

Latter Rain-väckelsen i Östermalms Fria Församling på 1950-talet

Börje Norlén och Georg Kjellberg

Latter Rain-väckelsen i Östermalms Fria Församling på 1950-talet

Skrifter utgivna av
Insamlingsstiftelsen för pingstforskning
Nr 8

Börje Norlén och Georg Kjellberg

Latter Rain-väckelsen
i Östermalms Fria Församling på 1950-talet

År 1985 lade författarna fram en uppsats vid Betelseminariet, Stockholm, om Latter Rain-väckelsen i Östermalms Fria Församling i Stockholm under 1950-talet. Uppsatsen reviderades 1995 och presenteras nu i föreliggande utgåva med några smärre ändringar och kompletteringar.

Bilderna på omslaget och på sida 17 kommer från Sten Dahlins privata fotoarkiv.

Denna skrift har även publicerats som e-publikation på www.pingst.se.

INSAMLINGSSTIFTELSEN FÖR PINGSTFORSKNING instiftades år 2004 av pingstpastor Bertil Carlsson och hans fru Anna-Britta Carlsson. Stiftelsen har till ändamål att främja akademisk forskning om den svenska Pingströrelsen och förvaltas av Pingstförsamlingarnas skol- och kursverksamhet (PSK). Stöd till fonden kan ges genom dess bankgiro nr: 5851-6899.

Copyright: Börje Norlén och Georg Kjellberg 2010

Utgivare: Insamlingsstiftelsen för pingstforskning, www.pingst.se

Omslag: Eric Ekman

Omslagsbild: Strängmusiken i Östermalms Fria Församling i Fenix-palatset i februari 1955

Foto: Privat

ISBN 978-91-977626-7-0

ISSN 2000-0006

Tryck: Stema Print AB, Forserum 2010

E-publikation: www.pingst.se

Förord

Om man idag frågar människor i frikyrkliga sammanhang om de hört talas om särlaregnsväckelsen möts man i regel av oförstående huvudskakningar. Det stora flertalet har ingen aning om att en väckelse med det namnet existerat. Vi har därför upplevt det angeläget att rädda detta märkliga väckelseskede undan den totala glömskan. Därför har vi gjort efterforskningar och skrivit denna uppsats.

Det som fick oss intresserade av att försöka ge en dokumentation av särlaregnsväckelsen i Sverige var de entusiastiska vittnesbörd vi fått från människor i vår närhet, som i sin ungdom fängslades av detta väckelseskede. Väckelsens genombrott i Östermalms Fria Församling i Stockholm står alljämt levande i deras minne. Under denna period lades till stor del grunden för deras fortsatta livsinriktning.

I vår uppsats har vi försökt klarlägga bakgrunden till väckelsen, nationellt såväl som internationellt. Vi anser detta vara viktigt för att kunna göra en helhetsbedömning av varför väckelsens fortsatta utveckling blev som den blev. Vi är mycket tacksamma för alla som välvilligt och tillmötesgående ställt upp och bidragit med sina olika bitar till helheten. Allteftersom de olika pusselbitarna kommit på plats har sammanhanget stått allt mera klart för oss.

Därmed överlämnar vi vår kartläggning av särlaregnsväckelsen i Sverige på 1950-talet till intresserade läsare. Vår förhoppning är att våra läsare ska bli lika fascinerade som vi av detta spännande och dramatiska skede i nutida svensk väckelsehistoria. Kanske även dra vissa lärdomar av det. Annars är det visst någon vis man som sagt att det enda vi lärt oss av historien är att vi inte lärt oss något av historien ...

Börje Norlén

Georg Kjellberg

Innehållsförteckning

1. Östermalms Fria Församlings uppkomst och utveckling	7
2. Alvar Lindskog och Reginald Layzell – två av väckelsens profiler	17
3. Latter Rain-väckelsens upprinnelse i Nordamerika	24
4. Latter Rain-väckelsens grundläggande lärosatser	31
5. Den svenska förnyelseväckelsen	38
6. Latter Rain-predikanter besöker Sverige	48
7. Mötesserien i Östermalms Fria Församling september 1951	59
8. Predikan av pastor Layzell, publicerad i tidningen Gryning	66
9. En "tillrättaliggande" tidningsartikel	72
10. Ragnar Ljungquist tillträder som föreståndare i Östermalms Fria Församling	77
11. Särlaregnsväckelsens yttringar vållar presstorm	85
12. En splittrad församling	92
13. Särlaregnsväckelsens vidare utveckling och dess efterdyningar	100
Källförteckning	109

1. Östermalms Fria Församlings uppkomst och utveckling

Åren 1948–1950 utbröt en märklig andeutgjutelse i Kanada, som sedan spred sig över hela den amerikanska kontinenten. Tusentals människor sökte Gud på ett nytt sätt. Budskapet om enheten i Kristi kropp var det tongivande. Gudstjänsterna dominerades av hängiven tillbedjan av Jesus.¹ Detta starka andliga skeende kom sedermera att kallas "Latter Rain" (särlaregn). Man såg det nämligen som en uppfyllelse av en profetia i Hosea bok, som lyder: "... han skall komma över oss lik ett regn, lik ett vårregn som vattnar jorden" (Hos. 6:3). I en äldre svensk översättning har den sista raden följande lydelse: "... såsom ett särlaregn som fuktat landet." Begreppet Latter Rain var inte nytt för gamla pingstvännar i USA. Den andeutgjutelse, som ägde rum i och med pingstväckelsens genombrott i början av seklet, hade nämligen samma benämning.²

Av den mäktiga väckelseflod, som bröt fram i det stora landet i väster, letade sig en rännil även till Sverige. Här i vårt land blev det den inte erkända pingstförsamlingen Östermalms Fria Församling (i fortsättningen ÖFF) som blev centrum för Latter Rain-förnyelsen. ÖFF hade sitt säte i Fenixpalatset, numera hemvist för City Pingstförsamling (Citykyrkan). För att ge en bakgrund till varför ÖFF var så omdiskuterad inom Pingströrelsen i Sverige måste vi gå tillbaka i tiden till år 1936. Den 22 mars detta år bildades nämligen ÖFF av 259 personer. De flesta av dessa hade på egen begäran lämnat Elimförsamlingen – Stockholms 5:e baptistförsamling.³ Anledningen till detta var att det fanns två olika grupperingar i församlingen. Av dessa hade den ena dragning till Pingströrelsen eller Örebromissionen, medan den andra var fast förankrad i Baptistsamfundet. Denna dualism hade funnits i församlingen i många år.

Elimförsamlingen var egentligen Stockholms första "pingstförsamling". Innan Filadelfiaförsamlingen – dåvarande Stockholms 7:e baptistförsamling – grundades den 30 augusti 1910 var det nämligen

¹ Layzell 1965, s. 1.

² Layzell i brev 11/8 1983.

³ Sundstedt 1969, s. 276.

Elimförsamlingen som var centrum för den nya väckelsen. Elimförsamlingens föreståndare Carl Hedeem, var en av de första baptistpredikanter som mottog ett dop i den helige Ande. Det skedde 1907.⁴ "Det föll sig därför naturligt att Elim till en början skulle bli den plats där de långtande och nyandedöpta samlades", konstaterar Arthur Sundstedt i del 1 av sin historik om den svenska pingstväckelsen.⁵ På grund av de karismatiska yttringarna blev mötena i Elimförsamlingen föremål för många skandalskriverier i den profana pressen. Bl.a. påstods att tungomålstalande förorsakar sinnesförvirring.

Det som hände i Elimförsamlingen mottogs med reservation av ledningen för Baptistsamfundet. Det var t.o.m. tal om att utesluta Elimförsamlingen ur samfundet. Detta flera år innan Filadelfiaförsamlingen uteslöts 1913. I och med att Lewi Pethrus tillträdde som föreståndare i Filadelfia i början av 1911 övertog den församlingen Elimförsamlingens ställning som centrum för den nya rörelsen.⁶

År 1913 gick omkring 130 medlemmar ur Elimförsamlingen och bildade en egen församling, vilken fick namnet Gilead. Detta hade samband med att Carl Hedeem tillfälligtvis kommit på avvägar och uteslutits ur Elimförsamlingen.⁷ I hans ställe tillträdde O.L. Björk som föreståndare. Denne hade ungefär samtidigt erhållit en kallelse från Filadelfiaförsamlingen att bli medarbetare till Lewi Pethrus. De två var goda vänner och hade ett visst samarbete. Björk valde dock att svara ja till Elimförsamlingen, i tro att detta var förenligt med Guds vilja, som det heter med dåtida språkbruk. Men det var med tungt hjärta han tackade nej till kallelsen från Filadelfiaförsamlingen.⁸

Elimförsamlingen upprätthöll under O.L. Björks ledning kontakter med pingstvänliga församlingar, eftersom Björk var positivt inställd till pingstbudskapet. Församlingen hade också kontakt med den gren av Baptistsamfundet som hade sitt säte i Filadelfiaförsamlingen i Örebro. Föreståndaren för denna pingstvänliga församling hette John Ongman. I motsats till Pethrus hävdade Ongman att man inte behövde gå ur samfundet utan borde fortsätta verka i det sammanhang man stod i. Det hindrade inte att församlingen i Örebro ändå betraktades som en splittringshärd av samfundets ledningen. I församlingen

⁴ Sundstedt 1969, s. 235.

⁵ Sundstedt 1969, s. 235.

⁶ För utförligare redogörelse hänvisas till Sundstedt 1971, s. 25-47.

⁷ Sundstedt 1971, s. 138.

⁸ Sundstedt 1971, s. 138.

fanns nämligen en missionsskola, där man utbildade predikanter vid sidan av Betelseminariet – samfundets egen pastorsutbildning. De predikanter som utbildades vid Örebro Missionsskola kom sedan att verka i olika församlingar inom Baptistsamfundet. Detta skapade en dualism inom samfundet mellan "Örebroare", som Ongmans anhängare kallades, och "Stockholmare", som var beteckningen för den samfundstroga falangen. Denna dualism ledde till att Örebro Missionsförening på 1930-talet gick sina egna vägar och blev ett fristående frikyrkosamfund.⁹

I Stockholm kom Elimförsamlingen att bli ett fäste för Örebro sympatisörerna, vilket ledde till ständiga konfrontationer med den samfundstroga falangen inom församlingen. I början av 1930-talet tillträdde en samfundstrogen predikant vid namn Mandell som förestandare i Elim. Denne stod helt på samfundets sida i motsättningarna med Örebroanhängarna. Under en längre tid kallades nu enbart pastorer från samfundet vid vikariat eller predikobesök. Men kärnan i församlingen var alltså mycket "Örebro sinnad". När därför frågan om en medarbetare till Mandell kom upp, föreslog diakonerna en predikant med Örebro sympatier. Mot Mandells vilja kallades så Helgo Landh. Denne kom närmast från Nora, där han haft stor framgång i verksamheten. Som ett brev på posten uppstod snart slitningar mellan honom och Mandell. Samtidigt blev det väckelse bland ungdomarna i strängmusiken, med andedop och tungotal som följd. Ungdomarna samlades till bön före och efter mötena, ibland till långt in på nätterna. Några i församlingen ogillade dessa samlingar och ville stoppa dem. Detta förorsakade svåra slitningar mellan de båda grupperingarna inom församlingen.

Till slut blev situationen ohållbar och de medlemmar som upplevt andlig förnyelse fann för gott att lämna Elimförsamlingen. De 168 medlemmar, som i detta första skede lämnade Elimförsamlingen, bildade nu Östermalms Fria Församling.¹⁰ Georg Dicander, sedermera äldstebroder i ÖFF, skildrar det så här:

Den 22 mars 1936 samlades så församlingen i stora hörsalen KFUK, Brunnsgatan 3, till sitt konstituerande möte. Betecknande för församlingens inriktning av sin verksamhet inbjöds pastorerna Lewi Pethrus, O.L. Björk, Algot Ahlbäck och Alfred Gustafsson att tjäna vid församlingsbildandet. Det var en tacksam och förhoppningsfull skara vänner,

⁹ Sundstedt 1971, s. 178-179

¹⁰ Intervjuer med Georg Dicander och Gösta Berg (vilken också var äldste i ÖFF).

som vid detta tillfälle inlämnade sina flyttningsbetyg från Elimförsamlingen. Man beslöt att kalla den nya församlingen Östermalms Fria Församling. Detta namn ansågs överensstämma med den praxis, som kom till användning under kristendomens första tid. Förslag om att kalla församlingen Östermalms Fria Baptistförsamling godkändes ej, av den anledningen att det ansågs innebära en begränsning av gemenskapen.

Till församlingens föreståndare kallades pastor Helgo Landh, som lämnade sin tjänst som andre pastor i Elimförsamlingen vid samma tidpunkt. För verksamhetens sammankomster förhyrdes Stora Hörsalen i KFUK, Brunnsgratan 3. Genom välvilligt tillmötesgående från hyresvärdens sida kunde bra expeditionslokaler förhyras, och därtill gavs möjligheter att tillfälligt disponera ytterligare lokaler för sångövningar och mindre möten.¹¹

I de första stadgarna för ÖFF fanns inskrivet att den skulle vara en fri, öppen församling som skulle ha gemenskap åt alla håll. Speciellt uttrycktes en önskan att församlingen skulle få vara en brygga mellan Örebro Missionsförening och Pingstväckelsen. Detta föranledde Lewi Pethrus att avge följande omdöme om den nya församlingen: "Jag vet inte om den är fågel eller fisk."¹² Tyvärr följde den inre dualismen med även in i den nya församlingsbildningen. Nu gällde motsättningarna ÖM eller Pingströrelsen.

Denna interna dualism ställdes på sin spets då det blev aktuellt att kalla ny föreståndare efter Helgo Landh. Vi citerar åter Georg Dicander:

Inför kallandet av ny föreståndare bröt olika tankar fram om vår församlings ställning till Örebro- respektive Pingstmissionen. Några vänner, utan traditionell anknytning till Örebromissionen, började plädera för en s.k. ren pingstlinje. Härigenom ville man bryta tankarna på den enande uppgift mellan de olika riktningarna, som man hoppats på för vår församling.¹³

Så småningom enades man om att kalla Elis Lindskog till föreståndare. Denne var då pastor i pingstförsamlingen i Kalmar och enligt uppgift en "tvättakta" pingstvän. Georg Dicander fortsätter:

Första söndagen i mars 1937 gjorde så pastor Elis Lindskog med hustru Valdina sitt inträde i församlingens verksamhet. Broder Elis Lindskogs ingång i församlingen blev av mycket stor och avgörande betydelse för församlingens vidare verksamhet och andliga inriktning. Verksamheten

¹¹ Sundstedt 1973, s. 277.

¹² Intervjuer med Georg Dicander och Gösta Berg.

¹³ Sundstedt 1973, s. 277.

var mycket framgångsrik, och medlemsantalet ökade kraftigt genom inflyttningar och dop. Under broder Lindskogs målmedvetna ledning byggdes församlingen upp genom en gedigen och trosviss förkunnelse.

Det dröjde inte länge, förrän man kunde skönja broder Lindskogs målsättning, vad gällde församlingens ställning gentemot Örebro- och Pingstmissionen. Östermalms Fria Församling skulle bli en reguljär svensk pingstförsamling. Vid tidpunkten ifråga innebar detta, att vittnen, tillhörande Örebromissionen eller andra samfundsriktningar, inte ansågs böra välkomnas till predikobesök. Gemenskapen räckte endast till för dem som tillhörde eller var vittnen i landets rena pingstförsamlingar.

Örebrovännerna i vår församling återfördes till den gamla ordningen, som gällde i Elimförsamlingen, på så sätt att kontakten med Örebromissionen upprätthölls privat i grupp med missionsoffer på sidan om församlingens gemensamma mission.¹⁴

Under denna tid växte församlingen snabbt och sökte därför ivrigt efter en större lokal. I februari 1940 annonserades att Fenixpalatset var till salu. Det var vid den tiden en av Stockholms mest kända nöjeslokaler. När pastor Elis Lindskog fick reda på saken tog han med sig några av församlingens medlemmar och tittade på fastigheten. Dåvarande ägaren, direktör Paul Meier, ville gärna sälja huset till församlingen, han var nämligen trött på sin verksamhet i nöjesbranschen. Han begärde en miljon kronor för fastigheten, ett närmast svindlande belopp på den tiden. Församlingen bestod ju i huvudsak av lågavlönade människor. Unga kvinnor, som tjänstgjorde som hembiträden hos de rika familjerna på Östermalm, utgjorde t.ex. en stor grupp.

Fastigheten behövde dessutom byggas om för ca hundra tusen kronor och många ryggade tillbaka för detta stora ekonomiska åtagande. Men sedan man studerat fastighetens användningsmöjligheter fann man att affären ändå skulle kunna föras i hamn. Församlingen beslutade därför att köpa Fenixpalatset, "i tro på Herren", som Dicanter skriver. Efter att ha byggt om lokalerna för 81 000 kronor, köpt bänkar m.m., inbjöd församlingen till invigningshögtid i november 1940. I invigningsmötena predikade Lewi Pethrus, Sven Lidman samt Alfred Gustafsson.¹⁵

Dagen efter invigningsmötena i Fenixpalatset hölls församlingsmöte i Filadelfiaförsamlingen i Stockholm. Vid detta möte kallades Elis Lindskog till föreståndare för Filadelfiaförsamlingen, vid sidan av pastorerna Allan Törnberg och Henning Thulin. I kallelsen till pastor

¹⁴ Sundstedt 1973, s. 279-280.

¹⁵ Sundstedt 1973, s. 281-283.

Lindskog ingick också en begäran om att ÖFF skulle uppgå i Filadelfiaförsamlingen. Bakgrunden till Filadelfias kallelse till Lindskog att ingå i pastorsteamet var att Lewi Pethrus tackat ja till en kallelse som pastor för Filadelfiaförsamlingen i Chicago.

Mottot för Filadelfiaförsamlingens annekterande av ÖFF var "en församling i varje stad." Som grund för denna ståndpunkt framhölls att bibeln talar om endast *en* församling på varje ort. Elis Lindskog predikade också ofta över detta ämne under denna tid.¹⁶ Så blev då ÖFF en del av Filadelfiaförsamlingen, där Elis Lindskog kom att ingå i föreståndarteamet. Om detta skriver Georg Dicander:

Den 1 februari 1941 kunde så Östermalms Fria Församling enhälligt men utan entusiasm begära anslutning till Filadelfiaförsamlingen i Stockholm. Verksamheten i Fenixpalatset skulle dock enligt gjorda utfästelser fortgå som annexverksamhet till Filadelfiaförsamlingen. Innan denna sammanslagning ägt rum, hade en del av örebrovännerna lämnat oss för att ordna en ny församling i direkt anslutning till Örebro Missionsförening. Härvid ordnades Stockholms Fria Baptistförsamling, som sedan några år tillbaka bedriver sin verksamhet i Korskyrkan.¹⁷

Ett 15-tal medlemmar accepterade emellertid inte tvångsanslutningen till Filadelfia. Dessa lämnade församlingen och tillsammans med några medlemmar från Filadelfia bildade man Östermalms Pingstförsamling. Man bedrev i huvudsak sin verksamhet i KFUK:s lokaler på Brunnsgratan 3. När ÖFF åter blev en fristående församling upplöstes Östermalms Pingstförsamling och uppgick i ÖFF.¹⁸

För alla dem som hade sitt hjärta i verksamheten i Fenixpalatset följde nu några år av rotlöshet. De f.d. ÖFF-medlemmarna blev en skingrad skara som inte visste riktigt var de hörde hemma. Gösta Berg var ledare för strängmusiken, som han regelbundet samlade till bönenätter och sångövningar. Men i övrigt bedrevs endast en sekundärverksamhet i Fenix, den huvudsakliga mötesverksamheten var förlagd till Filadelfiakyrkan. I samtal med oss har Georg Dicander gett sin syn på denna utveckling:

När man ser på det så här i efterhand inser man att det var dömt att misslyckas. Att ha en så stor medlemsstock som vår, som kände för lokalen och verksamheten här, och sedan lägga primärintresset till Filadelfia, det var ju att bädda för missnöje. Våra predikande bröder

¹⁶ Sundstedt 1973, s. 284-285.

¹⁷ Sundstedt 1973, s. 285.

¹⁸ Samtal med Marianne Friedner.

tävlade allihop om att stå på Filadelfias plattform och dit var man mer eller mindre kommenderad att gå, även om en viss sekundärverksamhet bedrevs även i Fenix. Vi som hade kämpat från början och kände för denna församling var helt naturligt missnöjda med utvecklingen.¹⁹

Snart visade det sig att Lewi Pethrus vistelse i USA inte blev så långvarig som det först var tänkt, utan han kom tillbaka redan efter några månader. Nu började också motsättningarna mellan Pingströrelsens ledande män – Lewi Pethrus och Sven Lidman – bli mer och mer uppenbara. Av Lidmans senare böcker framgår att han förlorade en stor del av sitt förtroende för Lewi Pethrus i samband med Pethrus korta gästspel i USA, av Pethrus själv betecknat som en "självutdömd landsflykt". Troligen antog han kallelsen till USA för att undkomma den svåra situationen i församlingen. Men efter några månader av depression, sjukdom och oro, förstod han att han måste återvända till Sverige och församlingen.

Stämningen som rådde vid återkomsten beskriver Pethrus själv mycket målande:

Vid hemkomsten mottogs jag med en kyla som gick genom märg och ben. Lidman och hans supporters liknade isberg, vilka till största delen döljer sig under ytan, men som har förmågan att kyla ner luften omkring till fryspunkten.²⁰

Av Lewi Pethrus beskrivning kan man ana ett närmast outhärdligt arbetsklimat. Framtiden kom även att utvisa att motsättningarna var så djupgående att de inte gick att överbrygga.

Sedan Pethrus återkommit till Sverige uppdrogs åt Sven Lidman att frambära brödernas endräktiga och innerligt uttalade önskan att Pethrus snarast möjligt skulle återta sin plats i församlingsledningen. Detta skedde på förslag av pastorerna Allan Törnberg, Elis Lindskog och Henning Thulin. Elis Lindskog ansåg att det nu var för många pastorer i Filadelfia. Därför var han inställd på att anta en kallelse från Smyrnaförsamlingen i Göteborg. Lewi Pethrus avrådde honom från detta med motiveringen att han inte kunde överge sina vänner i Fenix. Istället blev det Allan Törnberg som tillträdde som föreståndare i Göteborg.²¹

Det jäsande missnöjet från medlemmarna i den annekterade ÖFF ställde till slut saken på sin spets. Ett möte utlystes i Fenix, dit alla

¹⁹ Intervju med Georg Dicander.

²⁰ Citerat ur Pethrus-Peterson 1995, s. 78-79.

²¹ Intervju med Georg Dicander.

som önskade gå tillbaka och fortsätta verksamheten som förr, skulle samlas. Sven Lidman understödde livligt tanken att ÖFF skulle återupprättas. Han ansåg nämligen att det sätt på vilket ÖFF införlivats med Filadelfia var liktydigt med att begå våldtäkt på en församling.

Vid mötet i Fenix den 28 november 1944 hade en stor skara samlats för att avgöra frågan om ÖFF:s återgång till en självständig församling. De forna medlemmarna – vid sammanslagningen ca 550 – var besvikna på vad samgåendet inneburit för deras del. De önskade därför att församlingen skulle återuppstå och få eget ansvar för mission och fastighet. Lewi Pethrus yttrade sig också i mötet. Han ansåg det lyckligast att medlemmarna från den forna ÖFF åter ordnade en fristående församling, och att övriga som ville ansluta sig fick begära flyttningsbetyg i vanlig ordning. Han ansåg också, att verksamhetens nedgång i Fenix berott på att en ledare saknats. Elis Lindskog betonade att det behövdes en församling med egen föreståndare i Fenix. Uppgifterna är hämtade ur en kort historik av Svea Grönlund, en av medlemmarna i ÖFF. Vi citerar vidare ur den:

Efter en omröstning bland de närvarande medlemmarna i den forna ÖFF beslöt man att begära utträde ur Filadelfia för att på nytt ordna en församling. 207 medlemmar uttryckte sin önskan om en återgång till en egen församling. Den 5 december 1944 ordnades på nytt Östermalms Fria Församling med Elis Lindskog som föreståndare. Den första dopförrättningen efter återkomsten i Fenix hölls den 1 januari 1945. Därefter kom i strid ström de gamla medlemmarna tillbaka jämte andra, som önskade dela arbete och ansvar med dem. En sjudande aktivitet bland sångare, sjukbesökare och söndagsskollärare förspordes. Det var som om det gällde att taga igen förlorad tid i ett lopp eller som att efter långa års havssegling åter stiga iland på hemkusten.²²

Men att ÖFF tilläts återuppstå innebar inte att den till fullo accepterades inom Pingströrelsen i stort. Församlingen bestod nämligen inte enbart av tidigare medlemmar i ÖFF. Till församlingen anslöt sig även flera som var besvikna på vissa förhållanden i Filadelfiaförsamlingen. ÖFF kom därmed att från Filadelfias sida betraktas som en utbrytargrupp. Relationerna mellan de båda församlingarna blev därför inte så hjärtliga. Denna avvaktande attityd gentemot ÖFF begränsade säkert överströmningen av medlemmar från Filadelfia till ÖFF. Man får i alla fall så här i efterhand intrycket att ÖFF betraktades som något av en

²² Sundstedt 1973, s. 286-289.

vanartig släkting och knappast ansågs vara en fullvärdig medlem av pingstvänsfamiljen.

Än mer ansträngda blev relationerna när Sven Lidman 1948 intogs som medlem i ÖFF. Han hade då strax innan under stor uppståndelse blivit utesluten ur Filadelfiaförsamlingen p.g.a. de angrepp han riktat mot dess ledning, och då framför allt mot dess föreståndare Lewi Pethrus. Anklagelserna framfördes i en debattartikel i *Aftonbladet* 28 januari 1948. Artikelnen var utformad som en avskedsansökan, där Lidman förklarade sin avgång som det enda sättet att rädda sin själ. Pethrus anklagades främst för maktmissbruk och ekonomiska oegentligheter. Lidman ansåg sig även orättvist behandlad, efter att ha gett så många år av sitt liv åt Filadelfiaförsamlingen i Stockholm och Pingströrelsen. Han såg det närmast som en personlig förolämpning att han inte fick kvarstå som redaktör för *Evangelii Härold*. Även om han formellt sett fallit för åldersstreckets ansåg han sig ha mycket kvar att ge. En mer djupgående analys ger vid handen att många av Lidmans anklagelser byggde på överdrifter och missförstånd. Lewi Pethrus gick senare i sin första memoarbok *Den anständiga sanningen* grundligt igenom Lidmans anklagelser och bemötte dem på punkt efter punkt. Vi får anledning att återkomma till detta längre fram.

Det som mest upprörde de ledande predikanterna inom Pingströrelsen var att Lidman gått ut med sina grava anklagelser i den profana pressen. Från pingstledningens sida betraktades detta Lidmans agerande som nattsvart förräderi och fick till följd att han i fortsättningen blev bannlyst inom Pingströrelsen. Den församling som upptog honom som medlem drabbades naturligtvis av samma bannbulla. När ÖFF i detta känsliga läge tog in Lidman som medlem betraktades detta naturligtvis som ett ofattbart svek från Filadelfias ledning. Reaktionerna lät heller inte vänta på sig.

I en artikel i *Evangelii Härold* av den 22 april 1948 finner pastor Allan Törnberg i Filadelfia, Stockholm, det för gott att ge en officiell bakgrund till Sven Lidmans uteslutning. Han skriver bl.a.:

Då nu också Östermalms Fria Församling i Stockholm öppet nonchalerat Filadelfiaförsamlingens beslut angående Lidman, och en av dess ledande män betraktat uteslutningen som ett "historiskt misstag", anser vi det nödvändigt att ta till orda.

Törnberg citerar sedan den skrivelse som Filadelfiaförsamlingen utfärdat och som låg till grund för uteslutningsbeslutet. I den vänder man sig främst emot det sinnelag Lidman visat då han i den profana

pressen öppet skandaliserat Lewi Pethrus och den övriga församlingsledningen i Filadelfia, Stockholm. Vi citerar slutklämmen i skrivelsen:

En man, som så skandaliserat vår församling inför en hel värld, som uppenbarat ett sinnelag så främmande för verklig kristendom, anser vi ha förverkat sin rätt till medlemskap i en kristen församling. ... Att Östermalms Fria Församling gjort gemensam sak med Sven Lidman och oppositionen, förvånar oss ej. Filadelfiaförsamlingen i Stockholm har dock ej kunnat göra sig till ett med den bittra ande som där uppenbarats.²³

Artikeln i *Evangelii Härold* kan betraktas som en offentlig markering att ÖFF nu placerats i "karantän". Blockad och utfrysning var de instrument som användes för att upprätthålla isoleringen av ÖFF. Den predikant som kom till ÖFF och predikade ansågs ha gjort gemensam sak med den församling han gästade. Följden blev att en sådan predikant betraktades som utbrytare och splittrare, vilket högst påtagligt begränsade hans fortsatta möjligheter att verka som predikant inom Pingströrelsen. Denna utfrysningstaktik skapade i ÖFF stillestånd i verksamheten och spänningar som lade sin sordin på stämningen i församlingen. Ännu svårare blev läget i ÖFF efter den kris församlingen genomgick 1949. Församlingens föreståndare Elis Lindskog blev då avsatt från sin tjänst på grund av moraliska övertramp och ersattes av sin bror Alvar. Eftersom denne kom att få en så framträdande roll i församlingens vidare utveckling ägnar vi honom en närmare presentation i nästa kapitel.

Den atmosfär av inre och yttre spänningar som församlingen nu befann sig i kom att bestå ända till september 1951. Då kom nämligen två predikanter från den amerikanska Latter Rain-väckelsen på besök till den hårt pressade församlingen i det forna Fenixpalatset. Deras besök hade till följd att ett andligt skeende bröt fram som en fläkt från ovan. De yttringar som denna andliga förnyelse förde med sig kom dock att orsaka en hel del uppståndelse och det dröjde inte länge förrän den omstridda församlingen hamnade i nya blåsväder. Vi återkommer mera utförligt till alla dessa turer längre fram.

De amerikanska predikanter som förmedlade Latter Rain-väckelsen till Sverige hette Reginald Layzell och Donald Murphy. Pastor Layzell från Vancouver i Kanada kom att bli den som främst satte sin prägel på väckelseskedet i ÖFF via ett flertal besök i församlingen under 1950-talets första hälft. Vi ger därför i nästa kapitel en närmare presentation även av honom.

²³ *Evangelii Härold* 22/4 1948.

2. Alvar Lindskog och Reginald Layzell – två av väckelsens profiler

Reginald Layzell, i många år pastor i Glad Tidings Temple i Vancouver, Kanada, var en av de ledande företrädarna för Latter Rain-väckelsen i Nordamerika. Han kom även att bli den som introducerade den väckelsen i Sverige via ett flertal besök i ÖFF under åren 1951–1956. Det första besöket i september 1951 innebar att särlaregnsväckelsen

Reginald Layzell och Alvar Lindskog vid Bromma flygplats i september 1952.

Foto: Erland Dahlin.

fick ett starkt genombrott i församlingen. Den väckelsen skulle sedan komma att sätta sin prägel på församlingens utveckling under nästan hela 1950-talet. Eftersom pastor Layzell därmed kom att bli den starkaste länken mellan väckelsens huvudström i USA och den lilla biflod som letade sig hit till vårt land, vill vi i detta kapitel ge en närmare presentation av honom, liksom av den som kom att bli väckelsens främste svenske talesman – pastor Alvar Lindskog.

Reginald Layzell (oftast förkortat Reg. Layzell) föddes i England alldeles i början av 1900-talet. Hans far var baptistpredikant, liksom hans farfar, som var en av C.H. Spurgeon's medarbetare. Som ung pojke flyttade Layzell till den franskspråkiga staden Montreal, där hans far fått tjänst som predikant. I den miljön växte Reg. Layzell upp. Han var en sanningssökare och ansåg att mycket av vad hans far och andra predikanter förkunnade inte fungerade i praktiken i de olika kyrkornas verksamhet. När han studerade vid universitetet brukade han läsa vissa väl valda bibelord för sin far. Sedan frågade han honom

varför dessa skriftord inte fungerade i vår tid. Han frågade andra predikanter också, men han fick alltid till svar att dessa löften inte gäller i modern tid. Detta gjorde att den unge Layzell kom till den slutsatsen att det som står i bibeln inte är sant. I åtta års tid bekände han sig därför som ateist och ville inte ha någonting med kristen tro att skaffa.²⁴ Under denna tid blev han en framgångsrik affärsman med ambitioner att göra juridisk och politisk karriär och han kom långt ur kurs i sitt andliga sökande.²⁵

Layzell hade vid denna tid aldrig hört talas om pingstvännen. Han skriver själv att han på den tiden trodde att baptister var de mest fanatiska människorna i världen. Då mötte han en man hemma i Montreal, som berättade att man i den församling han tillhörde talade i tungor. Något sådant trodde Layzell inte längre existerade. Av ren nyfikenhet besökte han därför denna församling och där gjorde han en personlig frälsningsupplevelse. Nu bad han intensivt i tre veckors tid om att bli uppfylld av den helige Ande. Och en kväll hände det plötsligt: I en stark andlig upplevelse spolades alla hans samlade tvivel undan och Gud blev en påtaglig verklighet för honom.²⁶ Så här berättar han själv om denna upplevelse:

Klockan var två på morgonen när vidrörandet av Guds eld kom över mig. Jag kände att jag sattes i brand och började tala med heta, glödande ord. Då visste jag att Jesus lever! Genom alla frestelser och prövningar som kommit på sedan den dagen, så har minnet av detta underbara dop givit mig en styrka som burit mig igenom. När alla de gamla ateistiska lärosatserna och de gamla Karl Marx-doktrinerna försöker återvända till mig, så säger jag: "Jag vet att det finns en Gud! Jag var där klockan 2 på morgonen när Jesus kom och döpte mig i den helige Ande. Han kom och gjorde det! Jag vet att han lever!"²⁷

När detta hände var Layzell en framgångsrik affärsman, försäljningschef för ett företag som sålde kontorsutrustning. Efter sin andedopsupplevelse började han hjälpa till att predika på sin fritid. Det blev efter hand allt oftare och han brukade även vikariera för någon predikant emellanåt. Vid ett sådant tillfälle var han i Abbotsford, Brittish Columbia i Kanada. Han vikarierade för en pastor Forsythe som var sjuk. På denna plats var det som Gud gav honom den uppen-

²⁴ *Gryning* maj 1954, s. 3.

²⁵ Ur Marion Petersons förord till Layzell 1979.

²⁶ *Gryning* juli 1954, s. 21.

²⁷ Layzell 1979, s. 117.

barelse som skulle ge hans liv en helt ny inriktning.²⁸ Det var i december 1945 han fick en inbjudan från Abbotsford att predika där. Han skulle tala om Andens dop. Layzell tackade ja till inbjudan, tog tre månaders tjänstledighet och åkte till Kanadas västkust i januari 1946.

Pastor Forsythe var allvarligt sjuk och hans hustru mycket bekymrad. Första kvällen Layzell var där överlämnade pastorsfrun helt enkelt mötet till Layzell och gick själv hem till sin sjuke make. Layzell beskriver mycket målande hur han stod där och svettades inför en för honom okänd åhörarskara, utan att ha några tidigare erfarenheter av vare sig sång- eller mötesledning att falla tillbaka på. På något sätt svettades och stammade han sig igenom detta möte och några till. Han kände sig besvärad och förstod att församlingen inte alls var speciellt imponerad av denne "store" predikant.²⁹

I tisdagskvällens möte var det ännu färre församlade och Layzell tänkte för sig själv: Antingen måste Gud ge mig svar eller så åker jag hem igen. Han beslutade i alla fall att fasta under onsdagen. Och där låg han enligt egen utsago och stönade inför Gud och gjorde allt som stod i hans makt att få Gud att tycka synd om honom. I början kändes himlen som mässing, men allteftersom tiden gick började han inse att Gud inte samverkar med självömkan utan med tro.³⁰

Då hände det! Under det att han bad kom en bibelvers i hans tankar. Han kom inte ihåg var i bibeln den återfinns, men han visste att han läst versen förut. Bibelversen var Ps. 22:3, som lyder: "... *dock är du den helige, du som tronar på Israels lovsånger*" ("bor ibland Israels lovsånger", eng. övers.). Den versen kom att innebära en fullständig revolution för Layzell i hans fortsatta tjänst. "Om Gud bor i lovsången, så skall jag fylla hela denna byggnad med lovsång och Gud skall komma och bo i den", tänkte han.

Han tyckte inte att han hade något att förlora. Med upplyfta händer började han gå runt i sitt rum, under det att han lovade Gud med hög röst. Lyckligtvis var han ensam, annars skulle han nog ha känt sig generad. Ett sådant beteende var nämligen helt främmande för denne lugne, stadgade engelske gentleman. Så småningom vågade han sig ut i kyrkan. "Jag behöver verkligen Gud i talarstolen", tänkte han. Så han gick upp dit under det att han hela tiden prisade Gud.

²⁸ Gaglardi 1966, s. 9.

²⁹ Layzell 1979, s. 11.

³⁰ Layzell 1979, s. 12.

”Pianisten är ganska död”, sade han till sig själv, och gick runt pianot flera gånger, under det att han prisade Gud. Han gick vidare ut i gången, ut i bänkraderna och i alla rum i kyrkan, inklusive toaletterna. Oavbrutet fortsatte han med sin lovprisning. För varje timme som gick avtog hans självupptagenhet och hans lovprisning blev alltmer högljudd.³¹

På kvällen var det stort offentligt möte. Layzell föreslog att man skulle sjunga sången ”Det finns kraft i Lammets blod”. När församlingen hade sjungit de två första verserna av sången, lyfte plötsligt en flicka sina händer och prisade Gud ”i tungor”. Strax efteråt hände samma sak med två andra personer i kyrkan. De blev andedöpta där de satt! Det var första gången som Layzell bevittnat att någon blivit andedöpt i ett offentligt möte under den unisona sången. På detta sätt föddes Layzells fortsatta undervisning om lovprisningen som en hemlighet till ständigt fortlöpande väckelse. Han hade själv praktiserat det och funnit det vara sant: Gud bor ibland sitt folks lov-sånger!³²

Denna upplevelse fick omedelbara konsekvenser för Layzell personligen. Istället för att gå tillbaka till sin affärsverksamhet blev han pastor på heltid i en församling på den kanadensiska västkusten. Nu var inte detta något lätt beslut för honom att fatta. Det innebar nämligen att han lämnade ett lönande arbete för att bli pastor, något som han tidigare skytt blotta tanken på. Han var ju på nära håll förtrogen med pastorsyrkets baksidor. Men han kände en stark inre kallelse som han inte kunde stå emot. Så blev han då pastor i Mission, British Columbia, åren 1946–1948. År 1948 tillträdde han som pastor i Glad Tidings Temple i Vancouver, där han var verksam fram till sin pensionering år 1970.³³

År 1948 var också det år då Latter Rain-väckelsen fick sitt genombrott i USA. Det började med en mäktig andeutgjutelse i Saskatchewan i mellersta Kanada. Platsen var North Battleford. Där hölls en konferens i juli 1948, där Latter Rain-väckelsens läromässiga riktlinjer drogs upp. Layzell deltog i denna historiska konferens och längre fram ska vi utförligt skildra hans intryck av den. Här ska vi begränsa oss till att konstatera att det var i denna konferens som Layzell fick uppenbarelse om de riktlinjer han sedan kom att arbeta efter.

³¹ Gaglardi 1966, s. 10-12; Layzell 1979, s. 13.

³² Gaglardi 1966, s. 13; Layzell 1979, s. 13.

³³ Gaglardi 1966, s. 14-15.

När Layzell 1970 avgick med pension från sin tjänst som pastor i Glad Tidings Temple, efterträddes han av en kvinnlig pastor vid namn Maureen Gaglardi.³⁴ De sista åren av sitt liv var Layzell bosatt i Yuba City i Kalifornien. Där tillhörde han en församling, där hans dotter och måg var pastorer.³⁵ Han avled den 2 november 1984.³⁶

Alvar Lindskog, född 1901, var Latter Rain-väckelsens främste företrädare i Sverige. Han var en rikt utrustad man med stor begåvning inom många områden. Framför allt hade han ett enastående språksinne och talade obehindrat 7-8 språk. Sin lysande begåvning på detta område hade han stor användning för i sin tjänst som missionär. År 1927 reste han tillsammans med sin hustru till pingstmissionens fält Masisi i dåvarande Belgiska Kongo. På detta fält var de verkamma en stor del av sitt liv.

Med anledning av Lindskogs 50-årsdag i augusti 1951, skrev Paul Ongman, bibellärare i ÖFF, följande i *Evangelii Härold*:

Frälst och döpt i vatten redan vid tretton års ålder, har han fått ställa hela sin ungdomstid och mannaålder i Herrens tjänst. Sedan han på våren 1921 tagit studentexamen vid Karolinska läroverket i Örebro, inträdde han redan på hösten samma år i John Ongmans bibelskola i samma stad och gick ut som evangelist på fältet som Örebro Missionsförenings evangelist. Han mottog vid denna tid ett dop i den Helige Ande. Efter några år i hemlandet, och under det att han i Paris förberedde sig att utgå till detta missionssällskaps fält i Franska Kongo, såg han det som Guds ledning att ansluta sig till pingströrelsen och utreste tillsammans med sin hustru 1927 till de svenska pingstförsamlingarnas fält i Belgiska Kongo. Där verkade de under två perioder fram till 1946. Broder Lindskog har sedan dess verkat dels i hemlandet och dels i Italien, varjämte han också gjort ett besök i Förenta staterna.³⁷

När Lindskogs kom hem från missionsfältet 1946 hade deras andra period därute varat hela 10 år. Egentligen skulle familjen Lindskog ha åkt hem redan 1939, men det blev omöjligt eftersom världskriget kom emellan. För familjen innebar detta en märklig situation. När föräldrarna åkte ut hade de nämligen lämnat sina tre flickor i Sverige, eftersom de planerat återvända efter några år. Under den tioårsperiod det nu blev fråga om föddes ytterligare fyra flickor i familjen. Man kan

³⁴ Gaglardi i brev 25/5 1984.

³⁵ Layzell i brev 3/3 1983.

³⁶ Layzells dotter Marion Peterson i brev 3/2 1985.

³⁷ *Evangelii Härold* 23/8 1951.

föreställa sig de svårigheter som uppstod när den splittrade familjen förenades efter så många år.³⁸

Under sin tid i Afrika reste Lindskog under en svår depressionstid till Kapstaden i Sydafrika. Där mötte han två missionärer från Apostoliska Kyrkan. Dessa missionärer hade upplevt en genomgripande andlig förnyelse. Mötet med dem kom att bli till stor hjälp för Lindskog. Han gjorde nämligen den för honom revolutionerande upptäckten att det finns andra levande kristna än pingstvännen. Dessa erfarenheter har han beskrivit i boken *Spräng cirklarna*, som 1947 utkom på Förlaget Filadelfia. I den framför han tankar om den universella församlingen – Kristi kropp – som omfattar hela kristenheten. Detta ämne kom att dominera hans förkunnelse under återstoden av hans liv.³⁹

Efter hemkomsten från Afrika kom han att verka en tid i Italien. Som missionär i Roms fattigkvarter grundade han en församling och upplevde stor framgång. 1949 kallades han, som vi redan nämnt, att efterträda sin bror Elis som föreståndare för Östermalms Fria Församling. Samma år besökte Alvar Lindskog USA och fick där bl.a. kontakt med den framflyttade Latter Rain-väckelsen. I denna väckelse framfördes samma grundtankar som Lindskog själv fått klart för sig. Därför gjorde Latter Rain-väckelsen starkt intryck på honom. Han fick även tillfälle att predika i Glad Tidings Temple i Vancouver, där Latter Rain-väckelsen just befann sig på sin höjdpunkt. Lindskog blev mycket uppskattad i denna församling. Han fick ett löfte av församlingens pastor, Reg. Layzell, att denne skulle besöka ÖFF om han någon gång kom till Sverige.⁴⁰ Så skedde också, efter en del krångliga turer, som vi ska försöka reda ut längre fram.

Det blev i september 1951 som Layzell i sällskap med Don Murphy kom till ÖFF. Deras besök där resulterade i att en väckelse bröt ut. Hela den tid som särlaregnsväckelsen pågick i ÖFF var Lindskog dess föreståndare, om man undantar några månader i väckelsens inledningsskede, då pastor Ragnar Ljungquist hade den uppgiften.

År 1958 dog Alvar Lindskogs yngsta dotter, som han var mycket fäst vid, i skelett cancer, 15 år gammal. Samtidigt befann sig ÖFF i kris, väckelsen hade börjat avta och verksamheten bedrevs mera slentrianmässigt. Nu började man arbeta på ett närmande till Pingströrelsen, efter några år av ytterst frostiga relationer. Ett sådant närmande kom

³⁸ Intervju med Stina Lindhe.

³⁹ Samtal med bl.a. Sture Swärd och Lars Friedner.

⁴⁰ Layzell i brev 3/3 1983.

även till stånd år 1959. Några år senare blev det också aktuellt med en återförening med den grupp som 1952 hade lämnat ÖFF och bildat församlingen Kristen Gemenskap. Efter kontakter med de båda församlingarnas föreståndare – Alvar Lindskog och Ragnar Ljungquist – blev samgåendet ett faktum. Det ledde fram till bildandet av City Pingstförsamling 1963, vilket vi kommer att behandla mer utförligt längre fram. Ragnar Ljungquist blev föreståndare för denna församling, medan Alvar Lindskog gick in i en ny missionärsgärning i södra Europa. Han bosatte sig i Schweiz, där han levde och verkade fram till sin död 1972.

3. Latter Rain-väckelsens upprinnelse i Nordamerika

Det andliga uppvaknande som ägde rum i USA i slutet av 1940-talet hade föregåtts av stor andlig torka, men också av längtan efter något nytt. Många längtade efter att se de andliga gåvorna i verksamhet och en ny ung generation hungrade efter väckelse. Den nya generation som växte fram i pingstkretsar stred inte så hårt för läromässiga skiljaktigheter. Det fanns istället en längtan efter att se Guds undergörande kraft i funktion. Den sekterism som tidigare präglade de amerikanska pingstriktningarna tonades ner, och i takt med det blev pingstvännerna allt mer erkända bland andra kristna. Denna förändrade inställning bidrog till att den helandeväckelse, som bröt fram i USA år 1946, fick så stor omfattning.⁴¹

I helandeväckelsen poängterades främst Guds underverkande kraft till hälsa för kroppen. I gigantiska massmöten praktiserades förbön för sjuka i en dittills okänd omfattning. De många under som inträffade gjorde att ryktet spreds och väckelsen bröt fram med förbluffande styrka.⁴²

Denna epok sammanfattas på ett utmärkt sätt i boken *All things are possible*:

En generation växte upp som aldrig skulle glömma de händelserika åren 1947–1952. År fyllda av långa kvällar av spänd förväntan, en innerlig längtan efter den helige Ande och överväldigande underverk för dem som trodde, förmedlade av Guds smorda evangelister. I den heliga atmosfären under de stora tältdukarna verkade förvisso allting vara möjligt.⁴³

De mest framträdande företrädarna för denna mirakelväckelse var William Branham och Oral Roberts. William Branham var den som satte igång hela skeendet i stora kampanjer, där helbrägdagörelse genom tron sattes i förgrunden. Branham var till sin personlighet ingen självklar ledare. Han var ingen framstående talare och hade heller ingen framträdande mänsklig utstrålning. Men denne enkle,

⁴¹ Harrell 1975, s. 18-19.

⁴² Harrell 1975, s. 20.

⁴³ Harrell 1975, s. 21.

ödmjuka man kom ändå att bli en profetgestalt för en hel generation.⁴⁴ Omvittnad är hans gåva att beskriva olika sjukdomar som människor i hans möten led av. De som gick fram till förbön efter att Branham beskrivit deras symptom blev oftast helade. Detta dramatiska kapitel i Branhams liv inleddes den 7 maj 1946. Då hade han en upplevelse av att en ängel kom till honom med ett budskap om framtiden. Ängeln sade bl.a.: "Gud har kallat dig att ta emot en gåva av gudomligt helande till världens folk. Om du vill vara uppriktig och kan få folk att tro på dig skall ingenting stå emot din bön, inte ens cancer!"⁴⁵

Denna märkliga upplevelse förändrade Branhams liv totalt. Redan i juni 1946 höll han en kampanj i St Louis, där han predikade och bad för sjuka, så att ryktena om hans möten började sprida sig vida omkring. En kort tid senare ledde Branham en kampanj i Jonsboro, Arkansas. Till mötena i denna lilla stad samlades folk från 28 stater. Uppskattningsvis deltog sammanlagt ca 25 000 människor i de olika mötena.⁴⁶

De närmaste åren hade Branham kampanjer på många platser i USA, överallt med samma förbluffande framgång. 1947–1948 besökte Branham och hans team bl.a. Vancouver, Miami, Pensacola och Kansas City. Efter några månaders uppehåll 1948 var Branham och hans team åter i full verksamhet och höll stora kampanjer på många platser i världen, fram till mitten av 1950-talet. 1950 besökte han även Sverige, vilket vi återkommer till i ett senare kapitel.⁴⁷

Den andre framträdande ledaren för helandeväckelsen var Oral Roberts. Han föddes 1918 i ett pastorshem. Vid 17 års ålder insjuknade han i TBC, men upplevde helbrägdagörelse i en tältkampanj. Han blev då också fri från sin stamning och började snart predika. Efter 12 år som predikant i flera mindre pingstförsamlingar upplevde Roberts en längtan att gå in i ett mera omfattande arbete. Efter månader av fasta och bön upptog han ett fristående evangeliskt arbete 1947. Han började snart med stora kampanjer, inspirerad av Branham som han träffade vid flera tillfällen. I november 1947 startade han tidningen *Healing Waters* och sedan växte hans verksamhet explosionsartat. I Tulsa, Oklahoma upprättade han ett högkvarter för verksamheten. Allteftersom hans arbete utbreddes sig måste han utvidga

⁴⁴ Harrell 1975, s. 25.

⁴⁵ Harrell 1975, s. 27.

⁴⁶ Harrell 1975, s. 30.

⁴⁷ Harrell 1975, s. 32-35.

detta center alltmer under de första åren. En liten uppfattning om hur omfattande verksamheten var får man av att studera den noggrant förda statistiken. Exempelvis samlades år 1952 under 11 tältkampanjer 1,5 milj. människor, 66 000 fick förbön för hälsa och 38 457 sökte frälsning.⁴⁸

I skuggan av Branham och Roberts framträdde en hel rad predikanter som proklamerade Guds underverkande kraft i stora, uppseendeväckande kampanjer. Bland dessa kan nämnas T.L. Osborn, Jack Coe, A.A. Allen, David Nunn och William Freeman (som också gjorde ett uppmärksammat Sverigebesök 1950, vilket vi får anledning att återkomma till).⁴⁹

Helandeväckelsen påskyndade den andeutgjutelse som kom att benämnas Latter Rain, men i praktiken var det två grenar av samma andliga skeende. Helandeväckelsen blev känd för dess betoning av mirakulöst helande för kroppen, medan Latter Rain-väckelsen framhöll handpåläggning i kombination med profetia.⁵⁰

Latter Rain-väckelsen fick delvis sin upprinnelse i samband med Branhams kampanj i Vancouver, hösten 1947. Där förkunnades trons budskap och många sjuka blev helade. I början var en del skeptiska, men många ändrade uppfattning efter att ha besökt mötena, som ledde till att skaror började söka Gud i tro. Fasta och bön förekom ofta och det fanns en stor hunger efter Guds kraft. I denna atmosfär av tillbedjan och förväntan föddes Latter Rain-väckelsen.⁵¹

Pastor Reg. Layzell, som vi redan lärt känna, deltog också i några av Branhams möten i Vancouver. Han sammanträffade där med ledarna för en nyetablerad bibelskola i North Battleford, Saskatchewan i mellersta Kanada – Sharon Bible School. Dessa ledare hette George Hawtin, P.G. Hunt och Herrick Holt. Hawtin och Holt var tidigare framstående bibellärare i den kanadensiska pingstväckelsen. Den verksamhet de etablerat tillsammans med Hunt i North Battleford var ett fristående evangeliskt arbete. När Layzell sammanträffade med ledarna från North Battleford kom samtalet snart in på den andeutgjutelse som pågick. Innan de skildes åt kom de överens om att

⁴⁸ Harrell 1975, s. 41-45.

⁴⁹ Riss 1980, s. 30.

⁵⁰ Riss 1980, s. 30.

⁵¹ Layzell 1965, s. 5.

på var sitt håll söka Gud på ett mera hängivet sätt. När något hände skulle man ta kontakt igen.⁵²

Eleverna vid bibelskolan i North Battleford gick nu enträget in i en period av bön och fasta.⁵³ Layzell å sin sida samlade medlemmarna i den församling han förestod i västra Kanada till uthållig bön under vintermånaderna 1948. Man bad speciellt om väckelse och att Andens gåvor skulle komma i bruk. Den regelbundna bönen skapade en övertygelse inom dem att Gud är en verklighet.⁵⁴

Efter månader av målmedveten bön började det hända saker vid bibelskolan i North Battleford. Det var den 12 februari 1948 som – för att citera Georg Hawtins bror Ern – ”Gud började verka bland oss på detta nya, förunderliga sätt.” Han skriver vidare: ”Några elever låg på golvet under Guds kraft, andra knäböjde i lovsång och tillbedjan inför Gud. Smörjelsen fördjupades tills respekten för Guds helighet kom över alla.”

Hawtin berättar också om att en profetia frambars, som mycket detaljerat beskrev det väckelseskede som just var på väg att bryta igenom. Två dagar senare kom ytterligare en andeutgjutelse, som Ern Hawtin sammanfattar på följande sätt: ”Det verkade som om hela himlen bröt loss över oss och himlen därovan kom ned för att ge oss sin hälsning.”⁵⁵

Enligt vad Layzell och de andra kommit överens om fick Layzell ett telefonsamtal från North Battleford på våren 1948. Nu fick han höra den inspirerande nyheten om att Gud verkade bland eleverna på skolan och att det skulle bli en konferens där i juli. Denna konferens annonserades i deras tidning Sharon Star och kanske ännu mer effektivt via rykten om vad som hänt med eleverna i bibelskolan. Det ledde till att skaror av människor kom till denna oansenliga plats från hela Nordamerika och många andra delar av världen. Det var i denna konferens som de grundläggande läromässiga riktlinjerna för den nya väckelsen drogs upp och därför ska vi nu återge Layzells egna intryck av den. I nästa kapitel ska vi närmare studera den förkunnelse som förmedlades i konferensen och som gav Latter Rain-väckelsen dess profil.

⁵² Layzell 1979, s. 4.

⁵³ Riss 1980, s. 31.

⁵⁴ Layzell 1979, s. 4.

⁵⁵ Ern Hawtin 1949, citerat i Riss 1980, s. 31.

Layzell och hans döttrar gav sig iväg de ca 200 svenska milen till North Battleford dit de anlände på konferensens första dag. "Jag slogs omedelbart av den atmosfär som rådde på området", skriver Layzell. Han fortsätter: "Herren var närvarande och jag förväntade mig att möta honom. Pris ske Gud, jag blev inte besviken!"⁵⁶ Redan från första stund kände Layzell sig hemma. Det som gjorde starkast intryck på honom var den enkelhet som präglade konferensen. Där fanns inga framträdande sångartister, inga körer eller orkestrar, inte heller en skara predikanter på plattformen. Den ende som stod därframme var mötets talare. Mötena var inte organiserade, men ändå var det ordning. Ledarna gjorde sitt bästa för att försöka följa den gudomliga ledningen, omtalar Layzell. Vem som helst som upplevde sig ha något att säga fick träda fram och då trädde den som redan stod där framme åt sidan.⁵⁷

Enkelheten i mötesformerna var något som verkligen imponerade på Layzell. För honom, som sett så många "programmerade" möten, var denna enkelhet något som gjorde starkt intryck. De konferenser han tidigare besökt brukade ha stora podier, där det satt fullt av predikanter och ledare. I denna konferens fanns bara en långsmal upphöjning, med plats för högst tre personer samtidigt. Layzell sammanfattar: "Här var en konferens som skulle förmedla ett budskap och en välsignelse som skulle skaka den religiösa världen – och ändå denna enkelhet!"⁵⁸

Något annat som Layzell tog till sig var den atmosfär av lovsång och tillbedjan som rådde. Det var helt i linje med budskapet om att "Herren bor i sitt folks lovsånger", som på ett så övertygande sätt blivit klart för Layzell redan några år tidigare. Angående lovsången som förekom i konferensen skriver Layzell: "... mötena överflödade så av bön och lovsång att det inte var ovanligt att människor upplevde Guds närvaro i varje möte."⁵⁹

Det förekom även mycket bön i konferensen. Dag efter dag – morgon, middag och kväll – fortsatte man att bedja, ända fram till kl. 1-2 på nätterna. Den sista söndagskvällen i konferensen blev klockan

⁵⁶ Layzell 1979, s. 17.

⁵⁷ Layzell 1965 s. 8; Layzell 1979, s. 18.

⁵⁸ Layzell 1965, s. 8.

⁵⁹ Layzell 1965, s. 19.

t.o.m. fem innan man bröt upp. Då hade den siste i raden som sökt förbön för Andens dop fått uppleva detta.⁶⁰

Sammanfattningsvis skriver Layzell om denna historiska, banbrytande konferens:

Under de tio dagar som konferensen varade var atmosfären mycket helig och stundtals elektrifierad. Guds närvaro upplevdes fortlöpande som en följd av sanningen i det Ord som förmedlades. Jag uppskattade verkligen det faktum att man tillät Ordet att verka, istället för att förtrösta på värtaligheten hos den som predikade.⁶¹

I en enkel lokal vid Azusa Street i Los Angeles föddes den moderna pingstväckelsen 1906. Där hade en profetia uttalats angående en stor väckelse som skulle bryta ut i norra Kanada. Den profetian var välkänd bland den första tidens ledare i pingstväckelsen i Kanada. De som stod i centrum för andeutgjutelsen i North Battleford 1948 såg det som hände där som en uppfyllelse av den drygt 40 år gamla profetian.⁶²

Genom denna konferens blev lärarna vid Sharon Bible School kända i vida kretsar och fick inbjudningar till möteskampanjer över hela Nordamerika.

Bl.a. hade Georg och Ern Hawtin möten i Glad Tidings Temple i Vancouver på inbjudan av pastor Layzell. Dit kom bl.a. Myrtle D. Beall, pastor i Bethesda Missionary Temple i Detroit, Michigan.⁶³ Därom skriver Layzell:

Vi kommer ihåg hur Mrs Beall från Detroit ställde sig upp i Vancouver-konferensen och vittnade om att detta var från Gud. Hon vittnade om att Gud hade sagt åt henne att bygga en "rustningskammare". Byggnaden var nu nästan klar, men hon var mycket angelägen om att få veta hur hon skulle inreda rustningskammaren och vad den skulle användas till. Sedan hon kommit till Vancouver såg hon svaret ... det låg i handpåläggningen.

...⁶⁴

Pastor Beall återvände sedan de ca 400 svenska milen hem till sin församling och blev den tändande gnistan till en väckelse där. Mötena i Detroit samlade folk från alla delar av landet. Här kan nämnas Ivan Spencer, grundare till Elim Bible Institute i staten New York. Denne

⁶⁰ Layzell 1965, s. 20.

⁶¹ Layzell 1979, s. 20.

⁶² Riss 1980, s. 31.

⁶³ Riss 1980, s. 31.

⁶⁴ Layzell 1965, s. 53-54.

kom till Detroit, blev gripen av väckelsen och återvände för att förmedla väckelsen till Elim Bible Institute. Det blev sedan ett viktigt fäste för Latter Rain-väckelsen i USA.

Under år 1949 kom ledarna i North Battleford ut ur väckelsens centrum, delvis på grund av att tendenser till sekterism insmugit sig i deras förkunnelse.⁶⁵ "De bröder som vi ursprungligen var förenade med avvek snart till att bli alltför medvetna om sin egen betydelse, vilket ledde till avfall", skriver Layzell i ett brev som vi fått ta del av.⁶⁶ Därmed kom ledarskapet för väckelsen att föras över till andra kretsar inom den starkt expanderande Latter Rain-rörelsen. De sekteristiska tendenserna fick dock till följd att de organiserade pingstriktningarna i USA, som tidigare ställt sig kritiska till Latter Rain, nu totalt tog avstånd från hela detta skeende.⁶⁷

Några församlingar, bland dem Glad Tidings Temple i Vancouver, höll dock fast vid de ursprungliga riktlinjer som dragits upp under konferensen i North Battleford. Dessa församlingar upplevde också fortsatt väckelse, kännetecknad av samma yttringar som under den första tiden. I dessa sammanhang predikades och utvecklades de grundsanningar som först kommit fram i North Battleford-konferensen och som längre fram delvis kom att ingå i förkunnelsen i den karismatiska väckelsen på 1970-talet.⁶⁸

Den grundläggande undervisning som förmedlades i konferensen i North Battleford, och som kom att ligga till grund för väckelsens fortsatta inriktning, ska vi studera närmare i nästa kapitel.

⁶⁵ Riss 1980, s. 31.

⁶⁶ Layzell i brev 8/11 1983.

⁶⁷ Riss 1980, s. 31.

⁶⁸ Riss 1980, s. 32.

4. Latter Rain-väckelsens grundläggande lärosatser

I den mirakelväckelse, som föregick och sedan utvecklades parallellt med Latter Rain-väckelsen, lades tonvikten vid helbrägdagörelse genom tro. Latter Rain-väckelsen kom däremot mera att utvecklas till en förnyelseväckelse för Guds folk. Det som denna väckelse speciellt kom att bli känd för var dess betoning av handpåläggning i kombination med profetia. Det bibelord man då utgick ifrån var Hebr. 6:1-2, vilket lyder: *”Låt oss därför inte uppehålla oss vid det man först får lära sig om Kristus utan gå vidare till det som är avsett för vuxna. Vi kan inte börja om med grunderna: Omvändelse från döda gärningar, tron på Gud och läran om dop och handpåläggning och evig dom.”* Layzell såg dessa verser som ett tvärsnitt av kyrkohistorien med de olika väckelser som Gud sänt alltifrån Luthers reformation. Den tredje lära som nämns i dessa verser, nämligen läran om handpåläggning, återupprättades i och med Latter Rain-väckelsens genombrott.

Handpåläggning var därför något som förkunnades och praktiserades i den konferens i North Battleford, där de läromässiga riktlinjerna för Latter Rain-väckelsen drogs upp.⁶⁹ Andra viktiga grundstenar i undervisningen var enheten i Kristi kropp, lovsången som ett uttryck för tillbedjan samt återupprättandet av de andliga gåvorna och tjänsterna. De som undervisade i konferensen i North Battleford, främst pastorena Hawtin, Holt, Hunt och Layzell, hade fått sina budskap efter tider av fasta och bön inför Gud. Reg. Layzell skriver själv om vilken betydelse han tillmätte den förkunnelse som förmedlades i North Battleford:

När bröderna fastade och väntade på Gud gavs dem uppenbarelse om de grundläggande principer, som de i sin tur förmedlade vid den första konferensen i North Battleford. Utöver den andesmorda undervisningen förmedlades många mäktiga profetior och förmaningar. Vi åkte alla ifrån denna konferens präglade av vad Gud hade verkat och inspirerade av de grundsanningar, vilka definitivt slagits fast av Anden genom profetia, undervisning och förmaning.⁷⁰

⁶⁹ Layzell 1965, s. 59-60.

⁷⁰ Layzell 1965, s. 63.

Det budskap som framför allt förkunnades under stor inspiration var budskapet om enheten i Kristi kropp. Man såg här svaret på Jesu bön i Joh. 17:21, där det heter: "Jag ber att de alla skall bli ett och att liksom du, Fader, är i mig och jag i dig, också de skall vara i oss. Då skall världen tro att du har sänt mig." Äntligen skulle världen se de kristnas enhet och tro, menade man. Om inte de kristna på en lokal plats kunde vara ett, hur skulle då världen kunna tro? ⁷¹ En annan sak som poängterades och som också sanktionerades av Anden var att gemenskapen inte längre skulle vara grundad på *vad* man tror utan på *vem* man tror. Väckelsen förde människor från alla trosbekännelser samman och gjorde dem till ett i Kristus.⁷²

Genom handpåläggning förmedlades andlig utrustning till varje enskild individ i Kristi kropp. Man betonade individens betydelse för helheten och talade om församlingen som en "fungerande kropp". För att vara detta menade man att *alla* delar av kroppen behövde vara i funktion, inte bara vissa. Varje lem i församlingskroppen (dvs. varje enskild individ i församlingen) skulle veta sin plats. Ingen behövde avundas någon annans tjänst, alla var nämligen lika viktiga för helheten.⁷³ Det bibelord man stödde sig på var 1 Kor. 14:26 och där kan vi läsa: "*Vad innebär nu detta, bröder? Jo, att när vi samlas har var och en något att bidra med: Sång, undervisning, uppenbarelse, tungotal eller uttolkning. Men allt skall syfta till att bygga upp.*"

Den ståndpunkt man intog vid konferensen i North Battleford var att alla som kom till mötena skulle vara beredda att bidra med något. (Detta kallades Body Ministry). Man proklamerade med skärpa att enmanstjänsten nu tillhörde en förgången tid. Den traditionella ordningen med en pastor som sköter allt ville man inte veta av. Var och en kunde tjäna med exempelvis profetia eller tungotal med uttydning. Andra kunde läsa ur bibeln, sjunga en sång eller spela något musikinstrument. Allt detta skulle ske utan att tecken gavs av någon ledare, det skulle komma spontant, allteftersom var och en leddes av Gud. I konferensen i North Battleford omsattes denna undervisning i praktiken. Där kunde vem som helst komma fram till den lilla plattformen och säga det som låg på hans eller hennes hjärta.⁷⁴

⁷¹ Layzell 1965, s. 65.

⁷² Layzell 1965, s. 66.

⁷³ Layzell 1965, s. 67-68.

⁷⁴ Layzell 1965, s. 46-48.

Något som betonades mycket starkt i undervisningen under denna konferens var handpåläggningens betydelse när det gäller att förmedla andliga gåvor och tjänster. Man hänvisade här till Paulus ord till Timoteus: *"Försumma inte att vårda den nådegåva, som finns i dig och som gavs dig i kraft av profetord, under handpåläggning av de äldste."*⁷⁵ Vidare: *"Fördenskull påminner jag dig, att du må uppliva den nådegåva från Gud, som i följd av min handpåläggning finns i dig."*⁷⁶

I bibeln ser vi att handpåläggning användes vid många olika tillfällen, t.ex. vid förbön, för helande av sjuka eller för att delge välsignelser. Den handpåläggning som praktiserades i Latter Rain-väckelsen hade en vidare innebörd. Den tillgick så att den som ville få handpåläggning kortfattat presenterade sig själv och sitt behov. Den som ville ha handpåläggning tillfrågades om han eller hon var villig att sätta Gud före allt annat. I början var det även viktigt att den person som skulle betjänas med handpåläggning fastat några dagar innan.⁷⁷ Senare gjordes avsteg från detta krav. Anledningen till att man uppställde fasta som ett villkor var att handpåläggningen ansågs så viktig för båda parter. I det sammanhanget stödde man sig på Apg. 13:1-3, där det omtalas hur Saulus och Barnabas genom handpåläggning avskildes för den speciella tjänst som de var kallade till. Efter fasta och bön av *båda parter* tillsammans lade man händerna på Saulus och Barnabas och dessa sändes sedan ut.⁷⁸

Respekten för Guds närvaro i handpåläggningstjänsten var mycket stark den första tiden. Ansvar att vägleda människor genom profetia lades så tungt på dem som utvaldes att tjäna på detta sätt att de tillbringade timmar i bön och fasta. Det betraktades som en speciell kallelse, något som man inte fick träda in i lättvindigt. Man såg det som ett heligt ansvar inför Gud, eftersom man insåg de konsekvenser det kunde få om någon skulle bli vilseledd. Det var anledningen till att man även krävde samma respekt och överlåtelse hos dem som sökte handpåläggning.⁷⁹ Här hänvisades till Paulus råd till Timoteus: *"Lägg inte förhastat dina händer på någon och gör dig inte medskyldig till någon annans synder, håll dig själv ren."*⁸⁰ Det fanns en risk, menade

⁷⁵ 1 Tim. 4:4. Understrykningen har gjorts av oss.

⁷⁶ 2 Tim. 1:6. Understrykningen har gjorts av oss.

⁷⁷ Layzell 1965, s. 53; Layzell 1979, s. 48.

⁷⁸ Layzell 1979, s. 54.

⁷⁹ Layzell 1979, s. 48.

⁸⁰ 1 Tim. 5:22.

man, om man utövade denna tjänst oförsiktigt. Handpåläggningen skulle då kunna verka i motsatt riktning så att den som tjänade med handpåläggning riskerade hamna under ett skadligt inflytande.⁸¹

De som skulle betjänas med handpåläggning kallades fram efter Andens ledning. Det var inte alltid enbart de som själva begärt handpåläggning som betjänades. Ibland utvalde Anden någon annan till handpåläggning. Det var bara dem som hade en gudomlig kallelse att tjäna med handpåläggning som skötte denna tjänst. Det tillhörde i allmänhet apostelns eller profetens ämbeten. De som blev föremål för handpåläggning fick profetiska budskap uttalade över sig, budskap som var mycket detaljerade och träffsäkra.⁸² Det var inte bara uppmanande budskap, utan snarare tillrättaläggande och vägledande. Många fick reda på vilken tjänst de fått av Herren och hur de skulle komma in i den. Några fick sina ämbeten bekräftade.⁸³

Angående handpåläggningens syfte skriver Layzell: "Handpåläggningens syfte är inte att bygga upp individens stolthet eller att tillfredsställa mänskliga ambitioner. Syftet är att förmedla utrustning till att föra ut en kallelse." ⁸⁴

Bruket av handpåläggning med profetia, i kombination med övertygelsen att profetens och apostelns ämbete fortfarande existerar, anammades inte i pingstkreisarna i USA. Delvis berodde detta på att misstag begåtts vid utövandet av handpåläggning inom Latter Rain-väckelsen. Kritikerna hävdade exempelvis att profetiorna inte alltid prövades utifrån bibeln. Men det berodde också på diverse läromässiga fördomar som fanns i de etablerade kyrkorna. Men eftersom Latter Rain-väckelsens undervisning inte mottogs i de etablerade kyrkorna, hamnade den till stor del utanför dessa.⁸⁵

Något annat som betonades i undervisningen i North Battleford var återupprättandet av de fem andliga tjänster som omtalas i Ef. 4:11. De tjänster som där omnämns är apostel, herde, evangelist, lärare och profet. Högsta prioritet gavs åt de två som det talades minst om vid den tiden, nämligen apostel och profet. Dessa tjänster innebär andlig auktoritet att leda en församling, menade man.⁸⁶

⁸¹ Layzell 1979, s. 54.

⁸² Layzell 1965, s. 55.

⁸³ Layzell 1965, s. 49.

⁸⁴ Layzell 1965, s. 55.

⁸⁵ Riss 1980, s. 52.

⁸⁶ Layzell 1979, s. 57-58.

Eftersom speciellt förkunnelsen om att apostelns tjänst fortfarande är aktuell möttes av skepsis (ett ämne som ju fortfarande diskuteras), ska vi här gå in på vad detta ämbete ansågs innebära. En apostel är enligt Layzell en "församlingsfader" eller en herde för pastorer och äldste. Hans tjänst kan även åtföljas av under och tecken. Vidare aktualiserar en apostel sanningar som på nytt behöver komma fram. En apostel måste, enligt Layzell, vara mogen, erfaren, opartisk och djupt andlig. I diskussioner ska han kunna fälla utslag genom ett ord ifrån Herren. Aposteln skapar enhet, han är en fadersgestalt, en pionjär som har möjlighet att tillbringa mycket tid i Guds närvaro. Sann ödmjukhet hör också ihop med apostlaämbetet.⁸⁷

Längre fram fick man problem med självutnämnda apostlar, som använde sig av en apostlatitel för att skaffa sig inflytande. Layzell ger därför exempel på några frågor att använda som "checklista" vid bedömningen av en apostels äkthet: "Är han en fader för många församlingar? Stadfäster han sanningen? Lider han förföljelse för evangeliets skull? Älskar han Guds Ord?"⁸⁸

I North Battleford poängterades också betydelsen av de nio andliga nådegåvor som beskrivs i 1 Kor. 12:8-10. Dessa kan uppdelas i:

1. Verbala gåvor: Profetia, tungotal, uttydning.
2. Kraftverkningarnas gåvor: Tro, helande, kraftgärningar.
3. Uppenbarelsegåvor: Kunskapens ord, visdomens ord, gåvan att skilja mellan andar.⁸⁹

Det betonades att *var och en* kunde få del av dessa gåvor, vilket även Paulus skriver. Gåvorna förmedlades som redan nämnts genom handpåläggning. I Latter Rain-väckelsen fanns det stort utrymme för dessa andliga gåvor. Det finns exempel på tillfällen när den helige Ande uttryckt sig via ett språk, som varken den som profeterade eller den som uttolkade profetian känt till. Det har hänt att människor som behärskat det främmande språk, som använts för att förmedla en profetia, kunnat bekräfta att såväl uttal som tolkning varit perfekt. Detta fast de som profeterat och uttolkat inte känt till ett enda ord av språket i fråga.⁹⁰

⁸⁷ Layzell 1979, s. 59-62.

⁸⁸ Layzell 1979, s. 64.

⁸⁹ Layzell 1979, s. 84.

⁹⁰ Layzell 1979, s. 88.

En annan viktig grundsten i undervisningen var lovsångens betydelse i samband med tillbedjan. Nyckelversen här var Ps. 22:3, vilken lyder: "Dock är du (Gud) den helige, du som tronar på Israels lovsånger" ("bor ibland Israels lovsånger", eng. övers). Som vi redan berättat fick Layzell redan 1946 en speciell uppenbarelse med utgångspunkt i just denna vers. Han skriver själv: "Gud *brände* in den versen i mig, och jag predikade bara lovprisning och åter lovprisning."⁹¹ Han skriver vidare i ett annat sammanhang:

Jag har sagt vid mer än ett tillfälle, att om jag skulle tvingas begränsa mig till ett ämne i mitt predikande, så skulle jag utan att tveka välja att tala om att lovprisa Jesus ... Enligt min uppfattning står det mer om lovprisning än om något annat ämne ... Jesus bor i Israels lovsånger. Han är nämligen närvarande i en atmosfär av biblisk lovsång. Där blir syndare omvända, människor blir helade, troende blir döpta i den helige Ande och alla blir välsignade.⁹²

Konferensen i North Battleford präglades av en atmosfär av lovsång och tillbedjan till Kristus. Versen i Psalm 22, som kallades för "Davids nyckel", visade sig vara mycket effektiv när det gällde att skapa en atmosfär av gudsnärvaro. Layzell vittnar om hur påtagligt Guds närvaro upplevdes i mötena under konferensen. Gud bor i sitt folks lovsånger, förkunnade man, och man upplevde det också som en praktisk erfarenhet.

Det nya med den lovsång som praktiserades i Latter Rain-väckelsen var att den tog sig uttryck i en samfällad sång i Anden. Denna sång upplevdes som en harmonisk enhet, där en mängd olika stämmor tonade samman, vilket ibland jämfördes med det mäktiga bruset av en stor piporgel. Vi får anledning att återkomma till detta när vi ska beskriva särlaregnsväckelsens yttringar i Sverige.

I Layzells undervisning framställs lovprisning som ett offer inför Gud. Bibelversen han hänvisar till är Hebr. 13:15, där det heter: "*Så vill vi genom honom ständigt frambära lovsång som ett offer till Gud, en frukt ifrån läppar som prisar hans namn.*" I Gamla Testamentet offrade man det bästa, det felfria lammet, till Gud. Offer innebär, enligt Layzell, att ge någonting som vi helst vill behålla. Gud förväntar sig att vi ger honom något som vår naturliga människa inte vill gå med på. Att offra "lovets offer" är alltså inte beroende av känslor eller yttre

⁹¹ Layzell 1979, s. 121.

⁹² Gaglardi 1966, Layzell i förordet, s. 7.

omständigheter. Det är något som ständigt ska bäras fram inför Herren, därför att det tillhör honom.

Layzell vittnar mycket personligt om detta:

När jag var nyomvänd iakttog jag många gånger människor som visade sina innersta känslor inför Gud. Några prisade Gud med tårarna flödande nedför sina ansikten. Jag kände mig som en hycklare och tänkte: "Jag har inga känslor. Jag kan bara inte uppamma denna känsla av verklig hängivelse." Men då läste jag: "... en frukt av läppar ..." Bibeln talar inte om en frukt av våra känslor, utan om en frukt av våra läppar. Då kunde jag säga: "Herre, känslor eller inte, så vill jag prisa Dig! Jag vill ge Dig mina läppars frukt. Här kommer den. Jag känner det inte så. Jag *vill* inte göra det, men det är vad Du bad om och Du kan få det." Halleluja! Detta är tro, omsatt i handling.⁹³

Budskapet om "lovets offer", som det förkunnades och praktiserades i Latter Rain-väckelsen, var något helt revolutionerande då, i slutet av 1940-talet. Lovsången som en atmosfär av gudsnärvaro, där Anden fritt kan verka, blev åter uppenbar för kristenheten genom denna väckelse. Versen i Ps. 22:3 var nyckeln till en dörr, som nu öppnades en gång för alla. Som en följd av Latter Rain-väckelsen svepte senare budskapet om lovsångens välsignelser ut över hela världen i den karismatiska väckelsen. Men upprinnelsen till hela detta andliga skeende daterar sig till Latter Rain-väckelsens genombrott i USA i slutet av 1940-talet.

⁹³ Gaglardi 1966, Layzell i förordet, s. 7.

5. Den svenska förnyelseväckelsen

Inom Pingströrelsen i Sverige blev 1940-talet ett årtionde av stagnation och generationsväxlingar efter den explosiva utvecklingen under 20- och 30-talen. Den starka expansionen under dessa decennier hade till följd att pingstväckelsen alltmer blivit en faktor att räkna med i den svenska frikyrkorörelsen. Nu började Pingströrelsen också bli erkänd i allt vidare kretsar och det sekteristiska inslaget tonades ner. Under Pingströrelsens genombrottsår var förkunnelsen om Jesu snara återkomst mycket framträdande. Men i och med att rörelsens medlemmar alltmer började engagera sig i samhällsliv och politik kom detta budskap i bakgrunden. Det längre jordiska perspektiv man därmed skaffade sig var en viktig orsak till att den snabba tillväxten avtog. I takt med detta minskade entusiasmen att sprida evangeliets budskap. Istället lades allt större vikt vid medlemmarnas yttre beteende, vilket resulterade i lagiskhet och andlig torra.

De allt mer spända relationerna mellan rörelsens mest framträdande företrädare, Lewi Pethrus och Sven Lidman, bidrog till att ytterligare försämma klimatet. Slitningarna dem emellan tilltog under hela 40-talet och fick sin kulmen i januari 1948, då Lidman i Aftonbladet framförde sina anklagelser mot Lewi Pethrus och Filadelfiaförsamlingen. Pethrus beskylldes främst för maktfullkomlighet och ekonomiska oegentligheter. Vidare kritiserade Lidman Pingströrelsens, som han menade, tilltagande kommersialisering.

Dessa anklagelser vederlades några år senare på ett mycket övertygande sätt i Lewi Pethrus första memoarbok *Den anständiga sanningen*. Och visst var det så att konstnärsnaturen Lidmans kritik sköt över målet i sakfrågorna. Men samtidigt står det klart att de starka inre spänningar som länge ackumulerats inom rörelsen helt enkelt måste få sin utlösning för att luften skulle rensas. De låsta positioner, som konflikten mellan Lidman och Pethrus skapat innebar en handlingsförlamning som hela rörelsen led av. Lidman och Pethrus och även C.G. Hjelm har skrivit om att det visst fanns ansatser till försoning och enande under de spända åren på 1940-talet. Men det verkar som om olikheterna och motsättningarna var så djupgående att det trots alla ansträngningar var omöjligt att överbrygga dem. Att effekten blev så förödande kan nog tillskrivas Lidmans dramatiska ådra. Hans för-

måga att i ord utmåla den rådande situationen gjorde att brytningen mellan honom och Pethrus fick en sådan enorm uppmärksamhet i massmedia.

Nu blev pingstvännerna åter det föraktade folket. Där om skriver Carl-Erik Sahlberg i boken *Pingströrelsen och tidningen Dagen*:

För att ytterligare samla rörelsen omkring sig själv, sammansvetsade Pethrus pingströrelsen genom att i Dagen och EH [Evangeli Häreold] beskriva den som förföljd. I brev till nära vännen, pastorn Joseph Mattsson, uttryckte Pethrus närmast tillfredsställelse över schismen: "Vi ha under de senaste åren haft en alltför lugn tid, då det inte kostat så mycket att bli pingstvän. På det sättet har församlingarna fått en del lätt gods, som blivit lik i lasten. I den stora storm, som övergår oss, blåser säkert en del av detta bort."⁹⁴

Sahlberg fortsätter:

Denna nya sekteristiska inställning i en ny situation framkom även mycket tydligt i brev till den norske pingstpastorn Knut Petersen av den 21 april 1948: "Då jag började tala om att ... lätta på isoleringen inom pingstväckelsen gällde det de andedöpta utanför pingstförsamlingarna. Jag har aldrig förordat allians och själv aldrig praktiserat det. Vad gäller enhetssträvandena med de döpta innebar det ingen allians utan en enhetstanke att så många som möjligt av dessa kunna förenas, men då naturligtvis på Nya Testamentets, dvs pingstväckelsens grund. Nu har emellertid så gott som alla förbindelser utåt slagits sönder och vi stå, när det gäller denna sak, ungefär där vi stod vid slutet av 20-talet; med världen och samfundet emot oss."⁹⁵

Det yttre motståndet fick alltså till följd att man slöt leden inåt. Detta skapade förutsättningar för en andlig väckelse bland de vid det här laget tämligen illa tilltufsade pingstvännerna. Lewi Pethrus, som ju var en man med vida internationella utblickar, hade naturligtvis inte undgått att höra talas om det starka andliga skeende som just då pågick i USA. Hans gode vän, den svensk-amerikanske pastorn Joseph Mattsson-Boze från Chicago, refererade till detta i ett uppmärksammat anförande i Kölingaredsveckan 1949. Han sade då bl.a.:

I Amerika har människorna gripits av en oerhörd hunger och en ansvarskänsla inför den tid i vilken vi lever. Stora skaror har gripits till den grad, att deras liv och atmosfär är bönen ... Det finns kristna som bedit och fastat upp till 40 dagar och 40 nätter, och jag känner sådana, som bedit och fastat upp till 60 dagar och sökt Gud av hela sitt hjärta för att få

⁹⁴ Sahlberg 2009 (1977), s. 164.

⁹⁵ Sahlberg 2009 (1977), s. 164.

se Guds verk, först och främst i sina liv och sedan utåt, på det sätt som behagar Gud ... Det är detta som pågår i Amerika för närvarande. Gud har gripit massor av människor, och som svar på bön, har Han sänt ut en del mäktiga redskap, som han väckt upp. Ni har hört om dessa bröder, som Gud använder, när det gäller helbrägdagörelse. Jag har funnit, att Gud arbetar på ett alldeles ovanligt sätt. Hemligheten till det hela är, att tron fått nytt liv. När de beder med en krympling, skickar de inte iväg honom med sina kryckor utan tar dem ifrån honom. De menar: Vi har bedit och Gud har svarat, och nu skall du gå! Tron har fått liv, och det är en underbar ande.⁹⁶

Mattsson-Boze uppehöll sig sedan vid återställelsen av de nio andliga gåvorna och hur dessa erhålls via handpåläggning, enligt den undervisning som aktualiserats i Latter Rain-väckelsen. Han avslutade sitt anförande med följande ord:

Jag tror, att pingstväckelsen över hela världen står inför den mäktigaste förnyelse. Vi skall få se, att Gud genom bön och fasta kommer att återställa de andliga nådegåvorna. Det kommer att bli en allmän företeelse och kommer att bringa så mycket liv till Guds församling, att vi kan gå fram till underbarare segrar, än vi någonsin skådat.⁹⁷

I oktober samma år (1949) reste Lewi Pethrus över till USA för att studera den frambrytande väckelsen på ort och ställe. Han träffade där många representanter för såväl helandeväckelsen som Latter Rain-väckelsen. Han knöt bl.a. de kontakter som möjliggjorde de uppmärksammade besöken av helandepredikanterna Freeman och Branham i Sverige följande år. Pastor Pethrus deltog också i en konferens som Independent Assemblies of God anordnade i Filadelfiakyrkan i Chicago den 4–9 oktober 1949. Pastorn i denna församling, den tidigare nämnde Joseph Mattsson-Boze, skriver i sitt referat i *Evangelii Härold* följande:

Vid denna konferens behandlades bara ett ämne, och det tog hela tiden i anspråk. Detta ämne var den nya väckelse, som går fram över vårt land och som redan fått många namn, varav det mest vanliga är Latter Rain-väckelsen. Ämnet behandlades från många olika synpunkter. Bröder från öst och väst, syd och nord var öppna för och intresserade av att höra varandras uppfattningar. Hur erhåller man andliga gåvor? Kan de erhållas både utan och med handpåläggning? Vad menar skriften med "coming together of the body" och många andra frågor? Konferensens hedersgäst var broder Lewi Pethrus från Stockholm. Broder Pethrus stora

⁹⁶ *Evangelii Härold* 30/6 1949.

⁹⁷ *Evangelii Härold* 30/6 1949.

erfarenhet och enkelhet vid frambärandet av Guds ords sanning åstadkom en oerhörd längtan efter rikare välsignelser i konferensen. Det var tyngd i hans ord. Varje ord är kärnfullt, och då man lämnade mötet, kände man, att man fått något med av budskapet.⁹⁸

Lewi Pethrus kom tillbaka till Sverige på senhösten, inspirerad av det han sett och hört i det stora landet i väster. De positiva rapporter han förmedlade medförde att kampanjen med William Freeman och Joseph Mattsson-Boze i Filadelfiakyrkan i Stockholm 29 januari–12 februari 1950 emotsågs med så stor förväntan. Den kom också att motsvara de högt ställda förväntningarna. Skaror samlades till mötena, vilka fick en oerhört stor uppmärksamhet i massmedia. Det sätt att förmedla helande, som praktiserades i Freemans möten, blev föremål för debatter i radio och i riksdagen. Församlingsledningen i Filadelfia åtalades till och med för att inte ha sökt polistillstånd för mötena. Åtalet nedlades emellertid. Dessa uppgifter har hämtats ur Sahlbergs bok, ur vilken vi vidare citerar: "Den profana pressen, vilken åter gjorde Pingströrelsen till förstasidesstoff under några månader vintern 1950, riktade i första hand in sig på de relaterade helbrägdagörelselserna, vilka mycket starkt ifrågasattes."⁹⁹

Samfundspressen reagerade också negativt, även om den tog avstånd från den profana pressens skandaljournalistik. Men man sköt in sig på Freemans förkunnelse att alla sjuka i princip kunde bli friska (en debatt som även den fortfarande känns aktuell). I samfundspressen reagerade man vidare negativt på den omfattande reklamen omkring mötena. Sahlberg konstaterar: "Det fanns belysande nog ingen profan eller kristen tidning, som inte ifrågasatte freemanmötenas karaktär."¹⁰⁰

Denna yttre press var *en* förutsättning för den väckelse som bröt fram i pingstleden 1950–51. Freemanmötena *i sig* var en annan förutsättning. Den förkunnelse som fördes fram i dessa möten var något helt nytt för svenska förhållanden. Grundtemat i förkunnelsen var *tro* och enligt *Evangelii Härold* framfördes förkunnelsen "under en mäktig Andens smörjelse och sanktion."¹⁰¹ I två veckors tid anordnades två möten varje vardag och tre på söndagarna. Till dessa möten samlades fler människor än vid något annat tillfälle i församlingens

⁹⁸ *Evangelii Härold* 2/2 1950.

⁹⁹ Sahlberg 2009 (1977), s. 165.

¹⁰⁰ Sahlberg 2009 (1977), s. 165.

¹⁰¹ *Evangelii Härold* 23/2 1950.

historia. Det är svårt att bortse ifrån den stora betydelse som konferensen med William Freeman fick för att initiera den förnyelse som snart började spira fram över hela landet. Eller som *Evangelii Härold* uttrycker det:

Säkerligen har det varit närmare tusentalet tillresande från landets alla delar under denna konferens, bland dessa ett stort antal predikanter. ... Och alla har rest åter till sina hemförsamlingar förnyade och gripna. En våg av förnyelse synes för närvarande också välla fram genom alla landets pingstförsamlingar! Man har på känn, att denna konferens blott är begynnelsen till den rikare väckelse, som man så länge bedit och väntat på. Säkerligen är det så.¹⁰²

Konferensen med William Freeman följdes av en konferens med William Branham och hans team, bestående av pastorerna Baxter, Lindsay och Moore. Den konferensen hölls under pingsthelgen 1950. Även under denna konferens var den stora Filadelfiakyrkan överfull av folk, detta trots att dubbleringsmöten anordnades i Hagaparken vid några tillfällen. Som under konferensen med Freeman var *tro* det genomgående temat i förkunnelsen. Likaså bad man för skaror av människor som led av olika sjukdomar. Genom s.k. uppenbarelsekunskap kunde Branham beskriva olika sjukdomar som deltagarna i de olika samlingarna led av. De som då gav sig till känna fick personlig förbön. Många uppgav sig också ha blivit helade som ett resultat av förbönen.

Mötena med Branham och hans team gav en ytterligare föraning om den väckelse som utbröt på sensommaren samma år. I sitt tacktal till de amerikanska gästerna, när den framgångsrika kampanjen var över, sade Lewi Pethrus bl.a.:

Vad vi upplevt i dessa möten är något av det underbaraste i församlingens historia. Det är en fortsättning på vad vi förut varit med om. ... Det övernaturliga som framkommit i dessa möten är det underbaraste. Vi tror, att detta är ett led i ett utvecklingsskede.¹⁰³

De faktorer vi nu nämnt bidrog alla till att bana väg för den väckelse som bröt fram inom Pingströrelsen i Sverige hösten 1950. Den väckelsens förgrundsgestalt heter Algot Niklasson. Han var en fiskarpojke från Rörö på västkusten, som vid väckelsens genombrott var en ung pingstevangelist, endast 22 år gammal. Sommaren 1950 medverkade Niklasson i en tältmötesserie på Hönö, där han predikade inspirerad

¹⁰² *Evangelii Härold* 23/2 1950.

¹⁰³ *Evangelii Härold* 8/6 1950.

av den helige Ande i möten som vart och ett varade mer än fyra timmar. Där sammanträffade han med Ragnar Ljungquist – pingstpastor i Karlskoga – som tillbringade sin semester på Hönö.¹⁰⁴

Ljungquist fick ett löfte av Niklasson om dennes medverkan i de tältmöten som skulle anordnas i Karlskoga på sensommaren. Tältkampanjen i Karlskoga förbereddes i fasta och bön under två veckor, då all ordinarie mötesverksamhet inställdes. Och när Niklasson kom till Karlskoga den 25 augusti 1950 var marken förberedd och väckelsen bröt ut. Kännetecknande för väckelsen var att folk kom i stor nöd över sina synder. Det var ingen som predikade att man måste bekänna sina synder offentligt, utan det skedde spontant, som en följd av atmosfären i mötena.¹⁰⁵ Väckelsen präglades också av tårar och förkrosselse. Ragnar Ljungquist skriver om detta:

Vi började gråta, då Herren kom nära. Vad vi grät i dessa möten! För min del har jag inte så lätt för att gråta, men nu flödade tårarna ymnigt. En dag ringde en handelsresande, en broder från Smyrnaförsamlingen, Göteborg. Vad är det, Ragnar, frågade han. Jag går på gatorna och gråter. Det är Anden som är å färde i vår stad, svarade jag.¹⁰⁶

Denna förkrosselse omvittnas också från andra håll. Smyrnaförsamlingen i Göteborg var en av de församlingar som starkast berördes av väckelsen. Församlingens dåvarande föreståndare, pastor Harald Gustafsson, skriver om hur det var där:

Det märkvärdigaste var den förkrosselsens ande som vi upplevde. Jag har aldrig i mitt liv sett så mycket tårar som under denna tid. Det hände att människor, som aldrig satt sin fot i kyrkan, kom in och satte sig på en bänk och bara brast i gråt.¹⁰⁷

Under hösten 1950 fortsatte väckelsen att bryta fram och det blev ett andligt genombrott på många platser. Överallt samma kännetecken – förkrosselse och bekännelser och många omvändelser. Predikantveckan i Filadelfia i Stockholm i december 1950 betraktas av många som något av en höjdpunkt för väckelsen. Ragnar Ljungquist utsågs till förste ordförande i presidiet för veckan, som kom att helt präglas av de väckelsevindar som nu börjat blåsa på skilda platser i landet. Samtalen i veckan ägnades helt åt väckelsefrågorna och mycket tid anslogs till bön. På mångas begäran fick även Algot Niklasson tillfälle

¹⁰⁴ Ljungquist 1978, s. 66.

¹⁰⁵ Ljungquist 1978, s. 69.

¹⁰⁶ Ljungquist 1978, s. 68.

¹⁰⁷ Gustafsson 1985, s. 95.

att predika. Efter hans predikan "föll förnyelsens eld över den bedjande skaran", skriver *Evangelii Härold*.¹⁰⁸

Torsdagen blev en böne-, bot- och fastedag. Många av predikanterna gjorde då upp och bekände försyndelser man begått och atmosfären rensades upp.¹⁰⁹ Nestorn i skaran, pastor Lewi Pethrus, var också märkbart tagen av det som skedde i veckan. Han deklarerade bl.a.:

När jag på vårt predikantmöte igår hörde bröderna – och särskilt då en av bröderna – så slog det mig: Tänk, vad Gud är sig lik! Jag skulle ha kunnat i detalj förutsäga, att det skulle ske så, som nu sker. Jag har läst i min bibel och vet litet om historien och har klart för mig, att det är just så här som Gud går tillväga.

När den stora väckelsen i Wales bröt ut 1904, fanns det massor av predikanter i England – lärda och andliga människor – men Gud tog inte ut någon av dem för den stora väckelsen, utan han valde en ung kolgruvearbetare – Evan Roberts. Och jag tänkte, när jag satt på predikantmötet: Tänk så många predikanter vi är här och tänk så många pingstvitnen det finns i detta land, som är rikt utrustade för sin uppgift i Guds rike! Och ändå har Gud tagit ut en ung man på knappt 23 år, som faktiskt blivit ett redskap till att tända en väckelse, som flamar över hela vårt land. ... Det är Guds väg. Så handlar Gud. Och detta lär oss att vara ödmjuka. Jag har under dessa predikantdagar och vid många tillfällen tidigare – inte minst i broder Freemans möten i Amerika och här hemma – blivit ställd inför detta Guds sätt att handla. ... Jag har en stark känsla av att det viktigaste för mig nu är att inte stå i vägen för Guds verk. Och jag vill säga till mig själv och alla andra predikanter, särskilt till alla gamla Herrens vittnen: Låt oss inte stå hindrande i vägen, om Gud tar ut unga pojkar för att sprida väckelsens budskap. Det skall vi istället tacka Gud för.¹¹⁰

Vid fredagens förmiddagssession sade sig en av de deltagande predikanterna ha sett hur Guds eld kom över de församlade efter det att Niklasson predikat. *Evangelii Härold* skriver:

Efter hans budskap föll Guds Ande över deltagarna på ett sätt, som svårligen kan återgivas med ord. En försmäktande kraft kom över alla, och flera vittnade efteråt, att de under vår broders budskap sett en eldslåga just över den plats, där han stod, då budskapet frambars.¹¹¹

¹⁰⁸ *Evangelii Härold* 14/12 1950.

¹⁰⁹ *Evangelii Härold* 14/12 1950.

¹¹⁰ Lewi Pethrus anförande citerat ur Imsen 1970, s. 11-12.

¹¹¹ *Evangelii Härold* 14/12 1950.

Efter det våldsamma genombrott som väckelsen fick bland deltagarna i predikantveckan reste pingstpredikanterna sedan hem till sina församlingar och spred väckelsen vidare. I Smyrnaförsamlingen i Göteborg fick, som redan nämnts, väckelsen ett viktigt fäste. Förra föreståndaren för denna församling, pastor Harald Gustafsson, berättar i sin bok – *I backspegeln* – vad som föregick väckelsen:

Det började med bön. 1950 var ett år då vi anade faror vid landets gränser. Bröder hade sett syner och haft uppenbarelsen om orosmoln över vårt land. Detta skapade en riktig böneoffensiv eller böneväckelse. Man bad i kyrkor, i hemmen och i en mängd bönegrupper. Knappast har vårt land varit föremål för en så intensiv bönekampanj tidigare. Detta mynnade ut i en Andens besökelse istället för faror och krig.¹¹²

Det var den 11 december 1950 som pingstpastorn i Kumla, Birger Claesson, hade en märklig syn och uppenbarelse som gällde Sverige. Han såg hur främmande härar anföll landet på bred front. Synen var så detaljerad att den avslöjade detaljer, som endast militär expertis kunde känna till. Under titeln *Dom över Sverige* kom Claessons vision ut i bokform i början av 1951 och blev mycket uppmärksam. Den såldes i 130 000 exemplar och utlöste stor böneaktivitet över hela landet. Pastor Birger Ohlsson, Alfta, som var en av de mer framträdande förkunnarna under denna tid, säger i tidningen *Dagen*: "Det intressanta var att boken om dom över Sverige inte åstadkom rädsla och fruktan, utan resulterade i andlig förnyelse."¹¹³

Denna andliga förnyelse – kallad förnyelseväckelsen eller bekännelseväckelsen – och som spred sig till många av landets pingstförsamlingar, varade dock inte så länge. Efter de stora väckelseåren 1950–51, då den svenska pingstväckelsen ökade sitt medlemsantal med ca 5 000 medlemmar,¹¹⁴ började en avtrappning ske redan i slutet av 1951 och under 1952 ebbade den ut alltmer. Redan i juni 1951 skrev *Dagen* om "väckelsen under den gångna vintern"¹¹⁵, och när *Evangelii Härold* refererar predikantveckan 1952 får man intrycket att väckelsen redan betraktas som överspelad. "Vad lärde vi oss av 1950 års predikantvecka?" frågar exempelvis pastor Georg Johansson, en av väckelsens främsta förgrundsfigurer.¹¹⁶

¹¹² Gustafsson 1985, s. 92.

¹¹³ *Dagen* 17/3 1984, s. 16-18.

¹¹⁴ Sahlberg 2009 (1977), s. 166.

¹¹⁵ *Dagen* 2/6 1951, ledare.

¹¹⁶ *Evangelii Härold* 24/12 1952.

Det framgångsrika pastorsteamet Niklasson-Ljungquist-Johansson splittrades. Maranataledaren Arne Imsen, som själv fick starka andliga intryck under denna tid, beklagar detta i sin bok, där han ger följande karaktäristik av väckelsens tre förgrundsgestalter:

ett starkare predikantteam lär väl det här landet aldrig ha skådat under pingströrelsens historia. Kompletteringen av olika tjänster, nådegåvor och temperament kunde väl knappast bli bättre. Men utvecklingen satte stopp för denna trios fortsatta samarbete.¹¹⁷

I slutet av november 1951 tillträdde Ragnar Ljungquist som föreståndare i den bojkottade Östermalms Fria församling, vilket fick till följd att han isolerades från Pingströrelsen. Vi får anledning att återkomma till detta eftersom Ljungquists roll i ÖFF i högsta grad påverkade särlaregnsväckelsens vidare öden i Sverige. Algot Niklasson deklarerade i predikantveckan 1951 att han inte kunde delta i bojkotten av sin gode vän Ragnar Ljungquist. Han tog också konsekvenserna av sin utmanande ståndpunkt då han mitt under pågående predikantvecka medverkade i ett möte i ÖFF. Pastor Jean-Erik Mårtensson kommenterar följderna av detta i sin bok: "Domen föll över Algot Niklasson. Hans uppgift som pingstevangelist var därmed ute. Han sattes i karantän."¹¹⁸ Georg Johansson, den tredje medlemmen i ledarteamet gick däremot in i en föreståndartjänst i en större pingstförsamling ute i landet.

Det förhållandet att några av de mest framstående ledarna för väckelsen kom i ett slags oppositionsställning gentemot Pingströrelsen i stort torde vara den viktigaste förklaringen till att väckelsen stannade av. En annan viktig orsak var att väckelsen övergick till att bli alltför inåtvänd. Människor blev alltför upptagna med att bekänna synder. Det ledde till att man fixerade sig vid detta, istället för att fortsätta nå ut till människor utanför församlingarnas sfär. Harald Gustafsson funderar över detta i sin bok:

Jag är rädd för att trots att vi bad till Gud med så många människor, blev väckelsen ändå för subjektiv. Om jag skulle hamna i ett sådant väckelseskede nu, skulle jag undervisa på ett annat sätt än jag gjorde då. Jag skulle säga: Låt oss framför allt glömma oss själva nu och bara gå in för att vinna människor för Gud. För att få ett rent hjärta behöver man inte hålla på i månader. Det kan man få på en kväll om man gör upp med Gud. Och sedan skall man inte ägna sig åt detta längre utan gå in för att

¹¹⁷ Imsen 1970, s. 21.

¹¹⁸ Mårtensson 1975, s. 157.

vinna människor för Gud. Jag är rädd för att vi ofta engagerar oss för mycket i vår egen fromhet och vårt eget välbefinnande. Och jag tror inte att det går att förena med väckelse.¹¹⁹

Säkert skulle den svenska väckelsen ha utvecklats och fördjupats om den gått vidare in i den glädje, hänförelse och frigörelse som präglade den amerikanska Latter Rain-veckelsen. Från den väckelsen kom i augusti 1951 några predikanter till Stockholm på inbjudan av Filadelfiaförsamlingen. Meningen var att de skulle medverka i församlingens tältkampanj på Gärdet. Men efter veckan i Filadelfiatältet utvecklade sig två av dessa amerikanska predikanter fortsatta vistelse i Sverige i en från Filadelfiaförsamlingens synpunkt mindre önskvärd riktning. Då förklarade nämligen de båda predikanterna – Reginald Layzell och Donald Murphy – för Lewi Pethrus att de tänkte besöka ÖFF. Detta enligt ett tidigare löfte till församlingens föreståndare Alvar Lindskog.¹²⁰ Under den tid av ca en månad som Layzell och Murphy sedan tillbringade i ÖFF fick den amerikanska Latter Rain-veckelsen fotfäste i församlingen. I den församlingen skulle Ragnar Ljungquist, med sitt starka engagemang i den svenska förnyelseväckelsen som bakgrund, några månader senare tillträda som föreståndare. Detta medförde att en mycket stark polarisering strax uppstod i församlingen mellan de olika väckelselinjerna. De amerikanska predikanternas besök kom att utlösa ett mycket dramatiskt händelseförlopp på många olika plan.

¹¹⁹ Gustafsson 1985, s. 99.

¹²⁰ Layzell i brev 3/3 1983.

6. Latter Rain-predikanter besöker Sverige

Som tidigare nämnts tvingades Elis Lindskog lämna sin tjänst som föreståndare för ÖFF år 1949, vilket innebar en hel del negativ uppmärksamhet. Församlingens läge blev därmed ytterligare utsatt. Det djärva greppet att trotsa den mäktiga Filadelfiaförsamlingen och ta in den uteslutne Sven Lidman som medlem upprörde många i pingstleden. Säkert var det därför många rättrogna pingstvännen som ansåg att de svårigheter som nu drabbade ÖFF var en följd av lagen om sådd och skörd. Nu hade man ju också något konkret att hänvisa till när man ville sätta den andliga standarden i ÖFF i fråga.

Föreståndarfrågan blev nu ytterst akut i ÖFF. Läget underlättades ju heller inte av att församlingens ställning var så utsatt. Den som accepterade föreståndartjänsten i ÖFF kunde räkna med att bli bojkottad av hela den svenska Pingströrelsen. Detta faktum innebar att kandidaterna till ämbetet inte precis stod i kö. Men för att få till stånd en tillfällig lösning beslöt församlingen att tills vidare kalla Elis Lindskogs bror Alvar till föreståndare. Denne hade under lång tid varit missionär i Kongo och var språkbegåvad som få. Själv kände han mest för missionsarbete och ville egentligen inte låsa sig vid uppgiften som församlingsföreståndare. Under en övergångsperiod ställde han sig dock till förfogande.

Så gick det en tid, under vilken många olika förslag på tänkbara församlingsföreståndare kom upp i församlingen utan att något beslut blev fattat. Men i församlingens möte den 9 april 1951 lade Alvar Lindskog fram ett förslag från äldstestyrelsen om att kalla pastor Ragnar Ljungquist till föreståndare.¹²¹ Denne var vid denna tid föreståndare för pingstförsamlingen i Karlskoga. Som nämnts var Ljungquist även en av de främsta företrädarna för den svenska förnyelseväckelsen, vilken vid denna tid stod på sin höjdpunkt. Möjligen hyste församlingsledningen i ÖFF en förhoppning om att man via Ljungquist skulle få in denna väckelse i församlingen.

Det dröjde dock flera månader av moget övervägande innan Ljungquist tackade ja till kallelsen. Vid det laget hade situationen i församlingen kommit in i ett helt nytt läge. För Ljungquist var det ett

¹²¹ Ur ÖFF-medlemmen Kurt Sidenmarks dagbok, 9/4 1951

stort steg att komma till denna illa sedda församling. I sin bok *Väckelse – mitt liv* har han själv beskrivit vilket dilemma kallelsen från ÖFF försatte honom i. Vi citerar:

Denna kallelse ställde mig inför ett svårt och rent av ödesavgörande val. ... Då jag på grund av den väckelse vi upplevde hade en stark nitälskan för Guds folks enhet, upplevde jag ett lidande med tanke på att en pingstförsamling på omkring 800 medlemmar inte skulle ha full gemenskap med pingströrelsen. Pastor Alvar Blomgren från Örebro och undertecknad gjorde våren 1951 ett besök i Östermalms Fria Församling, då vi bl.a. talade om att Herren nu ville förena alla sina församlingarnas barn.

Vid den tiden hade jag kallelse till flera församlingar. Vi kunde också fortsätta vår verksamhet i Karlskoga, där vi sedan fem år tillbaka hade en öppen dörr. Jag fick även av en del bröder varningar och förmaningar och goda råd om hur jag skulle handla. Men efter en tids prövning sade jag ja till Östermalms Fria Församling med det beslutet att jag skulle verka för att den där isoleringen skulle komma bort. Jag hade ett par intressanta samtal med Lewi Pethrus om förhållandet, men det var inte så lätt att lösa frågan. Det var inte riktigt moget för en lösning just då. Följden blev, att då jag nu gick till en församling, som var avstängd, fick jag dela församlingens öde och själv bli avstängd från gemenskapen med pingströrelsen.¹²²

Nog kan man ge Ljungquist det erkännandet att det var modigt av honom att lämna sin ställning som uppburen pingstpredikant och anta kallelsen från ÖFF. Det innebar nämligen att han hamnade ute "i kylan". Därtill kom komplikationen att församlingen i Fenixpalatset nu kommit in i ett annat läge. Under de månader som gått från det att Ljungquist mottog kallelsen att gå in som föreståndare, till dess att han tillträdde, hade nämligen en stor förändring inträtt i församlingen. Ljungquists ambitioner att bryta församlingens isolering gentemot Pingströrelsen hade kanske varit möjliga att förverkliga på ett tidigare stadium. Men när han inträdde i sin föreståndartjänst i november 1951 upplevdes ett närmande till Pingströrelsen inte längre så angeläget för de flesta i församlingen.

Anledningen till det förändrade läget var den väckelse som brutit ut i församlingen under september månad. De amerikanska predikanterna Reginald Layzell och Donald Murphy hade då i en serie möten fört församlingen in på en helt ny linje. Genom dessa predikanter hade Latter Rain-väckelsen fått ett mycket starkt genombrott i den isolerade församlingen i Fenixpalatset. Med väckelsen följde förete-

¹²² Ljungquist 1978, s. 96-97

elser som vid denna tid var ytterst sällsynta i kristna sammanhang i Sverige, exempelvis handklappning, sång i Anden och i viss mån dans i Anden.

Att de amerikanska predikanterna överhuvudtaget kom till Sverige var ett resultat av de kontakter som Alvar Lindskog och Lewi Pethrus knöt i USA vid sina respektive besök där under år 1949. De sammanträffade där med representanter för både Latter Rain- och helandeväckelserna. Båda träffade de också pastor Layzell från Vancouver. Lindskog träffade Layzell först, just när väckelseskedet i USA och Kanada var som starkast. Han medverkade i några möten i den församling Layzell förestod och blev mycket uppskattad för sin förkunnelse. Lindskog kom överens med Layzell om att om denne någonsin skulle besöka Sverige, så skulle han också gästa den församling där Lindskog var föreståndare.¹²³

En tid senare reste också Lewi Pethrus till USA, vilket vi redan nämnt om. I en konferens i Edmonton, Alberta, sammanträffade även han med Layzell. De kom då att samtala om möjligheterna att få till stånd ett besök i Sverige. I det sammanhanget nämnde Layzell om sitt löfte till Lindskog. Men Pethrus menade att det vore bättre att besöka en stor församling som Filadelfia än att komma till ÖFF.¹²⁴ Längre nådde man inte just då. Det blev istället Freeman och Branham från helandeväckelsen som först kom till Sverige på uppmärksammade besök. Men Pethrus fortsatte förstås att odla sina kontakter med landet i väster.

I april 1951 företog Pethrus en ny USA-resa. Då fick han nya kontakter med Latter Rain-väckelsens "sunda" strömning. Vid det här laget hade nämligen Latter Rain-väckelsen spårat ur på sina håll och därmed blivit ett ganska kontroversiellt begrepp i de etablerade kyrkorna i USA. Pethrus gav emellertid mycket positiva omdömen om den sunda grenen av väckelsen i sina reserapporter i tidningen *Dagen*. Under rubriken *Väckelsen i Amerika* skriver han:

Men rörelsen här har som det synes lösgjort sig från dess avarter i Canada och därigenom gått i mera sunda och bibliska banor. Om man söker finna det centrala i denna rörelse som man möter den i USA så får man klart för sig att den betonar uppbyggandet av ett sant gudsliv. Och ingen, som

¹²³ Layzell i brev 3/3 1983.

¹²⁴ Layzell i brev 3/3 resp. 8/11 1983.

känner förhållandena inom den kristna världen skall kunna säga att inte en sådan rörelse är av nöden.¹²⁵

De avarter Pethrus nämner i sin artikel var de villolärer som uppstod bland dem som först stod i väckelsens centrum i North Battleford. Dessa ledare började nämligen snart förkunna en hel del underliga läror, vilket skapade en viss förvirring inom den starkt expanderande Latter Rain-väckelsen. Många ställde sig på grund därav negativa till hela det nya väckelseskedet. Lewi Pethrus tar upp också detta i en senare rapport i tidningen *Dagen* från en stor missionskonferens i Detroit. Pethrus rapport bär rubriken Den nya väckelsevägen griper omkring sig med väldig kraft. Pethrus omtalar där med beklagande hur man från de stora samfundens sida utesluter församlingar som öppnat sig för den nya väckelsen. Han skriver bl.a.:

I Detroit har en stor och kraftig församling, som under många år tillhört Assemblies of Gods organisation blivit utesluten för att man mottagit den nya väckelserörelsen, som i allmänhet går under beteckningen Latter Rain.¹²⁶

Under sin USA-resa försökte Pethrus arrangera ett besök i Sverige av någon representant för Latter Rain-väckelsen. Hans gode vän i USA, pastor Joseph Mattsson-Boze från Chicago, följde upp dessa kontakter sedan Pethrus åkt hem. Den som de i första hand försökte engagera för ett besök var pastor Thomas Wyatt. Denne var en välkänd evangelist och pastor i den amerikanska pingstväckelsen under 1930-talet och verkade sedan 1939 i en oberoende pingstförsamling i Portland, Oregon. Han blev under 1950-talet en framträdande förkunnare inom både helande- och Latter Rain-väckelserna.¹²⁷ Wyatt ställde sig positiv till att besöka Sverige någon gång på hösten 1951. Wyatt ville då även ha Layzell med sig, något som Mattsson-Boze ställde sig tveksam till. "Jag har avrått honom (Wyatt) från att ta med broder Layzell", skriver Mattsson-Boze i ett brev till Lewi Pethrus i juni 1951. Han fortsätter:

... inte för att han inte är en fin broder, inte heller för att det skulle bli större omkostnader för er, för jag är säker på att broder Layzell själv står för sina utgifter, men jag är rädd för att det kommer att bli för mycket av det engelska språket, så att folk skulle tröttna på det.¹²⁸

¹²⁵ *Dagen* 12/4 1951.

¹²⁶ *Dagen* 20/4 1951.

¹²⁷ Aronson 2005, s. 80-81.

¹²⁸ Mattsson-Boze i brev till Lewi Pethrus, 6/6 1951.

Den åsikten delas av Lewi Pethrus, som i sitt svarsbrev till Mattsson-Boze skriver: "Vad gäller Layzell, så vill jag säga, att jag inte tror det är klokt, att han kommer med. Det blir alldeles för mycket engelska. Vi kan i alla fall inte åtaga oss något rörande hans resa."¹²⁹

I augusti återkommer Mattsson-Boze med ett brev till Pethrus. Nu har han nya förvecklingar att meddela:

I förra veckan hade vi några timmars överläggning här och broder Wyatt var här. Han var mycket angelägen om att ha broder Donald Murphy med sig till Sverige. Jag har varit emot att alltför många av oss skulle resa, eftersom jag vet att det skulle bli så mycket engelska och så mycket tolkning. Hur som helst så verkar bröderna ha en motsatt uppfattning, och broder Murphy lika väl som broder Layzell är mycket hågade att följa med broder Wyatt och mig. Broder Murphy och broder Layzell är båda mycket fina bröder.¹³⁰

I brevet erkänner Mattsson-Boze vidare, att han inte riktigt vetat hur han skulle handla i den uppkomna situationen. Han omtalar emellertid, att han arrangerat det så, att Layzell och Murphy åker med till Europa och besöker Sverige i samband med att Mattsson-Boze och Wyatt är där. Därefter betygar Mattsson-Boze åter sitt förtroende för Layzell och Murphy: "Broder Layzell är en mycket fin lärare, har en förträfflig tjänst och ett namn som är helt oklanderligt. ... Broder Murphy var en Assembly of God-missionär i Indien, men han blev avsatt som en följd av väckelsen." Mattsson-Boze avslutar:

... det fanns tydligen inget annat sätt att handla på än vad vi nu har gjort. Jag litar på att det är en gudomlig ledning och att det skall föra med sig något verkligt gott. Jag är också angelägen om att se bröderna besöka Sverige därför att jag vet att det kommer att bli en stor inspiration för dem och att de kommer att lära sig något som skall förbli hos dem hela deras liv.¹³¹

Mattsson-Boze bifogar ett brev från Wyatt, som ställer saken på sin spets. Wyatt skriver där till Pethrus:

Jag är här i Chicago hos broder Mattsson och vi planerar en resa till Sverige som vi har diskuterat med dig tidigare, och jag känner att det skulle vara Herrens vilja för oss att ta broder D. Murphy med oss. Han har en framstående tjänst i denna väckelse och jag är säker på att han skulle bli till stor välsignelse för hela ert folk. Faktum är att Anden verkar mana

¹²⁹ Lewi Pethrus i svarsbrev, 29/6 1951.

¹³⁰ Mattsson-Boze i brev till Pethrus, 4/8 1951.

¹³¹ Mattsson-Boze i brev till Pethrus, 4/8 1951.

mig så kraftigt om nödvändigheten av att broder Murphy kommer med, att jag själv inte skulle känna mig fri att komma annars. Broder Layzell räknar också med att komma. Vi har emellertid samlat in pengar så han kan stå för sina egna utgifter.¹³²

Här framgår tydligt hur angelägen Wyatt var att få med Layzell och Murphy till Sverige. Det visar vilket förtroende han kände för sina kolleger i Latter Rain-väckelsen. Likaså ser vi av Mattsson-Bozes rekommendationer att även han hyste förtroende för dem. Detta kan vara värt att hålla i minnet när vi nu ska följa den dramatiska utveckling som deras besök i Sverige kom att få.

Några månader senare återkom nämligen Mattsson-Boze med en mer officiell version av bakgrunden till Sverigebesöket i augusti-september 1951. Det är i en artikel i *Evangelii Härold* i november 1951 som Mattsson-Boze tar till orda. Ur den citerar vi följande:

Nu vill jag berätta angående förloppet med vårt sista Sverigebesök. Broder Thomas Wyatt och jag var inbjudna av pastor Pethrus och Filadelfia-församlingen i Stockholm till ett besök. Det har alltid varit min glädje att ta bröder med över till Sverige för att visa dem hur en fri väckelse arbetar. Jag har ansett detta vara en mission, eftersom jag är viss i mitt sinne, att Sverige har valt den bibliska linjen, och att denna linje bör segra över hela världen.

Två eller tre dagar innan jag skulle resa (jag åkte båt för att få vila upp mig något under färden), blev frågan om bröderna Reg. Layzell och D. Murphys Sverigebesök aktuell. Jag motsatte mig detta dels emedan jag kände dem för lite. Jag var praktiskt taget obekant med dem, och jag hade absolut ingen förvisning om att de skulle fara med. Trots min avvisande hållning blev det dock så, att dessa bröder senare anlände till Sverige tillsammans med broder Wyatt. Jag stod i en press och måste gå in i något, som jag ej önskade. Men kanske det hela var till allas bästa för framtiden.

Som vännerna vet, kunde jag ej följa den kurs dessa två bröder valde i Sverige. Jag antar, att broder Wyatt tänkte så också, ty han reste tillbaka till USA efter att ha besökt några andra länder i Europa.¹³³

Som vi redan visat var frågan om Layzells besök uppe redan i juni, då den avhandlades i brev till Lewi Pethrus. Vad beträffar Layzell måste alltså påståendet att frågan om hans deltagande kom upp först i sista stund vara en efterkonstruktion. Säkert kände inte Mattsson-Boze Layzell och Murphy så väl personligen, men han kände i alla fall till

¹³² Thomas Wyatt i brev till Pethrus, 1/8 1951. (Detta brev är bifogat ovan nämnda brev från Mattsson-Boze).

¹³³ *Evangelii Härold* 22/11 1951.

dem och hyste stort förtroende för deras tjänst. Detta framgår ju tydligt av de rekommendationer han gav dem i brevet till Pethrus i augusti. Men i efterhand framstår det med all önskvärd tydlighet att Mattsson-Boze vill ha så lite delaktighet som möjligt i Layzells och Murphys Sverigebesök. Det hela tog nämligen en oväntad vändning när deras medverkan i Filadelfias tältmöten på Gärdet var över. Vi återkommer strax till detta.

Efter att frågan bollats fram och tillbaka över Atlanten blev det i alla fall så att Layzell, Wyatt och Murphy anlände till Sverige i slutet av augusti 1951. Enligt Layzell blev de mycket hjärtligt mottagna av Lewi Pethrus och gästade även hans hem vid något tillfälle.¹³⁴ I tältmötena på Gärdet undervisade Layzell om grunderna för lovsång och tillbedjan, medan Wyatt talade om handpåläggning och tro, enligt den undervisning som förekom i Latter Rain-väckelsen.¹³⁵ I annonserna för mötena sattes endast Wyatts namn ut.¹³⁶ En anledning till detta kan vi utläsa av breven vi citerat. Troligen ville man inte avskräcka folk med alltför många utländska namn, med tanke på tolkningen. Men mötena på Gärdet samlade mycket folk och de amerikanska predikanternas undervisning mottogs positivt. Detta är i alla fall det intryck som Layzell fick.¹³⁷

Vändpunkten kom när deras medverkan i Filadelfias tältmöten var över. Då inkallades Layzell och Murphy till Lewi Pethrus kontor, där de fick redogöra för sina närmaste planer. Thomas Wyatt reste som redan nämnts vidare till andra länder i Europa. Inne på Lewi Pethrus kontor berättade Layzell och Murphy att de tänkte besöka ÖFF, enligt det löfte som Layzell gett till Lindskog långt tidigare. När Pethrus fick höra detta blev han mycket upprörd: "Ni kan inte gå dit! Det finns synd i den församlingen!" utbrast han. Layzell tog då kontakt med Lindskog för att få reda på hur det förhöll sig. Han fick då veta att församlingen redan tagit itu med de problem som Pethrus möjligen åsyftat. När Layzell kom tillbaka till Pethrus med detta besked, hotade denne: "Om ni går till den församlingen, så kommer jag att stänga varje dörr för er i Sverige!" Denna beskrivning av händelseförloppet är Layzells egen. Han har redovisat den i två personliga

¹³⁴ Layzell i brev 3/3 1983.

¹³⁵ Layzell i brev 8/11 1983.

¹³⁶ Se predikoturer i *Evangelii Härold* under den aktuella perioden.

¹³⁷ Layzell i brev 3/3 1983.

brev som vi har fått ta del av.¹³⁸ Otvivelaktigt var Pethrus grepp om den svenska Pingströrelsen så starkt att han utan vidare också kunde sätta sitt hot i verket.

Sen är det riktigt som Torbjörn Aronson påpekar i sin bok *Guds eld över Sverige* att den negativa attityden mot ÖFF inte enbart representerade Lewi Pethrus uppfattning. Den delades också av en stor del av Pingströrelsens pastorer och medlemmar, som orsakats lidande och förföljelse på grund av Lidmans angrepp.¹³⁹ Men som Aronson vidare så riktigt konstaterar var tragiken i det hela att man under denna turbulenta tid i Pingströrelsen grundlade ett högst otillfredsställande sätt att lösa konflikter. Aronsons sammanfattning av detta förtjänar att citeras:

Systemet med plötslig avstängning och utfrysning, där den anklagade aldrig fick komma till tals och där varje sympatityttring till förmån för denne stämplades som illojalitet mot "rörelsen", skulle få många negativa effekter för alla inblandade parter under de kommande årtiondena.¹⁴⁰

Hur som helst innebar det inträffade att Layzell fick ett åskådningsexempel på baksidorna av den svenska Pingströrelsen, nämligen dess starka maktstruktur och dess utfrysning av oliktankande. Som vi sett ansåg Mattsson-Boze att Pingströrelsen i Sverige valt den bibliska linjen och därmed enligt hans uppfattning borde stå som modell för övriga världen. Mattsson-Boze verkar ha hyst den förhoppningen att även Layzell skulle imponeras av "den svenska modellen", bara han fick se den i funktion. Det framgår av det brev till Lewi Pethrus, som vi tidigare citerat ur. Mattsson-Boze skriver där:

För broder Layzells del tror jag, att det skulle bli till underbar välsignelse för honom att se arbetet i Sverige. Om ni vill inbjuda honom att komma med broder Wyatt, så tror jag att det skulle vara hälsosamt för det fortsatta arbetet i detta land.¹⁴¹

Mattsson-Bozes förhoppningar i det avseendet grusades dock. Layzell imponerades inte alls av det kyrkopolitiska rävspel han råkat hamna mitt uppe i. Den negativa inställning han fick till det system som var förhärskande inom Pingströrelsen i Sverige återspeglas i hans bok *The Pastor's Pen*. Han skriver där bl.a.: "Jag upplevde att om man inte fick

¹³⁸ Layzell i brev 3/3 resp. 8/11 1983.

¹³⁹ Aronson 2005, s. 82.

¹⁴⁰ Aronson 2005, s. 98.

¹⁴¹ Mattsson-Boze i brev till Lewi Pethrus, 6/6 1951.

kontroll över väckelsen, så skulle man till och med verka för att ödelägga den om man kunde. Detta är enligt min uppfattning vad som skett i Sverige.”¹⁴²

Vidare skriver han om den församlingssyn som tillämpas i den svenska Pingströrelsen: ”Detta system med fristående lokala församlingar utan central ledning fungerar i praktiken inte som man framställer det i teorin.” Han fortsätter:

Man brukar säga att man för att verkligen se den katolska kyrkan i funktion måste besöka Rom. På samma sätt måste man, för att se detta system i funktion, besöka Sverige som en oberoende observatör.¹⁴³ ... Vi har personligen aldrig sett detta system fungera bland dem som förespråkar det. Så har vi funnit det vara i Kanada, USA och Sverige. Vi har i deras officiella sammanhang alltid funnit ett dominerande inflytande som påverkat utvecklingen i en bestämd riktning.¹⁴⁴

Layzell är också kritisk mot det förhållandet att en stark central ledare utnyttjar sitt inflytande över andra församlingars äldsteståror för att få sin egen vilja fram, t.o.m. över den lokale pastorns huvud.

Genom detta system, att spela ut de äldste mot pastorn, regerar denne diktator med järnhand och alla fruktar att bli föremål för hans missnöje. Hans församling kontrollerar vanligtvis utgivandet av tidningar, trycker den officiella tidningen, och har i *ett* fall en liten, daglig tidning, som inte tvekar att öppet angripa vem som helst. Därför fruktar alla för att förlora sitt anseende i hans ögon. En pastor som faller ur nåden kan få det mycket svårt att få en annan tjänst, eftersom tidningen fördömer honom. ... Detta kan hända en person även om dennes församling är på miltals avstånd från den centrala församlingen, och trots det faktum att man lär att man inte skall blanda sig i varandras angelägenheter.¹⁴⁵

Som synes använder Layzell i det citerade avsnittet en del förtäckta ordalag, men mellan raderna kan man ändå utläsa att de förhållanden han konfronterades med i Sverige ligger till grund för det han skriver. Att han inte blev någon hängiven dyrkare av den svenska Pingströrelsens församlingssyn framgår i alla fall med all önskvärd tydlighet.

Hur som helst lämnade Layzell och Murphy Pethrus kontor, fast beslutna att trots allt besöka ÖFF. Deras första möte i ÖFF var det interna äldstemötet den 31 augusti 1951. Enligt ÖFF-medlemmen Kurt

¹⁴² Layzell 1965, s. 34.

¹⁴³ Layzell 1965, s. 34.

¹⁴⁴ Layzell 1965, s. 38.

¹⁴⁵ Layzell 1965, s. 45.

Sidenmarks dagbok fick de då genom den andliga auktoritet de utövade medverka till att en del misshälligheter i församlingen klarades upp.¹⁴⁶

I det första offentliga möte där Layzell och Murphy medverkar, söndagen den 2 september, talar Murphy om Kristi församlings återställelse och Layzell talar sin vana trogen om lovprisning. Layzell säger bl.a.: "Väckelsen kommer varken från Amerika eller Karlskoga utan från himmelen." På kvällsmötet predikar han med utgångspunkt i Esters bok i Gamla Testamentet. Efter predikan blir det på Layzells uppmaning sång i Anden, då var och en får sjunga som han eller hon känner det.

I församlingsmötet dagen därpå talar Layzell åter om lovprisning. "Man behöver inte ta Jesus ned från himmelen. Man skall ta honom ur hjärtat", deklarerar han bl.a. Sedan följer lovprisning, under vilken Layzell dansar och klappar i händerna.¹⁴⁷

Första hela veckan i september anordnas böne- och fastedagar i Karlskoga, i vilka omkring 150 pingstpredikanter deltar. Dit kom också Alvar Lindskog i sällskap med Layzell och Murphy och de stannade där några dagar. Här ägde den första konfrontationen mellan den "svenska" och den "amerikanska" väckelsen rum. I Karlskoga, där den blivande församlingsföreståndaren för ÖFF – Ragnar Ljungquist – var verksam, hade den svenska förnyelseväckelsen ett starkt fäste. Ljungquist blev genast negativt inställd till de amerikanska predikanterna. Detta inte så mycket på grund av vad de förkunnade. Anledningen var snarare de yttre manifestationer de förde fram, som exempelvis handklappning och sång i Anden. I en intervju med oss har Ljungquist framfört att han anser att man forcerade fram dessa uttrycksformer alltför snabbt. Ljungquist menar att Layzell och Murphy istället borde ha försökt att anpassa sig till svenska förhållanden. Dessa yttringar var så revolutionerande på den tiden att de borde fått en chans att mogna fram, säger Ljungquist i sitt samtal med oss.¹⁴⁸ Layzells och Murphys förkunnelse fick alltså inget större genomslag i Karlskoga och efter ett par dagar åkte de tillsammans med Lindskog tillbaka till Stockholm igen.

Helgen 8–9 september är de åter i Fenixpalatset. Förmiddagsmötet den 9 september utvecklar sig till ett lovprisningsmöte. Layzell för-

¹⁴⁶ Kurt Sidenmarks dagbok, 31/8 1951.

¹⁴⁷ Kurt Sidenmarks dagbok, 2/9 och 3/9 1951.

¹⁴⁸ Ragnar Ljungquist i intervju med oss, juni 1983.

söker få alla att prisas Gud samtidigt. Murphy som egentligen skulle ha predikat avstår från detta och uppmuntrar istället mötesdeltagarna att lyfta sina händer och prisas Gud. Efter att församlingen gemensamt sjungit "halleluja" lägger man händerna på varandra och prisar Gud. Till slut profeterar Murphy att Gud ska göra ÖFF till en fyrbåk, dit folk ska komma från hela landet.

På söndagskvällen anordnas ett tidigare inte utlyst möte i Fenix och i detta möte talar Layzell om att leva inom trons område. "Det blir aldrig någon riktig tro, förrän sinnet blir inriktat på Guds ord", förkunnar han bl.a. Han framhåller vidare glädjens betydelse i det kristna livet. "Tro inte att ni har någon hög andlig ställning om ni inte kan ropa av glädje", proklamerar han. Med utgångspunkt i ett flertal bibelställen betonar han ytterligare hur viktig glädjen i Gud är. "Om vi kan få styrka genom att glädjas, så må vi inte gråta", fastslår han. Det är väl troligt att han säger detta med tanke på den svenska förkrosselseväckelsen. Sedan Layzell predikat försöker man praktisera lovprisning. Det blir dock inget större genombrott på detta stadium.¹⁴⁹

Veckan som följde reste Lindskog med Layzell och Murphy till Köpenhamn. Men innan de åkte pålyste de att man räknade med att återvända till ÖFF för två veckors intensiva möten, de sista veckorna i september. Det var under dessa två veckor som det verkliga genombrottet för den amerikanska Latter Rain-väckelsen kom i ÖFF. I nästa kapitel ska vi därför ge ett dag-för-dag-referat från dessa för ÖFF:s framtida utveckling så betydelsefulla dagar.

¹⁴⁹ Kurt Sidenmarks dagbok, 8/9 och 9/9 1951.

7. Mötesserien i Östermalms Fria Församling september 1951

Tisdagen den 18 september 1951 var Lindskog, Layzell och Murphy tillbaka i Stockholm igen efter besöket i Köpenhamn. Samma kväll inleddes en två veckor lång mötesserie i ÖFF. Fram till söndagen den 30 september pågick serien med två möten så gott som varenda dag. Dessa möten innebar att församlingen kom in i ett helt nytt skede. På vissa, speciellt dem som då var unga, gjorde mötesserien med Layzell och Murphy livsavgörande intryck. Nedanstående kortfattade referat av denna mötesserie bygger på utdrag ur ÖFF-medlemmen Kurt Sidenmarks mycket detaljerade dagboksanteckningar från denna tid. Sidenmarks dagbok är ett värdefullt dokument eftersom den i långa stycken refererar händelseförloppet direkt, utan egna kommentarer. Det ger ett ögonvittnes närhet till hela det dramatiska skeendet.

Det första mötet inleds med att Lindskog berättar att det skett stora ting i Köpenhamn, där skaran av mötesbesökare växt från kväll till kväll. Därefter predikar Layzell och han hävdar bl.a. att en väckelse aldrig går in i de gamla systemen och formerna. "Väckelse möts alltid av motstånd", hävdar han. Sedan uppmanar han alla som känner för det att gå in i bön och fasta för mötena. "Men vi tigger ingen om att vara med, vi vill ha dem som själva tigger om att få delta", konstaterar han. Murphy talar också. "Denna väckelse framhåller särskilt händers påläggning", poängterar han. Han berättar också om vad som hänt i Köpenhamn och hävdar att liknande ting ska ske i ÖFF. Efteråt vidtar förbön, då en lång kö av människor ringlar sig fram till plattformen för att få förbön.

Dagen därpå hålls torgmöte mitt på dagen, då de amerikanska predikanterna bl.a. talar om lovprisning. Kl. 19 är det bön inför kvällens möte som börjar kl. 20. I bönemötet uppmanar Layzell och Murphy de församlade att sträcka upp händerna och ropa med hög röst. I kvällens offentliga möte talar Layzell om handpåläggning, så som det praktiseras i Latter Rain-väckelsen. Den som vill bli föremål för speciell förbön under handpåläggning uppmanas att fasta. Layzell läser i Hebreerbrevet om de första grunderna på trons väg. I dessa grunder ingår även handpåläggning. Han läser vidare från 2 Mos 21,

där Herren säger till Mose att Han lagt i hans hand att göra under. "Gud har lagt denna makt i människors händer. Makten över synd och sjukdom har Herren överlämnat till församlingen", proklamerar Layzell. Han läser sedan ett flertal bibelställen som talar om handpåläggning. Bl.a. poängterar han handpåläggning i samband med profetia, utifrån 1 Tim 4:11 och handpåläggning för att förmedla andliga gåvor, enligt 2 Tim 1:6. Han understryker också att man inte ska förhastiga sig med handpåläggning. Sedan pålyser han att man i fortsättningen kommer att praktisera handpåläggning i kombination med profetia i mötena, efter Andens ledning. Han klargör också att detta kan innebära att *alla* som gått in i fasta, för att betjänas med handpåläggning och profetia, inte kan vara säkra på att bli utvalda av den helige Ande.

Torsdagen den 20 september fortsätter mötesserien med att Layzell talar om lovprisning. Han utgår ifrån nyckelversen i psalm 22 i Psaltaren, där det talas om att Gud bor ibland Israels lovsånger. "Alltför länge har vi väntat på känslor, men det beror på viljan att lyda", framhåller han. "Nu uppenbaras hemligheten med sång i Anden på nytt. Där Anden är Herre är det frihet från synd och sjukdom", hävdar han vidare. När Layzell avslutat sin predikan lovprisar församlingen Gud med lyfta händer.

I fredagens kvällsmöte talar Murphy om att Anden håller på att bryta ner den sekteristiska skiljemuren mellan olika kristna. Murphys predikan avbryts av högljudd lovprisning. Layzell tar vid och han talar återigen om lovprisning. Han hävdar att lovprisning är den sanning som betonas starkast i bibeln. "Den som föraktar lovsång blir steril i likhet med konung Davids hustru, Mikal", säger han. Han förkunnar också kompromisslöst frihet från synd och sjukdom som en rättighet för Guds barn. "Om alla här lovade Gud med en röst, inte på grund av att de uppmanades därtill utan av den anledningen att de trodde, så skulle ingen gå hem utan att vara frisk." Han framhåller också vikten av att lovprisa Gud oberoende av känslor. Detta menar Layzell vara innebörden av att "offra lovets offer", vilket omnämns på olika ställen i bibeln, bl.a. i Hebreerbrevets 13:e kapitel.

I det första mötet lördagen den 22 september predikar Murphy om tillbedjan. Han poängterar att varje enskild kristen (varje lem i församlingskroppen) har betydelse. "Det är viktigt att alla känner sin plats i församlingskroppen", framhåller Murphy. Detta helt i linje med en av grundstenarna i Latter Rain-väckelsens undervisning. Layzell tar vid

och undervisar om sång i Anden. "Man behöver inte känslor för att sjunga i Anden, utan vilja – jag *vill* sjunga i Anden", undervisar han. Han uppmanar församlingen att göra en melodi i hjärtat och sedan sjunga ut den, oberoende av känslor. (Detta tillvägagångssätt kritiserades sedan av dem som ställde sig tveksamma till sången i Anden. "Verklig sång i Anden kommer spontant och behöver inte 'läras ut'", menade dessa, bland dem Lewi Pethrus).

Före kvällsmötet kl. 20 är det en timmes oavbruten lovsång i en mindre lokal. I kvällsmötet går Layzell emot mötesritualer, möten med färdiga program och religiös underhållning. "När det blir väckelse blir det en omkastning av ordningen", säger han. Han anknyter till vad Murphy sagt tidigare och talar om att varje lem i församlingskroppen ska ha Kristi kraft att göra under. Inte bara ett fåtal "specialister".

Söndag 23 september är det förmiddagsmöte i Fenixpalatset kl. 11. Efter inledning och lovsång predikar Layzell. "Vi pingstvännar har mer ljus än andra, men vi praktiserar så lite", utmanar han. Efter predikan frambär han en profetia om att ÖFF ska bli ett centrum för väckelsen i Europa. Han understryker också att när man fastar får inte detta bli något självändamål. Fastan innebär istället en möjlighet att få gudomlig kraft till att bli andra till hjälp. Efteråt följer lovprisning.

Mötet kl. 15 ägnas helt åt handpåläggning. Layzell läser först några bibelställen angående detta. Efter det får de som blir utvalda av Anden handpåläggning i kombination med profetia, i enlighet med Latter Rain-väckelsens praxis.

I kvällsmötet klappar församlingen händer eller viftar med armar och med näsdukar under det att man sjunger en kör. När det ska bli solosång dröjer det en stund innan sångaren kan sjunga, eftersom lovsången är så högljudd. Därefter talar Layzell om frigörelse. "Denna väckelse befriar ett folk som representerar Kristus och presenterar Kristus för världen", säger han bl.a. Efter Murphys predikan står församlingen upp och prisar Gud. Sedan följer handpåläggning. Bl.a. betjänas Alvar Lindskog, som får profetian att han ska stabilisera Guds verk på denna plats och sedan dra vidare.

Kvällsmöte 24 september. Församlingen klappar i händer och prisar Gud. Layzell förkunnar att Andens dop är för de andligt hung- riga. "I det kristna livet kommer det inte an på känslor, det är fråga om tro", fastslår han. Sedan poängterar han åter lovsångens betydelse som församlingens segervapen. "Med munnen kan man bygga upp

och skapa tro", hävdar han. "Tron erövrar genom munnens bekännelse. Tron finns där. Det gäller bara att uttrycka den genom att prisas Gud."

Sedan följer en stund av lovprisning, följt av handpåläggning. Profetior uttalas över dem som blir föremål för handpåläggning. Bl.a. får en man budskapet att han ska tjäna som profet och fortsätta verket när Layzell och Murphy har rest. Några kvinnor får profetior om att de ska hjälpa betryckta och nödlidande, visa barmhärtighet och bedja för sjuka till hälsa. Andra får profetior om att de ska sjunga till befrielse och tala ord av tro.

I middagsmötet 25 september uppmanar Layzell alla församlade att bedja på en gång. Han säger att i församlingen i Vancouver har man slutat att bedja en och en. Layzell återkommer till lovprisning och sång i Anden. "I Vancouver sjunger vi mer ur bibeln än ur någon sångbok. Sångbegåvade får melodier till psalmerna i Psaltaren", berättar han. "Överallt kommer denna väckelse att få strid med de religiösa systemen", fortsätter Layzell. "Men vi ska vara där Anden vill ha oss."

Nu vidtar handpåläggning med profetisk vägledning, där olika tjänster konfirmeras. Bl.a. bekräftas genom profetia en barmhärtighetstjänst, en lärtjänst och en lovsångstjänst.

Före mötet 26 september är det bön och lovprisning. Större delen av mötet ägnas åt handpåläggning. Murphy säger att det inte är märkvärdigare att förmedla andliga gåvor genom handpåläggning än att förmedla helbrägdagörelse. Sedan berättar Layzell att Filadelfia ställde sådana krav för att Murphy och han skulle få pengar till hemresan att de hellre avstod från någon som helst reseersättning därifrån. I församlingen i Vancouver har man haft fasta och bön för Layzell och Murphy, eftersom man hört att de mött ett sådant motstånd i Sverige. Layzell poängterar i sin predikan att särlaregnsväckelsen innebär ett återupprättande av hela församlingens tjänst och innebär ett slut på det individuella uppträdet. Vidare talar han om en glädje som inte är baserad på känslor, utan på individens förhållande till Jesus. Han betonar hur viktigt det är att ha en ödmjuk inställning till sitt andliga ämbete. Efter predikan är det många som betjänas med handpåläggning i kombination med profetia. Mötet avslutas med lovprisning.

Torsdag 27 september. I middagsmötet talar Layzell återigen om lovsångens betydelse. "Flera blir helade genom lovprisning än genom

speciella helandemöten”, hävdar han. Handpåläggning följer, då många betjänas. I kvällsmötet talar Layzell om profetians gåva och ger råd och förmaningar hur man ska handskas med den. Efteråt blir det handpåläggning med profetia.

Lördag 29 september. I mötet kl. 18 säger Layzell bl.a. att denna väckelse inte behöver några försvarare. ”Vi ska glädja oss när andliga ledare strider mot väckelsen. Det är bara kyrkohistorien som upprepar sig”, menar han. I det senare kvällsmötet berättar Murphy att han förr tillhörde de fria pingstvännerna i USA, men att han ändå uteslöts, när han anslöt sig till den nya rörelsen. ”Det räcker inte med att återopa vad som hänt i det förflutna”, fortsätter han. ”Frågan är hur det är idag.” Mötet avslutas med lovsång.

Söndag 30 september. Innan förmiddagsmötet börjar berättar Layzell om en dröm han haft. Han drömde att han höll på med att bygga, då någon försökte att underminera och rasera det han hade byggt upp. Layzell profeterar också om att en del av dem som fått del av handpåläggning ska försöka föra församlingen tillbaka till de gamla hjulspåren. Bl.a. ska en del göra ansträngningar för att få ut Alvar Lindskog på missionsfältet igen, förutsäger Layzell. Efter att ha framburit sin profetia uppmanar Layzell församlingen att inte släppa iväg Lindskog, för han ska vara kvar och ”stabilisera verket”. Efter denna inledning håller Layzell en predikan om tro, vilken presenteras i sin helhet i nästa kapitel. I slutet av mötet ber Layzell för människor som vill uppleva befrielse.

Kl. 19 är det dags för det sista mötet i serien. Mötet inleds med handpåläggning och profetia. Därefter talar Layzell. Han går emot att man utesluter människor ur församlingarna bara för att bli kvitt dem. Då blir uteslutningen ett vapen mot dem man vill bli av med, menar han. Han fortsätter med att betona vikten av att tala tro och leva i tro. Sjukdomssymptom ska man inte erkänna, menar han. Det är att ifrågasätta tron och samarbeta med djävulen. Efteråt blir det handpåläggning, då bl.a. Sven Lidman betjänas. Han får det erkännandet att han älskat rättfärdighet, men att han använt sig av mänskliga vapen.

Till sist råder Layzell församlingen att praktisera handpåläggning en gång i veckan. Han hoppas också att snart få komma tillbaka. Närmast ska han och Murphy åka till en konferens i S:t Louis. ”Men när vi far följer inte väckelsen med oss, utan andra bröder ska hjälpa er fram”, lovar han. Så långt Kurt Sidenmarks dagbok.

Därmed var en två veckors intensiv mötesserie till ända. De följer som dessa möten kom att få kan vara svåra att överblicka. Men om man som en sentida betraktare ska försöka sig på en sammanfattning, kan man konstatera att ÖFF under denna tid kom in i ett helt nytt andligt skeende. Än idag får de som i sin ungdom mötte denna andliga rörelse något förklarat i blicken när den kommer på tal. Väckelsen gjorde nämligen ett så starkt intryck på en del att den påverkade hela deras livsriktning.

Sture Swärd heter en av dessa och i en intervju ger han följande intryck av mötet med särilaregnsväckelsen:

Den smörjelse och andliga auktoritet, som dessa bröder hade över sig, var den starkaste jag dittills upplevt. Ja, jag vill påstå att jag inte heller senare upplevt något liknande, fast detta nu är över 30 år sedan. De möten som var under dessa veckor minns jag som om de skulle ha varit i år. Dessa bröder hade en sådan andekraft med sig. Så här skall det vara i Guds församling, tänkte jag.

Mötena frigjorde folk. Församlingen var väldigt nergången just då, många längtade efter frigörelse och det fick man uppleva nu. Många blev andedöpta och helbrägdagjorda. Och det mynnade ut i en unison sång i Anden, som bröt fram som en källa i församlingen. Vi möter ju samma sak idag i den karismatiska väckelsen, men personligen tycker jag att andestyrkan i sången och förkunnelsen var starkare då. Dessa bröder hade ju veckor av fasta och bön bakom sig och man kände tydligt och klart när de kom att här finns en bakgrund som är mättad av Herrens närvaro.¹⁵⁰

I stort sett kan man säga att hela församlingen i detta första skede tog emot den förnyelseväg som de amerikanska predikanterna förmedlade. Det fanns möjligen delade meningar om de yttre uttrycksformerna, som exempelvis handklappning och sång i Anden. En del ansåg att man forcerade fram dessa beteenden så snabbt att de inte fick någon chans att mogna fram. Det kan vara svårt att ta till sig så mycket nytt inom en så kort tid som det här var fråga om. En del yttringar var ju direkt revolutionerande för denna tid. Den begränsade tid som Layzell och Murphy hade till sitt förfogande innebar kanske att de tvingades gå för fort fram i vissa avseenden. Det har även väckelsens förespråkare antytt i samtal med oss. Vissa som själva inte deltog i sjungandet i Anden ansåg att det verkade splittrande istället för enande. Deltagandet i den gemensamma lovsången blev ett

¹⁵⁰ Intervju i *Jesus Kommer*, nr 3-4 1983.

slags kriterium på om man var med i väckelsen eller inte, menade dessa.¹⁵¹

Det bestående intrycket blir ändå att Layzells och Murphys besök kom att förmedla glädje, frigörelse, andlig förnyelse och uppmuntran till den hårt pressade församlingen i Fenixpalatset. Det var först efter det att Ragnar Ljungquist tillträtt som föreståndare några månader senare, som klyftan mellan de två olika grupperingarna i församlingen skulle vidgas. Eftersom Ljungquist redan på förhand hade en negativ inställning till "de amerikanska apostlarna", som han sa, kom han att underblåsa den latent opinion som fanns mot väckelsen och i och med det blev söndringen ett faktum. Vi återkommer snart till denna utveckling, som var ett bakslag för dem som hoppats på ett friskt andligt särlaregn över hela Sverige.

¹⁵¹ Samtal med Georg Dicander.

8. Predikan av pastor Layzell, publicerad i tidningen Gryning

Den förnyelse av församlingens inre liv, som besöket av Layzell och Murphy innebar, gjorde att ÖFF nu verkligen hamnade på offensiven. Detta tog sig bl.a. uttryck i att man beslutade sig för att ge ut en tidning. Den fick namnet *Gryning*. Det finns en liten anekdot om hur det gick till när tidningen fick detta namn, som vi inte vill undanhålla våra läsare. Det var Sven Lidman som kom med förslaget *Gryning*, när man i tidningskommittén diskuterade olika namnförslag. Lidmans motivering var: "Gryning kommer före dagen."¹⁵²

I december 1951 kom den nya tidningen ut med sitt första nummer. Vi citerar ur den anmälan, som fanns med i det första numret, undertecknad av Alvar Lindskog, Sven Lidman och Paul Ongman:

Det finns ju så många kristliga tidningar. Varför ännu en? Vad som drivit oss att trots detta sända ut ett blad i den stora tidningsfloden är den inre väckelse vi upplevat i förhållande till vissa kristna grundsanningar. ... I detta nu sker i hela världen ett uppvaknande inom de olika lägren inför den underbara verklighet, som vi plägar kalla de heligas förbund, den universella församlingen och som vårt nya testamente benämner Jesu Kristi kropp. En längtan förspörjes efter förverkligandet av Jesu bön: att de alla må bli *ett*... Den stora andeutgjutelse, som många troende väntar på med uppenbarelsen av de i nya testamentet givna andliga tjänsterna och gåvorna i harmonisk användning, kommer som en följd av att sanningen om Kristi kropp får gripa oss och övervinna vår kärlek till sektväsendet.

Med detta allvarliga läge för ögonen kan inte medvetandet av egen ringhet och oförmåga avhålla oss från att vittna om vad som blivit levande för oss. Vi vill inte strida utan söka väcka och peka på det stora målet: enheten i Kristus... I förtröstan på att Herren skall höra sina folks böner och besvara deras längtan kallar vi vår lilla tidning "Gryning" och har vi som devis satt det underbara profetordet: "Hans uppgång är viss som morgonrodnadens, och Han skall komma över oss lik ett regn, lik ett vårregn, som vattnar jorden." (Hos 6:3)¹⁵³

¹⁵² Berättat av Gösta Berg i samtal med oss.

¹⁵³ Anmälan i tidningen *Grynings* första nummer, december 1951.

I detta premiärnummer av *Gryning* publicerades också en predikan av Layzell. Det var den förmiddagspredikan han höll söndagen den 30 september 1951. Predikan handlade om tro, ett centralt ämne i Layzells predikningar. Vi återger den här i sin helhet, för att ge en liten uppfattning om Layzells sätt att predika. Ordet går alltså till Layzell så som han uttryckte sig i sin predikan i Fenixpalatset 1951. I *Gryning* har man satt rubriken "den rättfärdige ska leva av tro." (Pluraländelserna har anpassats till nutida språkbruk).

Gud arbetar för att föra fram sin församling till andlig mognad. Det finns ett stort behov av hjärterannsakan och sinnesändring, och vi är alla överens om att vi först måste göra sinnesändring. Innan vi kommer till Herrens bord måste vi pröva oss själva. Man kan hålla på att bättra sig i det oändliga och ändå inte uppleva någon seger. Och man kan predika bättring för folk, tills de får komplex och ej duger till någonting. Allt man då åstadkommer är, att man berövar folk tron. Man glömmet bort, att Jesus Kristus är vår rättfärdighet, att vi är rättfärdiggjorda i honom, att alla våra synder är naglade fast vid korset, att vi är fria i Jesus.

När du har syndat skall du göra sinnesändring, men Jesu Kristi församling skall inte ständigt vara under fördömelse, utan det finns en plats av härlig seger, där församlingen blir medveten om att den i Jesus Kristus har kommit i besittning av Guds härlighet och att den är segerrik i Jesus Kristus. Vi måste predika ett budskap, som lyfter upp.

I Rom 12:1-2 läser vi: "Så förmanar jag nu eder, mina bröder, vid Guds barmhärtighet att frambära edra kroppar till ett levande, heligt och Gud välbehagligt offer, eder andliga tempeltjänst". Här har vi alltså en uppmaning till varje kristen att *överlämna sin kropp till Herren*. Allt vad vi är skall vi överlämna åt Honom och *erkänna att vi är Hans egendom*. Jag tror det är viktigt att man i helgelsemöten överlämnar sig själv åt Gud, särskilt om man går tillbaka. Men när du har överlämnat dig en gång och det fortfarande är levande för dig, att du är helt överläten, då behöver du inte göra det vid varje möte. Jesus Kristus är given en gång för alla. Han har dött. Han är ock uppstånden och Han triumferar. Och om du överlämnar din kropp åt Herren en gång för alla som ett fullkomligt offer, då behöver du inte göra om det varje dag, utan då är saken klar, och du får börja tro på Gud, att Han mottagit dig, och så får du vandra vidare i tro.

Det heter, att detta är vår andliga tempeltjänst. I en annan översättning står det: "vilket är er andliga tillbedjan". Med andra ord, du kan inte andligen tillbedja Gud förrän du överlämnat din kropp åt Honom för denna tillbedjan. Din röst måste också vara med, och Paulus säger, att vi skall upplyfta heliga händer inför Gud. Hela din kropp måste vara med, men du är för stolt. När jag ser i en spegel eller tittar på er, förstår jag inte, varför vi skall vara så stolta. Vi skall givetvis ha ett visst mått av

värdighet, men överlämna din kropp i tillbedjan, och du överlämnar dig själv, och från den stunden kan du vandra i tro.

”Den rättfärdige skall leva av tro”. Jag undrar när församlingen skall få klart för sig, att hon skall *övervinna synden genom tro*. När ditt hjärta har sett, att synden är naglad fast vid korset, behöver du inte hålla på med att ständigt söka bättra dig själv, utan du får prisas Gud för seger över synden. Först då du kommer in i tron, får du seger. Du må besluta hur mycket som helst, att du inte skall synda du syndar i alla fall. Gud har aldrig bestämt, att vi skall kämpa själva mot synden. Jesus övervann synden, och på denna grund skall du tro, att du har övervunnit. Därför att synden inte längre har något herravälde över Honom, har den heller inget herravälde över dig. Det är för att vi inte vill ta emot detta i tro, som vi inte får se något resultat. Vi behöver få klart för oss, att vi är segrare över synden.

När du ärligt har bekänt inför Herren, skall du tro. Satan skall pina dig och pina dig med att påminna dig om din synd, även sedan du bekänt. Men på Golgata kors har Jesus övervunnit synden. Därför behöver du ej kämpa, utan du skall tillbedja i tro, som Jona gjorde, då han var i fiskens buk. Han kunde känna verkan av alla gaser, som angrep honom och ville kväva honom, han upplevde, hur han höll på att smältas, men han tänkte: ”Om jag bara betraktar detta så glömmer jag Guds nåd”, därför vägrade han att erkänna sitt läge. Skulle han verkligen kalla denna fisk för en lögn, det var ju en verklighet? Men Jona kallade den för en lögn, för att han ej skulle glömma Guds nåd, och så sade han: ”Jag vill offra lovets offer”. Gud hade sagt till Jona, att han skulle predika för Nineve, och nu var han villig att göra det. Men fisken hindrade honom, fastän det var Gud, som sänt fisken att uppsluka honom. Men nu fick inte detta hindra honom längre från att göra vad Gud hade befallt, och så förde Gud honom upp ur fiskens buk.

Gud säger, att på Golgata kors naglades vår synd fast. Vi måste sluta upp med att sucka och klaga över vår synd. Vi måste predika för människorna, att de i Kristus är fria och att de i Honom har fått seger över sina synder. Om vi i tro vill gå in i denna sanning och offra lovets offer, så skall vi säga att satan far med lögn, då han påminner oss om vår synd. Vi kan säga honom, att i Kristus har vi seger. Den rättfärdige skall leva av tro. Du får alltså leva av tro. Du skall inte bygga på känslor. ”Ordet om tro är dig nära, i din mun”, och du får, så att säga, tala ut din tro. Nederlag, sjukdom, allt är naglat vid Golgata kors. Det är tid för oss, vänner, att vi stiger upp till det himmelska, till den seger, som Kristus berett åt oss. Vi har sett församlingen besegrad alltför länge.

Segern är i tron, och säg ej, att du inte har denna tro. Du behöver bara tala ut den, ty den är i din mun. Du behöver inte känna den, den finns i din mun, och du behöver bara förklara din tro. Vad som än händer, behöver du bara säga: ”Jag är fri, jag är fri”. Ja, säger du, men jag känner

att jag fortfarande är sjuk. Kom ihåg, att det är genom tro, som du också blir helad. Säg till satan: "Jag känner inte dig, se inte på mig utan på korset!" Det är detta, som församlingen nu behöver höra. Detta är ett budskap om befrielse genom Kristi kors, om du kan uttala denna befrielse med din mun. I hjärtat tror man, och med munnen bekänner man. Känslor eller inte känslor, förklara att du är fri, broder, det skall ge dig fri-modighet.

Jesus kom inte för att först frälsa sin församling och sedan trycka ner henne i missmod, utan Han kom för att sätta henne i frihet. Då man hör somliga kristna tala, skulle man kunna få den uppfattningen, att Jesus vore en mycket svår herre, en tyrann. Men vänner, Han är inte någon tyrann. Han vill, att församlingen skall vara fri. Han vet, att det inte finns en enda som kan leva ett fullkomligt liv i sig själv. Gud har aldrig begärt, att du skall göra det. Vad Han begär, är att du skall förklara att Han har segrat, och att Han är ditt liv. Du skall endast öppna din mun och förklara din tro, så att Han kan leva sitt liv i dig och i dig färdas fram på jorden segerrik. Det är inte för svårt, ty allt vad du har att göra är, att du börjar bekänna, att *Ordet är dig nära*. Vi kan förlora tron genom att ständigt hålla på och utransaka oss. Detta är inte vårt arbete, det är den helige Ande, som skall göra det. Vad vi har att göra är att säga: "Förlåt mig, Herre", sedan är vi fria. Låt oss träda in i det, som är vårt arv.

Det är många, som vill se sorgsna ut för att därigenom visa att de är gudfruktiga och ödmjuka. Men i själva verket är de stolta över sin ödmjukhet och vill inte uppge denna sin position för någonting, och de säger, att de vill bli korsfästa med Kristus. Men *lovprisningen är som en ugn*, som renar oss. Vänner, det är därför ni inte vill prisa Gud. Lovsången inför Gud bränner nämligen upp för mycket av den gamla människan. Den träffar stoltheten och högmodet i oss och bringar till ytan det fördärvade i den köttsliga naturen. Men Gud vill, att vi skall gå in genom tron i det som Han har utfört. Gud bor bland sitt folks lovsånger. Du får just så mycket av Kristus, som du tar emot och prisar din Gud för. Ja, lovprisning och lovsång sätter oss i frihet och lyfter oss upp på ett högre plan.

I Kol 1:27 heter det: "Ty för dem ville Gud kungöra, hur rik på härlighet den är bland hedningarna, denna hemlighet, vilken är Kristus i er, vårt härlighetshopp. Och honom förkunnar vi för vår del, i det vi förmanar var människa och undervisar var människa med all vishet för att kunna ställa fram var människa som fullkomlig i Kristus." Detta betyder inte bara, att vi predikar Kristus, utan det betyder, att vi förklarar var människa fullkomlig i Kristus. Den rättfärdige skall leva av tro. Du blir aldrig fullkomlig i Kristus, förrän du tar emot detta av honom som en gåva genom tro. Men du tänker att du aldrig skall bli fullkomlig i Kristus, därför att du ser dig själv så ovärdig. Då när du aldrig detta mål, och du kommer att dö

i denna ställning. Du måste ta emot rättfärdighet genom tro, annars kommer du ingenstans. Pauli budskap var detta, att Kristus verkligen lever i oss, och om vi griper denna sanning genom tron, får vi uppleva den.

I Ef 1:17 läser vi: "Och min bön är, att vår Herres, Jesu Kristi, Gud, härlighetens Fader, må giva er en visdomens och uppenbarelsens ande till kunskap om sig." Ge akt på denna Pauli bön. Han ber inte, att Fadern skall göra dem till stora själavinnare, inte att Kristus alltid skall utränsaka deras hjärtan, inte att de skall hållas under trældom och känna sin ovärdighet utan att församlingen skall få en *uppfattning om rikedomen i Guds härlighet*. Och så beder han vidare, att vi skall få syn på, inte vårt arv i Gud, utan att Gud å sin sida *har ett arv* i oss, i församlingen, och att Gud ser fram emot den dag, då Han skall få motta detta sitt arv. O, att vi vaknade upp över härligheten i den frälsning vi har i Jesus Kristus, och att vi finge syn på, att Gud väntar på att få motta sitt arv. Tänk, när du får klart för dig, att du inte blott är en benådad syndare, som blivit frälst från förtappelsen, utan att du även är den Högstes arv, Hans hopp, som Han längtar efter, och den dag kommer, då Han skall få mottaga detta sitt arv.

Vidare beder Paulus, att vi skall få syn på, hur *översvinnligen stor Hans makt är med avseende på oss som tror*. Och i Joh 17:21 säger Jesus i sin bön: "Jag beder, att *de alla må vara ett* och att, såsom du, Fader, är i mig och jag är i dig, också de må vara i oss, för att världen skall tro, att du har sänt mig." Här beder inte Jesus, att församlingen skall gå ut och vinna själar utan att de må vara ett, på det att världen måtte tro. Alltså en förbön av Jesus, att vi måtte bli ett, och en bön av Paulus, att vi måtte förstå, hur stor Hans makt är med avseende på oss, som tror. Det är just därigenom, som Han gör oss alla till ett.

Gud gav församlingen *fem andliga ämbeten* (Ef 4:11). Och vad var nu ändamålet härmed? Gud ville genom dessa ämbetens utövande föra de *heliga* till fullkomning och göra *dem* skickliga att utföra *sitt* tjänareärv på ett fullkomligt sätt (vers 12). Alltså gav Han åt församlingen apostlar, profeter, evangelister, herdar och lärare, och så skulle församlingen, de heliga, i sin tur skickliggöras till att utföra sin uppgift.

Och vad är de heligas uppgift? De skall föda lammen. Varje frisk hjord måste få lamm att föda, det är Guds vilja. Och vidare är det Guds vilja med alla lemmarna i Hans församling, att de skall uppleva verkligheten av den härlighet, som kallas "Kristus i er." Härigenom skall Jesu ord kunna förverkligas: "Den som tror på mig, han skall ock själv göra de gärningar, som jag gör, ja, ännu större än dessa skall han göra, ty jag går till Fadern" (Joh 14:12). Gud har alltså bestämt, att lemmarna i församlingen skall göra Jesu gärningar. Så skedde i den första kristna församlingen, men vi har varit så nedtryckta i otro, att vi inte kunnat tänka, att någon annan än pastorn och några andra bröder kunde få en sådan uppgift.

Dessa bröders uppgift är att få tron verksam i församlingsmedlemmarnas hjärtan så att de skall kunna gå ut i världen *och vinna sina vänner, sina släktingar och grannar* och föra dem i stora skaror till Herren. På *detta* sätt var det, som människorna blev vunna i den första kristna tiden. Men denna frimodighet har gått förlorad för oss, därför att vi trott, att själavinnareuppgiften endast skulle utföras av några diakoner och predikanter. Så har ej Gud bestämt, att det skall vara. *Det är de troende i allmänhet, som skall göra denna tjänst.* Jag erkänner, att vi är långt ifrån att ha uppnått detta mål, men kom ihåg, att även när det gäller denna sak, måste tron vara verksam, för att vi skall nå fram till vad Gud vill med sin församling.

Man säger, att om vi blir döpta i den helige Ande, skall genast skaror bli frälsta, ty på den första pingstdagen blev tretusen omvända. Javäl. Det hände så på den första pingstdagen och så en tid framåt, och varje gång en väckelse börjat, har detta alltid upprepats. I en väckelses första skede kommer skaror in i Guds rike. Så är det även i denna väckelse, som nu går fram. Men sådant är dock inte det dagliga förloppet i Guds församlings tillvaro. Paulus for till Filippi. Han var den store aposteln. Men han fick inte genast ingång bland folket, ja, det slutade i ett fängelse. Han hade svarat på ropet: "Kom över till Macedonien och hjälp oss", men endast några få kom här till tro. Du kan följa Paulus på hans resor, och du skall se, att det inte alltid var så stora skaror, som kom till tro. Och följer du Jesus på Hans vandringar, skall du finna att Han, trots sina underverk och mäktiga gärningar, endast hade femhundra lärjungar, när Han slutade sitt verk här nere. Och på första pingstdagen var det endast etthundratjugo av dessa, som var församlade till bön. Evangelierna och apostlagärningarna visar oss, att evangelium aldrig blir ett populärt budskap och att dess förkunnares väg är lidandets väg.¹⁵⁴

¹⁵⁴ Layzells predikan införd i nr 1 av *Gryning*, s. 12-15.

9. En ”tillrättaläggande” tidningsartikel

När Layzell och Murphy återkommit till USA åkte de till S:t Louis till en konferens som inleddes onsdagen den 31 oktober 1951. De svallvågor som den konferensen kom att röra upp, fortplantade sig ända till Sverige. Här slog de upp på pingstfolkets strand via en lång artikel i *Evangelii Härold*. Artikelförfattaren var en annan av konferensdeltagarna, den för oss vid det här laget välbekante pastorn Joseph Mattsson-Boze. Den publicerades i det nummer som utkom den 22 november 1951. Artikeln, ur vilken vi redan citerat ett avsnitt, skriver Mattsson-Boze enligt egen uppgift för att ”fria sin själ”.

Rubriken är: ”’Latter Rain’-väckelsen – sådan jag upplevde den”.¹⁵⁵ Mattsson-Boze inleder den tre sidor långa artikeln med att skildra sitt möte med Latter Rain-väckelsen. Vi citerar:

1948 på hösten mötte jag något som av allt att döma var början till en mäktig andeutgjutelse. Min bok ”Tro som förflyttar berg” är en frukt av den väckelse jag upplevde i mitt eget liv samt av vad jag såg genom andeutgjutelsen i Kanada och annorstädes. Denna andeutgjutelse, som jag bevittnade med egna ögon och upplevde, i mitt inre genom Anden och Ordet, i det yttre genom handpåläggning och profetia (en biblisk sanning som jag tror på av allt mitt hjärta) blev kallad Latter Rain-väckelsen, (särslaregnsväckelsen). Tanken var helt enkelt, att Gud började utgjuta sin Ande igen, ty hungern efter Gud var oerhörd. Folket sade: ”Halleluja, särslaregnet faller, pris ske Gud”.

Att det skulle finnas människor som *ej var glada* över denna andeutgjutelse, det ingick lika litet i mitt medvetande som att en del skulle vilja göra en *separat* väckelse därav. Det var så pass härligt, levande och saligt, att jag trodde att varenda kristen, och i synnerhet alla pingstvännen, skulle tacka himlarnas Konung, att Han igen utgöt sin Ande. Men jag förstod snart, att jag hade misstagit mig. Motståndet reste sig, och det dröjde ej länge, förrän jag fick höra en massa elakt tal om de bröder, bland vilka Anden först föll i denna andeutgjutelse.

Vad kännetecknade denna väckelse från början och vad var dess lösenord? Jag var med i början och såg och hörde, vad som pågick. Det som tilltalade mig mest var: ”Att de alla skola bliva ett”. Denna bibliska sanning hade ett stort rum. Samfunds- och klickväsande var främmande för den ande som där var rådande. *Andens nådegåvor* dryftades mycket, och där

¹⁵⁵ Mattsson-Bozes artikel upptog tre sidor i *Evangelii Härold* 22/11 1951.

var djup hunger att få se dessa nådegåvor i ett rikligare bruk. Skriftställerna i breven till Timoteus om *handpåläggning* och *profetia* och gåvornas erhållande, hade visserligen en stor men dock ej oproportionerligt stor plats.

Anden utgöts mäktigt i mötena. Det var en härlig frihet med tungotal, profetia, sång i Anden, visdomens och kunskapens ord, mäktiga helbrägdagörelser, mäktiga andedop o.s.v.

Vi såg ögonblickliga helbrägdagörelser, och där var en renhetens och förkrosselsens atmosfär. Mötena pågick hela dagarna. Man väntade stora ting av Gud, och det kan ju ej vara något fel. Ingen människa hade särskilt stor plats, utan alla tjänade Gud så gott de förstod med sin gåva och på sin plats.

Genom Guds nåd föll Anden över oss också i Filadelfiaförsamlingen i Chicago som en frukt av denna andeutgjutelse. Vi upplevde hjärtförkrosselse, många blev döpta i den helige Ande, Andens gåvor kom i verksamhet och rätt ofta var det sång i Anden. Vi tackade Gud och var ej litet glada att Gud utgöt sin Ande.

Då jag reste ut ibland, fick jag höra alla tänkbara historier om mig och om väckelsen bland oss. Jag har aldrig i mitt liv blivit så förvånad. Jag fick höra, att vi lämnat pingstväckelsen, kommit in i en ny rörelse, att vi hade alla möjliga tokiga läror etc. Allt var naturligtvis osanning, då jag hela tiden poängterat, att denna andeutgjutelse är en förnyelse, given till kristenheten och till pingstfolket i synnerhet. Så har jag tänkt, så har jag skrivit och så tror jag än.

Att flera bröder, som Gud mäktigt använde i början av väckelsen, har gått in på vägar, där jag ej kan följa, är ett sorgligt faktum, och att vi själva också har gjort misstag och understundom i vår iver gått för långt är också sant.

Men detta har alltid följt sann väckelse. Luthers reformation bekräftar detta. Trots all fanatism utkristalliserades de viktiga frälsningssanningarna. Det är lätt att efteråt säga, *hur* det skulle ha gjorts, men att välja en absolut rätt väg i rätta ögonblicket är inte alltid det lättaste. Därtill behövs mycken nåd. Men om man är i en rätt ande, brukar Gud hjälpa och överskylla ens misstag.

Det intryck man får så här långt är den positiva bild som Mattsson-Boze ger av sitt möte med Latter Rain-väckelsen. Man förstår verkligen att denna andeutgjutelse gjort starkt intryck på honom. Vidare kan man göra den reflektionen att hans intryck av väckelsen och det budskap den förmedlade i allt väsentligt stämmer överens med Layzells vittnesbörd från sitt första möte med väckelsen. Gemensamt för dem båda är också deras avståndstagande från de falska läror som snart började förkunnas av dem, bland vilka väckelsen hade börjat.

Den 3–8 oktober 1950 deltog Mattsson-Boze i ett internationellt konvent för Independent Assemblies of God. Konventet hölls i Duluth, Minnesota. Där antog man ett uttalande, vilket sedan publicerade i *The Herald of Faith*. (Denna tidning utgavs av den församling Mattsson-Boze förestod i Chicago). I fem punkter tog man avstånd från de falska läror, som börjat spridas inom Latter Rain-väckelsen och haft till följd att många församlingar ställt sig tveksamma till hela skeendet.

Så här löd de fem punkter som gick till rätta med den falska undervisningen:

1. Vi tror *inte* och *har aldrig* trott på den *gamla* och, för oss, falska lära, som kallas "uppenbarelsen av Guds söner".
2. Vi tror *inte* och *har aldrig* trott på "apostolisk succession".
3. Vi tror *inte* och *har aldrig* trott på transsubstantiation.
4. Vi tror *inte* och *har aldrig* trott på det urskillningslösa bruket av handpåläggning.
5. Vi tror *inte* och *har aldrig* trott att en kristen som en gång är frälst och döpt i vatten måste döpas om genom nedsänkning. Vi inser, att en person av olika anledningar kan betvivla sitt dop och önska att bli omdöpt. Men att göra detta *till en lära* är inte skriftenligt.¹⁵⁶

Dessa villoläror vände sig även Layzell mycket skarpt emot, det framgår främst av hans bok *The Pastor's Pen*. Boken innehåller ett sammandrag av tidningsartiklar som Layzell skrivit till försvar för väckelsens ursprungliga linje. Layzell och Murphy hade därför ingen-ting att skaffa med de villolärare som det ovan citerade uttalandet syftar på. Mattsson-Boze måste också ha varit medveten om detta, annars skulle han säkert ha angripit dem direkt för att ha kommit vilse. Och det är här som Mattsson-Bozes dilemma börjar. Han vill ju inte förneka det positiva intryck Latter Rain-väckelsen gjort på honom personligen. Men han måste också på något sätt markera sitt avståndstagande till de välrenommerade representanter för denna väckelse, vilka under sitt besök i Sverige råkat förirra sig till ÖFF. Han tvär därför sina händer när det gäller hans egen roll i deras Sverigebesök: "Jag tror mig under årens lopp ha visat vilken sorts människor jag brukar umgås med och att jag något så när förstått att bedöma andliga ting", försäkrar han. Uppenbarligen är han mycket mån om att bevara sitt

¹⁵⁶ Uttalandet som publicerades i *The Herald of Faith* är citerat från en kopia av manuset, bifogat brev från Mattsson-Boze till Pethrus.

goda rykte som Lewi Pethrus vän och förtrogne, bland pingstvännerna i Sverige. De goda rekommendationer han tidigare gett Layzell och även Murphy passar förstås inte in i det sammanhanget. Det ligger onekligen något i Arne Imsens lite syrliga kommentar i boken *Fruktad frihet*: "Det är besynnerligt att väckelsen tydligen förlorade sin gudomliga karaktär så fort den fortplantades till en icke erkänd pingstförsamling i Sverige. ..." ¹⁵⁷

Mattsson-Boze kommer nu in på det som torde ha varit den främsta anledningen till att han tagit till pennan, nämligen konferensen i S:t Louis. I den hade Murphy uttalat sig så kritiskt om den svenska pingstledningen att Mattsson-Boze kom att reagera mycket häftigt. Vi citerar:

Då jag kom hem till USA från Brasilien för att delta i konferensen i S:t Louis, Mo, fick jag se, vad som pågick. Konferensen öppnades onsdagen den 31 oktober. Broder Murphy talade vid första mötet och gav en rapport från Sverige. Bl.a. sade han ungefär följande: "Över varje pastors, mans, kvinnas och barns anlete inom Sveriges pingstfolk kan man se ett djupt drag av fruktan för den högre ledningen i pingstväckelsen". Vidare att "pastor Pethrus och Filadelfiaförsamlingen i Stockholm är emot väckelsen" (på engelska: "have rejected the revival"). Jag fick reda på detta redan på torsdagen, då jag kom till konferensen.

Mattsson-Boze citerar sedan ett avsnitt ur en artikel av Alvar Lindskog i en amerikansk tidning, där denne skriver:

Vem kunde tro, att de reserverade svenskarna skulle klappa i händerna och ropa i glädje och sjunga högt en ny sång till Herren? Detta är inte något som tillhör någon särskild nation eller folk, men är karaktäristiskt för en *ny andlig ras*, utkallad från alla andliga nationer, såsom Israel var utkallad från de politiska nationerna.

Det som Mattsson-Boze framför allt reagerat på i artikeln är uttrycket "en ny andlig ras", vilket han tolkar som att Lindskog står för sektarism och splittring. "Otvivelaktigt har de bröder, som varit hos broder Lindskog, undervisat om detta, och i så fall är det ju tragiskt", kommenterar Mattsson-Boze. Han fortsätter: "Om bröderna Layzell och Murphy undervisat broder Lindskog på sådant sätt, så har de i sanning ej folket, som fått del av väckelse i Nordamerika bakom sig som helhet."

Det verkar som om Mattsson-Boze här vill måla upp en bild av Layzell och Murphy som extrema sektarister, som inte står för

¹⁵⁷ Imsen 1970, s. 28.

Latter Rain-väckelsens grundtanke angående kristen enhet. För att ytterligare förstärka det intrycket citerar Mattsson-Boze ett inlägg som Layzell gjorde i konferensen i S:t Louis. Enligt Mattsson-Boze fällde Layzell följande yttrande: "Ingen kan komma in i denna väckelse utan handpåläggning." Till det ger Mattsson-Boze följande kommenterar:

Att skrivaren av dessa rader och många andra gick emot honom är väl onödigt att säga. Vi är då en ny katolsk kyrka, som allena kan meddela den eviga saligheten. Ingen som känner sin Bibel kan ju gå med på sådant.

Jag tror på handpåläggning och profetia, och jag tror på sång i Anden av allt mitt hjärta, men denna väckelses kärna och motto är varken handpåläggning eller sång i Anden. Väckelsens kärna är: "Att de alla må vara ett." Handpåläggning, sången i Anden och nådegåvorna, som kommit i bruk på ett mäktigt sätt genom denna mäktiga andeutgjutelse, är alla en frukt av budskapet: "Alla må vara ett."

I slutet av artikeln skriver Mattsson-Boze:

De två bröderna, som omnämnts och kom tillbaka till USA, har givit en osann rapport om pingstväckelsen i Sverige och sökt nedgöra broder Pethrus. Min åsikt har i många år varit, att om Gud satt en man i ett ämbete, så behåller han honom eller förflyttar honom efter sin vilja. Om vi röstat in en ny man, så kan vi rösta ut honom.

De som vill bekämpa en gammal trogen Herrens tjänare, och underminera hans verk och inflytande, antingen hans namn är det ena eller det andra, antingen vi delar hans tro eller ej, kommer aldrig att få mig med sig. I min Bibel står det, att vi ej skall komma vid Herrens smorde. Detta är en enkel princip, och den första principen i all sann väckelse, som skall förbli.

Här kan man bara göra den kommentaren att Lewi Pethrus själv hade stor del i att Layzell och Murphy fick en så kritisk inställning till den svenska pingstledningen. Men detta spel bakom kulisserna får *Evangelii Härolds* läsare inga upplysningar om. För dessa torde därför saken stå klar efter Mattsson-Bozes utläggning: De amerikanska predikanterna har försökt orsaka splittring i den svenska pingstväckelsen genom att försöka införa en osund avart av det väckelseskede som pågår i USA.

Men att det blev en sådan uppståndelse omkring det hela bottnade utan tvivel djupast sett i att Layzell och Murphy vid sitt besök i Sverige valde att samarbeta med den icke erkända Östermalms Fria Församling.

10. Ragnar Ljungquist tillträder som föreståndare i Östermalms Fria Församling

I ÖFF fortsatte den andliga förnyelsen även efter det att Layzell och Murphy åkt tillbaka till USA. De båda Latter Rain-predikanterna hade verkligen fört med sig en glad och inspirerande atmosfär till den hårt trängda församlingen i Fenixpalatset. Entusiasmen och hänförelsen hos dem som till fullo accepterat den nya väckelsen var inte att ta miste på. Många av dem var övertygade om att särlaregnsväckelsen inom den närmaste tiden skulle sprida sig över landet.¹⁵⁸ Nu blev det inte så, åtminstone om man ser det på kort sikt. Huvudanledningen till den utvecklingen var dels den effektiva bojkott församlingen utsattes för från Pingströrelsens sida, dels de interna motsättningar som snart uppstod.

Från Pingströrelsens synpunkt var troligen det största felet med särlaregnsväckelsen att den bröt fram i "fel" församling. Som vi redan skildrat var relationerna mellan Filadelfia och ÖFF av olika orsaker hårt ansträngda. Efter det att Sven Lidman intagits som medlem i ÖFF blev de tidigare frostiga relationerna närmast djupfrysta. Detta var också anledningen till att Lewi Pethrus blev så upprörd då Layzell och Murphy omtalade att de tänkte besöka ÖFF. När han inte lyckades hindra dem från att gå dit, använde han istället sitt starka inflytande till att stänga alla dörrar för dem i Sverige. Nu fortskred visserligen väckelseskedet i ÖFF oberoende av de yttre omständigheterna. Men självklart bidrog dessa till att påtagligt begränsa väckelsens spridning utanför Fenixpalatsets väggar.

Men innanför väggarna blåste väckelsens vindar och med väckelsen följde också de yttringar som var typiska för särlaregnsväckelsen. Mötesstilen var vid denna tid unik bland frikyrkorna i Sverige. Det som framför allt utmärkte mötena var den spontana lovprisning som förekom, då församlingen lovade Gud med hög röst, under det att man lyfte sina händer. Ofta övergick den gemensamma lovprisningen i sång i Anden. Denna företeelse kan beskrivas som en samfällad sång på tungomål, dirigerad av den helige Ande. I särlaregnsväckelsen i ÖFF kunde denna märkliga sång ljuda från några minuter till i vissa

¹⁵⁸ Samtal med Sture Swärd.

fall ända upp till en timme eller mer. De som längre fram i livet även mötte den karismatiska väckelsen vittnar om att den andliga sången i särlaregnsväckelsen bröt fram med sådan styrka. I jämförelse med sången som ljud i särlaregnsväckelsen framstår den som hördes i karismatiska sammanhang mer som ett stilla vårregn, menar de som har erfarenhet av båda dessa skeenden.¹⁵⁹

De som tog del i lovsången i särlaregnsväckelsen upplevde den som en överjordisk manifestation, då ett otal stämmor klingade samman i den skönaste harmoni. Sång i Anden hade förekommit även tidigare, särskilt i Pingströrelsens inledningsskede. Men det som var det nya med särlaregnsväckelsens lovsång var att hela församlingen deltog. "Sångkören" bestod följaktligen av människor med varierande musikalisk begåvning. Sedan ligger det förstås också i sakens natur att det inte förekom några övningar. Ändå berättar de som deltog i den att de upplevde sången som ett uttryck för skön harmonisk enhet, med ett starkt moment av andlig uppbyggelse. Enligt de vittnesbörd vi fått upplevdes den andliga sången som en rik inspirationskälla och som ett uttryck för en överjordisk gemenskap. En del kan vittna om att man vid vissa tillfällen även kunde höra musikinstrument, som exempelvis piano, orgel och gitarr tona med i lovsången utan att någon trakterade instrumenten ifråga. Enligt uppgift var det när sången var enhetlig, och alla var som stämda i ett ackord, som det gick liksom vågor av musik genom sången.¹⁶⁰ Det berättas också att en elev vid Musikaliska Akademin, som en gång deltog i ett möte i ÖFF, sade sig kunna urskilja 16 olika stämmor när den spontana lovsången tonade. Och från en församling i Hamburg, där man sjöng på samma sätt, omtalas att Donkosackernas ledare vid ett tillfälligt besök i församlingen, efter mötet kom fram till pastorn och bad om partituret. Tyvärr måste pastorn göra honom besviken. ...¹⁶¹

Som vi redan antytt fanns det en viss opinion inom ÖFF mot sången i Anden, men den opinionen var i början inte speciellt högljudd. Särlaregnsväckelsen fick därför ett starkt genomslag i församlingen de första månaderna. Men i och med att Ragnar Ljungquist tillträdde som föreståndare för församlingen i november 1951 kom det interna motståndet mot väckelsen att öka. Kritikerna menade att sången i Anden forcerades fram och blev ett tecken på andlig exklu-

¹⁵⁹ Samtal med Gun Swärd.

¹⁶⁰ Samtal med Gun Swärd.

¹⁶¹ Samtal med Gun Swärd.

sivitet. "Sjunger du eller sjunger du inte?" var, enligt kritikerna, en fråga som ställdes av väckelsens anhängare. Det svar som gavs på den frågan avgjorde om man accepterade väckelsen eller inte. Därigenom snarare hämmades än befrämjades gemenskapen i församlingen, menar de som ställde sig kritiska till vissa av väckelsens yttringar.¹⁶²

Den nyttillträdde föreståndaren för ÖFF, Ragnar Ljungquist, sällade sig till dem som intog en skeptisk hållning till det väckelseskede församlingen upplevde. Ljungquist välkomnades som församlingens nye föreståndare helgen den 24–26 november 1951. Så här minns Ljungquist själv det tillfället: "Mottagandet i Stockholm var synnerligen varmt och hjärtligt. Mötena leddes av Alvar Lindskog och den stora skaran av sångare och musikanter medverkade med liv och lust under Gösta Bergs förträffliga ledning."¹⁶³

Därmed var Ljungquist inne i den kyrkopolitiska hetluften på allvar. Han drog också genast uppmärksamheten till sig, då han hade sin teambroder från många framgångsrika kampanjer – Algot Niklasson – på besök i ÖFF. Man kan kanske se Ljungquists inbjudan av Niklasson som en markering att han ville verka för att kanalisera väckelseskedet i ÖFF närmare den "svenska fåran". Det var den 13 december 1951, mitt under pågående predikantvecka i Filadelfia, som Niklasson medverkade i ett möte i ÖFF. Då hade han, som vi tidigare nämnt, deklarerat inför deltagarna i predikantveckan att han inte ämnade delta i bojkotten mot sin gode vän Ljungquist. Följden av detta djärva ställningstagande blev att hans tid som den svenska väckelsens stora affischnamn nu var förbi. Hans ställning som framgångsrik evangelist inom Pingströrelsen hade nu raserats, och alla dörrar stängdes för honom.¹⁶⁴ Att Niklasson och Ljungquist därmed hamnade utanför de etablerade leden inom Pingströrelsen bidrog avgjort till att den väckelse, som de stått i spetsen för, nu alltmer ebbade ut. Den förnyelseväckelse, som fick ett så starkt genombrott i många av landets pingstförsamlingar, blev alltså kort och intensiv. Dess storhetstid varade endast drygt ett år.

I Ragnar Ljungquists liv hade förnyelseväckelsen inneburit en sådan revolution att han hade svårt att acceptera sällrarengsväckelsens annorlunda budskap och yttringar. Vid sitt sammanträffande med Layzell och Murphy vid böneveckan i Karlskoga i september 1951

¹⁶² Intervju med Georg Dicander.

¹⁶³ Ljungquist 1978, s. 102-103.

¹⁶⁴ Mårtensson 1975, s. 157.

hade Ljungquist ifrågasatt vissa delar av de amerikanska predikanternas förkunnelse. Men mest tveksam var han nog ändå till de ovanliga yttringar som var en del av det nya väckelseskedet.

Denna kritiska hållning höll han fast vid när han några månader senare kom till ÖFF som föreståndare. Bland annat ställde han sig kritisk till att man, enligt Ljungquists uppfattning, "utmärkte apostlar och profeter." Detta var "något som vi ej var vana vid", som han uttrycker det. Mera utförligt kritiserar han väckelsens yttre manifestationer. Vi citerar:

Bröderna från Amerika praktiserade mycken handklappning i mötena. Kanske alltför mycket, och det var vi inte heller vana vid. Vi var dock medvetna om, att handklappning har en biblisk bakgrund. ... Handklappningen är det äldsta och mest ursprungliga slaginstrumentet. Men här drev man på denna sak så att en del vänner ställde sig reserverade. Idag vill jag säga så här. Låt oss klappa i händerna, då vi upplever Andens ledning till detta. Då passar det bra. Andra gånger passar det inte alls.¹⁶⁵

Ljungquist går sedan in på att man brukade lyfta händerna i samband med tillbedjan och lovsång. Detta beteende var Ljungquist "mera van vid", som han uttrycker det. Det förekom nämligen även i den svenska väckelsen.¹⁶⁶ Men det fanns församlingsmedlemmar som var kritiska också till detta. Det förekom kommentarer som att man inte ville stå där "som en julgran". Men de som lyfte sina händer i tillbedjan har vittnat om att de upplevde en frigörelse i detta, ett steg bort från den svenska stelheten. Man såg det också som en symbolisk gest, ett uttryck för att man stod öppen för att ta emot "regnet från himmelen."¹⁶⁷

Ljungquist tar vidare upp till behandling den företeelse han verkar ha haft svårast att acceptera, nämligen sången i Anden. Själv vill han inte ens kalla det "sång i Anden". Han skriver:

Bröderna från Amerika förde också med sig en sång som för oss var ny. Det var en lovsång, en treklangssång med eller utan ord, som en del upplevde som sång i Anden. Man gav stort utrymme för den sången i mötena.¹⁶⁸

¹⁶⁵ Ljungquist 1978, s. 105.

¹⁶⁶ Ljungquist 1978, s. 108.

¹⁶⁷ Intervju med Gösta Berg.

¹⁶⁸ Ljungquist 1978, s. 106.

Ljungquist fortsätter:

Vad lovsången beträffar så blev en del vänner, som upplevat verklig sång i Anden, undrande inför denna sång som sjöngs i ett accord och kunde läras. Det blev olika meningar, och vi upplevde icke den harmoni som sången skulle vara ett uttryck för. Men trots detta så tror jag att det finns välsignelser i denna sång.¹⁶⁹

Vad Ljungquist menar med "verklig sång i Anden", går han inte närmare in på. Han antyder bara att det är något som inte förekommer så ofta. "Det händer ibland att någon brister ut i jubel och sjunger i Anden, och då blir hela församlingen uppbyggd", skriver han. Det framgår vidare av det Ljungquist skriver att han anser detta vara en individuell nådegåva som ska praktiseras av en person i taget, i likhet med exempelvis profetians gåva.¹⁷⁰

Här kan det vara på sin plats med några kommentarer. Om nu sången i Anden, som Ljungquist påstår, var "en treklangssång som kunde läras", är det ju märkligt att den enligt många vittnesbörd tonade så harmoniskt. Det torde inte vara lätt att få en hel församling att sjunga "treklangssånger", även om man övat innan. Att då få till stånd en gemensam, spontan lovsång i många stämmor, under god disciplin och harmoni, verkar näst intill otroligt. Den gemensamma lovsång det här var fråga om förmedlades ju av människor med den mest varierande musikaliska bakgrund och sångförmåga. Hos dem som välsignades och överväldigades av denna yttring finns det inget tvivel på att den harmoniska lovsången till Gud var av övernaturligt ursprung.

Men åsikterna var delade och de som ansåg att det inte var något annat än en mekanisk och mänskligt konstruerad sång fick stöd av ingen mindre än Lewi Pethrus. I boken *Verklig väckelse*, som utkom 1951, skriver han följande:

Det finns de som säger: "Vi skall sjunga i Anden alla på en gång!" – Jag för min del har sjungit i Anden många gånger, och det är mycket underbart. Sista gången jag gjorde det blev jag helbrägd i ett knä. Men detta är någonting, som kommer spontant. Det skall man inte kommendera folk till. En del säger, att det kan man göra när man vill. Men gör man det, då blir det något tillgjort. Och det är bedrägeri. Det är falskt. Det som är äkta och riktigt, det drivs fram av Anden.¹⁷¹

¹⁶⁹ Ljungquist 1978, s. 108.

¹⁷⁰ Ljungquist 1978, s. 107.

¹⁷¹ Pethrus 1951, s. 134.

Här kan vi inom parentes notera att Lewi Pethrus på äldre dar kom att ställa sig positiv till den karismatiska väckelsen, vilken innehöll många av de företeelser som hade stort utrymme i särlaregnsväckelsen. Men när den karismatiska väckelsen bröt fram i början på 1970-talet hade Pethrus en friare ställning än under särlaregnsväckelsens genombrott i ÖFF. Då hade han ett ledaransvar och en strävan att hålla samman den svenska Pingströrelsen. Troligen hade mycket av hans kritik av väckelsen i ÖFF sin grund i att han ville undvika en splittring i pingstleden. Sannolikt hade den moderna svenska väckelsehistorien sett annorlunda ut om Pethrus intagit en annan hållning under denna brytningstid.

I dagens läge väcker inte sång i Anden någon större uppmärksamhet. Det är numera en ganska vanlig företeelse i olika kyrkor och bönegrupper. Den spridning denna form av tillbedjan fick genom den karismatiska väckelsen har haft till följd att man numera i många olika sammanhang betraktar sång i Anden som något naturligt.

För att återgå till situationen i ÖFF vid Ljungquists tillträde så var inte angreppen utifrån det största hotet mot väckelsens fortsatta utbredning. Det intensiva motstånd som nu blossade upp *inom* ÖFF var ett allvarligare hot. Under Ljungquists föreståndarskap växte oppositionen mot särlaregnsväckelsen allt starkare. Men alla Ljungquists försök att leda församlingen i den riktning han önskade stötte på motstånd från dem som berörts av särlaregnsväckelsen. Dessa ville inte göra avkall på de nya välsignelser man upplevt, till förmån för Ljungquists linje. Ljungquist fick därför ingen chans att förverkliga sina ambitioner att förena ÖFF med Pingströrelsen i stort. Han fick nämligen fullt upp med att ena de stridiga viljorna *inom* församlingen.

När man så här efteråt ser på denna konflikt utifrån verkar det närmast ofattbart att det skulle uppstå sådana oöverstigliga motsättningar mellan de båda lägren. Det fanns ju kan man tycka så många uppenbara beröringspunkter mellan dem. Den "svenska" och den "amerikanska" väckelsen hade trots allt en hel del gemensamt. Ett exempel på detta är synen på den universella församlingen – Kristi kropp. I båda väckelseskedena framfördes förkunnelsen om de kristnas enhet. Ljungquist skriver angående detta:

Ett viktigt moment i förkunnelsen var talet om de kristnas enhet. Vi talade om den universella församlingen – Kristi kropp och framhöll att alla på

Kristus troende är lemmar i den. Väckelsen kommer inte till någon viss grupp kristna, den kommer till hela kristenheten.¹⁷²

Ljungquist fortsätter:

Herrens bön att alla må vara ett, skall bli besvarad. Så har också skett i stor utsträckning sedan dess. Den karismatiska väckelsen är ett svar på de sanningar vi fick framhålla på 1950-talet.¹⁷³

Ljungquist skriver vidare:

Något som på ett välsignelserikt sätt berikade förkunnelsen var de andliga nådegåvorna. Ganska ofta kom det profetiska budskap till uppbyggelse, förmaning och tröst. Budskapen kom inte enbart från plattformen utan även från åhörarna. Detta utlöste tacksägelse och lovprisning. Det blev brukligt att lyfta båda händerna och prisa Herren. Vi sjöng mycket i mötena, olika sånger och körer. Ibland hände det att någon sjöng i Anden, originellt och individuellt.¹⁷⁴

För en sentida betraktare verkar det vara mera grad än artskillnader mellan de båda lägren. Förklaringen till de meningsskiljaktigheter som ändå uppstod torde väl ligga i det faktum att den svenska förnyelseväckelsen gjort ett sådant intryck på dem som upplevt den. Det kan vara svårt att öppna sig för och gå vidare in i ett nytt andligt skeende inom så kort tid. Men säkert skulle det ha berikat hela det andliga skeendet i vårt land om man gjort så – gått vidare från syndabekännelse, tårar och förkrosselse in i den glädje, frigörelse och lovsång som särlaregnsväckelsen stod för. När Ljungquist tillträtt som föreståndare ändrade en del av dem som i början tagit emot särlaregnsväckelsen uppfattning. De ansåg nu att det var viktigt att ställa upp för och följa den nye föreståndaren. Vänskaps- och släktband bidrog också till att skapa ett gruppträck som många gav efter för. De som då tog avstånd från särlaregnsväckelsen gjorde det med motiveringen att den utgjorde ett tillfälligt och övergående skeende.

Samtidigt ansåg de som ville leva kvar i särlaregnsväckelsen att det vore en tillbakagång att återgå till den "svenska" väckelsens förkunnelse och mötesformer. Eller som en av dem uttrycker det: "Vi som gripits av väckelsen upplevde det så, att vi hellre skulle dö än att avsäga oss det vi hade fått uppleva!"¹⁷⁵ En annan av den nya väckelsens anhängare säger:

¹⁷² Ljungquist 1978, s. 93.

¹⁷³ Ljungquist 1978, s. 94-95.

¹⁷⁴ Ljungquist 1978, s. 95.

¹⁷⁵ Samtal med Sture Swärd.

Budskapet i sÄrlaregnsvÄckelsen var nÄrmast vÄsenskilt frÄn fÄrnyelsevÄckelsens. I sjÄlva verket var de nya mÄtesformerna med det starka inslaget av samfÄlld lovprisningssÄng byggda pÄ vetskaper om vad vi Är och har i Jesus. *Den tonen saknades hos Ljungquist.*¹⁷⁶

DÄ bÄda lÄgren hÄll pÄ *sin* linje kunde i lÄngden en splittring inte undvikas. De fyra fÄrsta mÄnaderna av År 1952 kom att innebÄra en ojämn kamp fÄr Ljungquist att utifrÄn *hans* utgÄngspunkter hÄlla samman fÄrsamlingen. Den oundvikliga brytningen blev till slut ett faktum och de omstÄndigheter som ledde fram till den ska vi snart gÄ nÄrmare in pÄ.

¹⁷⁶ Kommentar av Lars Friedner.

11. Särilaregnsväckelsens yttringar vållar presstorm

År 1952 inleddes med ett nytt amerikanskt predikantbesök i ÖFF. Denna gång hette de besökande predikanterna William Marshall och Donald Price. De kom redan på årets första dag och besöket varade för Marshalls del två veckor, medan Price stannade drygt en månad.¹⁷⁷ Marshall och Price talade i likhet med Layzell mycket om tro, praktiserade handpåläggning med profetia och tillämpade mycket fria mötesformer. Price var dessutom en mycket skicklig musiker och spelade emellanåt något musikstycke på sin trumpet. Det dröjde emellertid inte länge förrän det blev en hel del skrivelser i pressen om deras möten. Det som utlöste det hela var att Marshall vid ett tillfälle uppmanade äldstebröderna på plattformen att ge varandra en "helig kyss". En annan orsak till skrivelserna var att det även förekom att någon av församlingens medlemmar svävade runt i lokalen under den helige Andes inspiration. I pressen kallades detta "dans".

Det var tidningen *Dagen* som först vidarebefordrade ekot av "dansen" och "kyssandet" i Fenix. ÖFF var visserligen en bojkottad församling, men den hölls ändå under sträng bevakning. Den 15 januari basunerade *Dagens* förstasida ut: "Filadelfia tar avstånd från Fenix villfarelser. Beslut om definitiv brytning." I ingressen heter det:

Filadelfiaförsamlingen i Stockholm fattade vid måndagens församlingsmöte enhälligt beslut om att offentligt ta avstånd från Östermalms Fria Församling. Detta på grund av att ledningen, där Sven Lidman och Elis Lindskog är de mest bemärkta representanterna, nu gett utrymme för sådana villfarelser som dans i Anden, den "heliga kyssen", m.m., vilket Filadelfiaförsamlingen anser vara främmande för biblisk kristendom.

Artikeln fortsätter på den inslagna vägen:

Filadelfiaförsamlingen har under flera år lidit mycket av de sanningslösa beskyllningar, som riktats från medlemmar i nämnda församling mot vår församling och dess ledning. Vi har dock bidat och hoppats, att ett bättre förhållande skulle kunna komma till stånd och att ett fullt samarbete mellan denna församling och vår skulle kunna upptas, men vi har i denna förväntan blivit allt mer och mer besvikna. Nämnda församling har nu

¹⁷⁷ Enligt Kurt Sidenmarks dagbok.

givit rum för sådana villfarelser, som vi anser vara helt främmande för biblisk kristendom. Man har på senare tid där tillsatt apostlar, profeter och praktiserar en obiblisk form av s.k. sång i Anden, m.m. Den senaste utvecklingen har dock satt kronan på verket, när man nu där infört dans i mötena och därtill lär och praktiserar "den heliga kyssen".

Vi vet av historien, vad sådant har kunnat åstadkomma, när det fått rum i andliga rörelser. När vi nu därtill tänker på vad som hänt i nämnda församling då det gäller flera av dess predikanter och ledare, så framstår dessa avvikelser för oss så mycket mer skrämmande. Det säger oss även, var allt detta kommer att sluta.

Filadelfiaförsamlingen i Stockholm är därför angelägen att inför alla kristna och allt Sveriges folk tillkännagiva, att vi från och med nu icke har någon som helst gemenskap med nämnda församling, på grund av här angivna skäl. Det kanske behöver sägas, att det är den församling, där Sven Lidman och Elis Lindskog är de mest bemärkta representanterna. Vi har också goda belägg för att de accepterar och godkänner dessa nya doktriner. Lärorna ifråga är dock intet annat än gamla sidostigar, som alltid, var man än beträtt dem, lett till de gruvligaste och för Guds sak mest vanärande syndafall.¹⁷⁸

Dagen berättar även om att missionärsfamiljen Hugo Lindholm i Filadelfias församlingsmöte hälsats välkommen som medlemmar. Familjen Lindholm tillhörde tidigare ÖFF. På grund av "de osunda företeelserna" inom ÖFF ansåg de sig inte längre kunna kvarstå som medlemmar i ÖFF. Missionär Lindholm motiverar sin ståndpunkt i ett uttalande, ur vilket vi citerar följande:

Utvecklingen i Östermalms Fria Församling har nu blivit sådan att vi ej kan stanna kvar där längre. Jag har talat ut med församlingsledningen där, men allt har varit förgäves. Det är en främmande ande som fått rum i Östermalmsförsamlingen, bl.a. yttrar det sig i ett osunt "sjungande i anden" och man lär att alla andra kristna är köttsliga, därför att de sjunger ur sångböcker. På senare tid har man även gått in för praktiserandet av "den heliga kyssen". Vi känner stor skuld inför Gud att vi stannat kvar så länge, men nu lämnar vi denna församling, vi kan inte en enda dag längre stå kvar i densamma.¹⁷⁹

Här riktade Filadelfias ledning via sitt språkrör *Dagen* grova anklagelser mot ÖFF utan att den angripna församlingen bereddes något som helst utrymme för genmäle. I tidningen *Expressen* för samma dag fick däremot även representanter för ÖFF komma till tals. *Expressens*

¹⁷⁸ *Dagen* 15/1 1952.

¹⁷⁹ *Dagen* 15/1 1952.

förstasida upptas av en stor bild av den 45-årige Marshall och den 25-årige Price. Ovanför bilden ropar de svarta rubrikerna ut: "Filadelfia angriper Fenixförsamlingen. Kriget rasar vidare mellan Pethrus och Fenix." Inne i tidningen uttalar sig Marshall angående den skandalomsusade "heliga kyssen":

Vid mötet förra söndagen var stämningen underbar i Fenix, säger Marshall till *Expressen*. Jag fick en ingivelse av Gud att uppmana de 10-12 äldstebröder som satt på estraden bakom mig att ge varandra heliga kyssar på kinderna. Det gjorde de flesta också. Själv kysste jag dem allesammans. Paulus säger i Bibeln på ett par ställen "Hälsa alla bröderna med en helig kyss".

Men ni skall inte tro, käre vän, att det är något allmänt pussande för jämnan i våra möten. Det var i söndags första gången på ett helt år som jag gav någon helig kyss åt en broder.¹⁸⁰

Expressen citerar vidare stora delar av Filadelfias skrivelse, som vi redan citerat ur. Skrivelsen kommenteras av representanter för ÖFF. Vi citerar:

Inom Fenixförsamlingen är man mycket förvånad över Filadelfias attack, som man tar som ett uttryck för pastor Lewi Pethrus förföljelseteman mot församlingen. Medlemmar som *Expressen* talat med förnekar bestämt att "man lär och praktiserar heliga kyssar".

Därefter återger *Expressen* ÖFF:s kommentar:

I församlingens ledning tycker man att man gjort en stor höna av en liten fjäder inte bara när det gäller "kyssandet", utan också "dansen". Det är inte fråga om någon dans alls. Vid några tillfällen har en 27-årig kvinnlig församlingsmedlem, fröken Gun Lewis liksom svävat genom lokalen när anden fallit över henne.

Själv säger hon till *Expressen* idag: Jag är glad över att församlingen kommit in i en djupare andlighet och kommit ifrån de sterila gudstjänstformerna. Jag är frälst sedan jag var 9 år gammal. När Guds ande riktigt får sitt grepp över mig då svävar jag genom lokalen. Det känns underbart, ljuvligt. Det är en djup lycka och en inre frid som inte kan beskrivas. Det där med svävandet över kyrkgolvet kan man inte kalla dans och det är ingenting som jag kommit på själv.

Jag har aldrig varit ute i världens synd och aldrig lärt mig dansa. Det är Guds befallning att jag skall sväva.¹⁸¹

Något år senare gifte hon sig och bytte efternamn från Lewis till Swärd. Vi har träffat henne för att höra henne själv berätta om hur

¹⁸⁰ *Expressen* 15/1 1952.

¹⁸¹ *Expressen* 15/1 1952.

hela historien angående den omtalade "dansen" i Fenix började. Så här säger hon:

En kväll talade vår pastor Alvar Lindskog till oss ungdomar om renhet. Efteråt ställde vi oss i ring och började tillbedja och lovsjunga Herren. Då säger Herren till mig: "Nu skall du dansa!" Jag blev rädd. Jag har aldrig dansat, tänkte jag. Jag vet inte hur man gör. Då sade Herren till mig: "Du får göra som Petrus, då han gick på vattnet. Du får gå på det här golvet efter min ledning." Och jag gick ut ur ringen och började dansa, slöt mina ögon och fröjdades inför Herren. Jag blev så jublande lycklig och fri som jag inte hade varit i hela mitt liv. När mötet var slut trodde jag att det här var en engångsupplevelse. Men sen fick jag även i offentliga möten uppleva Herrens kraft speciellt i benen. Jag kände mig manad att gå ut i gången och fröjdas och jubla inför Herren och att bara se på Jesus. Detta gick inte att göra annat än när lovprisningen var så stark och lovsången så oerhörd i församlingen, att så gott som alla var upptagna med Herren. Jag upplevde speciellt när jag kom fram emot talarstolen, när jag dansade inför Herren, vilken kraft det kom därifrån och vilken oerhörd smörjelse. De gitarrer som stod i vägen vet jag inte hur jag kom förbi, men Herren ledde mina steg.

Det här gjorde, att jag hamnade i tidningen och jag blev alldeles dödsförskräckt, när jag fick se de stora rubrikerna. Men jag upplevde samtidigt en oerhörd glädje och fick möjlighet att vittna för mina arbetskamrater. De förstod mig, men vännerna i församlingen var fullständigt i uppror mot mig och det blev oerhört jobbigt för mig av den anledningen. Det var bara en person, förutom mig, som på detta sätt svävade under Guds kraft. Så det var visst ingen "allmän dans", som vissa ville göra gällande.¹⁸²

Vi har från andra håll fått vittnesbörd om att det skedde helandunder, under det att Gun svävade fram i lokalen. Några har också berättat för oss att de aldrig såg när denna märkliga dans ägde rum, eftersom de var så koncentrerade i bön och lovsång vid dessa tillfällen.¹⁸³

Från pingsthåll försökte man däremot vinkla denna händelse och framställa den som ett mycket lössläppt och osunt beteende. Den 17 januari 1952 var det så dags för Lewi Pethrus att i en ledare i *Dagen* ta till storsläggan mot de påstådda villfarelserna i ÖFF. Ledaren – med rubriken "Dansen utför" – verkar ha skrivits under stark affekt och Pethrus ser inga som helst försonande drag i de företeelser som ägt rum i ÖFF. Vi citerar:

¹⁸² Samtal med Gun Swärd.

¹⁸³ Intervju med Gösta Berg; Paul Ongman enligt Sidenmarks dagbok, 7/4 1952.

Ledarna i Fenixförsamlingen har inte förnekat förekomsten av dans i mötena, ej heller att man praktiserat att kyssa varandra. Det är ju också lönlöst, att de gör det, ty det lär finnas alltför många vittnen därtill. Man har endast försökt att nedskära dessa företeelser till minsta möjliga dimensioner och därigenom sökt bagatellisera hela saken. För vårt vidkommande beror det inte på hur mycket man dansar eller hur mycket man praktiserar 'den heliga kyssen' i andlig verksamhet i det här landet. Det faktum att sådana saker förekommer, är nog för att vi skall inta den ställning som vi gjort.

Man har påstått, att vi tagit denna sak till förevändning för vårt ståndpunktstagande och att det skulle ligga andra saker bakom, som nu givit oss anledning därtill. Detta är mycket riktigt. Kyssandet och dansandet i Fenix är inte hela saken. Men den har blivit den droppe, som kommit bägaren att rinna över. Det är alldeles sant, att det finns mycket där förut, som kunde varit anledning nog för oss att inta den ställning vi nu har gjort. Men vi har ansett, att tiden inte varit inne. Vi har egentligen inte själva velat blanda oss så mycket i deras inre angelägenheter, av vilka en del inte alls är trevliga. Men nu har faktiskt ledarna själva sågat av den gren, som de suttit på. De har gått så långt i sitt försök att skapa en splittringsrörelse inom pingstväckelsen och använt sig av sådana medel, att de dömt sig själva.¹⁸⁴

Pethrus fortsätter med att konstatera att liknande "osunda företeelser" förekommit förr, men att Pingströrelsen i stort intagit en avvisande hållning till sådant. Därefter kommer Pethrus in på vilka följder dylika yttringar kan få:

Genom de rökridåer av sanningslösa beskyllningar mot andra, som Sven Lidman lyckats kontinuerligt omgiva sin församling med, har man i allmänhet fått ringa insyn i Fenixledarnas handel och vandel, där det på högsta ort funnits ganska litet av överensstämmelse mellan lära och liv.

Vi har också för vår del ansett det rätt och klokt att inte försöka göra vår röst hörd, medan så många högröstade anklagelser riktats emot oss och vår verksamhet. Men vi har aldrig lovat att för alltid tiga med de fakta, som en dag bör ställa belackarnas anklagelser i ett nytt och sannfärdigt ljus.

Pethrus tar som exempel på Fenixförsamlingens ovilja till försoning ett utspel av Lidman, då denne enligt Pethrus fick en av Filadelfias betrodda män anhållen och kastad i arrest. Som slutkläm beskriver Pethrus Fenixförsamlingens hållning på följande sätt:

Nej, från den sidan har man icke velat förlikning eller uppgörelse. Man har låtsat, att man vill det, men samtidigt intrigerat och gått till angrepp.

¹⁸⁴ *Dagen* 17/1 1952, ledare.

Man har bekant bråkdelar av sina försyndelser och till och med bett om förlåtelse för att sedan fortsätta angreppen och söka komma hederliga och gudfruktiga människor till livs. Om man på det hållet hade velat moralisk renhet och broderligt samarbete, hade saken varit klar för länge sedan. Bibeln ger oss ett bestämt råd i sådana fall som detta. Rådet är enkelt och lyder: "Vänd dig bort ifrån sådana" (2 Tim. 3:5).¹⁸⁵

Den breidsida Lewi Pethrus här fyrar av mot ÖFF innebär att han närmast pulveriserar den väckelse han tidigare ställt sig så positiv till. De yttringar som förekommit i ÖFF betecknas som "främmande för biblisk kristendom". Av det kan man inte dra någon annan slutsats än att Pethrus anser att ÖFF hamnat i osund villfarelse. Genom att hävda att ÖFF "infört" dans och "heliga kyssar" i mötena får läsaren lätt intrycket att sådana företeelser nu är det dominerande inslaget i församlingens möten. När den överdriften tillbakavisas i *Expressen*, fastslår Pethrus att det räcker att dessa företeelser överhuvudtaget förekommit för att avfärda hela det väckelseskede som äger rum i ÖFF.

Anmärkningsvärt är också Pethrus ifrågasättande av ÖFF-ledningens andliga status. "Där det på högsta ort funnits ganska litet av överensstämmelse mellan lära och liv", som Pethrus skriver. I yttrandet från Filadelfiaförsamlingens ledning drar man sig inte heller att i nedsättande syfte namnge Sven Lidman och Elis Lindskog som varande "de mest bemärkta representanterna" för ledningen i ÖFF. Att Sven Lidman angrips i det sammanhanget är väl inte så märkligt efter den uppseendeväckande schismen några år tidigare. Men att även Elis Lindskogs namn nämns måste ses som ett slag under bältet. Ledningen i Filadelfia drar sig i det fallet inte för att dra upp felsteg, som församlingen redan tagit itu med och som därmed borde anses utagerade. Det hör nämligen till saken att Elis Lindskog självmant tog konsekvenserna av sitt moraliska felsteg och drog sig tillbaka från församlingens ledning vid sin avgång från föreståndartjänsten 1949. När skrivelsen skrevs hade det gått nästan tre år sedan dess och Elis Lindskog hade inte längre någon framträdande position. Det hade för den delen inte Sven Lidman heller, även om han naturligtvis levde högt på sitt namn och sin forna storhet.

Ragnar Ljungquist, som själv i många avseenden instämde i pingstledningens kritik när det gällde en del av särlaregnsväckelsens yttringar, tyckte även han att den ensidiga kritiken sköt över målet. Han tar upp detta i sin bok. Vi citerar

¹⁸⁵ *Dagen*, 17/1 1952, ledare.

”Hälsen varandra med en helig kyss”. (1 Tess. 5:26). Den uppmaningen möter vi fem gånger i vårt Nya Testamente. Det hände vid ett möte då de amerikanska bröderna var hos oss, att någon av dem föreslog, att vi skulle åtyda denna uppmaning och praktisera den heliga kyssen. Bröderna på plattformen reste då sig upp och kysste varandra på kinden. Någon som var negativt inställd till vår församling tog upp denna sak och menade, att vi hade fört in denna sedvänja i församlingen. Men det var endast en episod som skedde denna enda gång.¹⁸⁶

Ljungquist förklarar sedan att detta sätt att hälsa är vanligt i vissa andra länder och att det mest är en fråga om olika sedvänjor. Därefter tar han också upp frågan om den påstådda dansen:

I de livfulla möten som vi hade under de amerikanska brödernas besök, hände det att någon lovade Gud med dans, som det står i Ps 150 och som konung David en gång gjorde framför Herrens ark. (2 Sam 6:14-16). Även den här saken togs upp mot församlingen men även detta var allenast en episod. Det skedde några enstaka gånger. Men även dansen har sin bibliska motivering. Det är ju icke fråga om pardans. Det är ett uttryck för översvallande glädje inför Herrens ansikte. Davids hustru Mikal satt i kritikens fönster och såg hur konungen hoppade och dansade, under det att jubel och basuners ljud hördes. Då fick hon förakt för honom i sitt hjärta, men han svarade: ”Inför Herren fröjdade jag mig. Dock kände jag mig rätteligen alltför ringa för detta”. Det är många andefyllda kristna, som dansat av fröjd inför Guds ansikte, men det sker ju i regel i mera enskilda sammanhang.¹⁸⁷

Sammanfattningsvis kan man konstatera att den presstorm som rasade mot ÖFF i början av 1952 var ett försök att avfärda den väckelse som pågick i Fenix som osund och andligt urspårad. Men angreppen var alltför vilda och onyanserade för att kunna åstadkomma någon större skada inom ÖFF. Värre var att de interna motsättningarna i församlingen nu började bli alltmer oöverkomliga. Här fanns onekligen det största hotet mot väckelsens överlevnad. I nästa kapitel ska vi gå in på de olika turer som ledde fram till att församlingen snart splittrades i två delar.

¹⁸⁶ Ljungquist 1978, s. 110-111.

¹⁸⁷ Ljungquist 1978, s. 109.

12. En splittrad församling

Ragnar Ljungquist försatte sig från alla första början av sin föreståndartjänst i ÖFF i en mycket besvärlig situation. Att han som församlingsföreståndare inte ansåg sig helhjärtat kunna ställa sig bakom det väckelseskede församlingen stod mitt uppe i, gjorde att det snart uppstod svåra slitningar. Som vi redan nämnt hade Ljungquist innan han tillträdde sin tjänst vissa riktlinjer för sitt föreståndarskap i ÖFF. Ljungquists program gick i huvudsak ut på att förena ÖFF med Pingströrelsen i stort och att föra församlingen närmare den svenska väckelsefåran. I det läge församlingen befann sig vid Ljungquists tillträde kunde han emellertid inte få någon allmän uppslutning för sitt handlingsprogram. Istället gav Ljungquists inställning upphov till inre splittring och motsättningar. Dessa svårigheter tilltog alltmer under Ljungquists tid som föreståndare och till slut blev situationen ohållbar.

Eftersom särlaregnsväckelsen fått ett sådant genomslag i församlingen hamnade Ljungquist i en mycket besvärlig mellanställning på grund av sin negativa inställning. Strax efter det att Ljungquist tillträtt som föreståndare fick ÖFF ett nytt besök från USA. Som redan nämnts hette besökarna denna gång Marshall och Price och deras besök gav upphov till de vilda skrivelser vi tog upp i förra kapitlet. Ljungquist hamnade därmed i bakgrunden från första början. Det innebar att hans möjligheter att leda församlingen i en av honom önskad riktning blev avsevärt begränsade. De väckelseyttringar Ljungquist ställt sig tveksam till fick stort utrymme under de amerikanska predikanternas besök. I den väckelse de stod mitt uppe i i sitt hemland var yttringar av det slaget vardagsmat. Den uppkomna situationen tvingade Ljungquist att agera, eftersom hans ställning annars skulle bli ohållbar. Det händelseförloppet ska vi studera närmare med hjälp av Kurt Sidenmarks noggrant förda dagbok från de fyra första månaderna av nådens (eller snarare stridens) år 1952.

Den 19–21 januari 1952 utökades skaran av amerikanska predikanter i ÖFF. Ett team som leddes av Omar Johnson, och i övrigt bestod av Schock, Weiss och sångaren Opil, deltog nämligen i mötena denna helg. Johnson predikade i söndagens förmiddagsmöte om att varje lem i församlingskroppen har sin betydelse för hela kroppens

tjänst. "Om fötterna inte vill gå åt samma håll kommer man ingen vart. Gud vill därför göra kroppen enig", var Johnsons budskap. Det var säkert en vink till församlingen att vara mån om den inre sammanhållningen.

I församlingsmötet den 21 januari lästes en skrivelse från missionär Hugo Lindholm upp. Där förklarar han varför han begärt utträde ur församlingen. Främsta orsaken är de "osunda företeelser", som Lindholm anser fått för stor plats i församlingen. Detta har han också framfört i tidningen *Dagen*, som redan nämnts. De amerikanska predikanterna deltar också i detta möte. Schock säger sig genom Guds Ande få kunskap om vissa sjukdomar, som människor i mötet lider av. Han nämner de sjukdomar han får uppenbarelse om och ber den som känner igen sig komma fram för förbön. Flera uppges också bli helade, bl.a. en medlem i Filadelfia som i tre års tid haft ont i sitt ben. Efter förbönen springer denne runt på plattformen.

Helgen 26–27 januari är Alvar Lindskog bortrest. I hans frånvaro talar Ljungquist och försöker jämkla mellan de olika riktningarna i församlingen. Han läser bibelställen som stöder lovsång, men framhåller också att det behövs omväxling. Han citerar vidare en norsk predikant som sagt sig tro att det ska komma en djupare förkrosselseväckelse bland predikanter.

I söndagens förmiddagsmöte varnar Ljungquist för lössläppthet. Han pekar på faran av att i egna njutningar förslösa de andliga välsignelserna. "Lössläppthet är inte detsamma som befrielse", fastslår han. Ljungquists predikan väcker blandade känslor i församlingen, beroende på vilket läger man tillhör.

I församlingsmötet den 28 januari talar Ljungquist fritt ur hjärtat. Han deklarerar att han inte kan fullgöra sin tjänst om utvecklingen fortsätter som hittills. Ljungquist vill ha "den svenska linjen" och kontakt med svenska vittnen. När han kallades var det för att föra ÖFF närmare Pingströrelsen, hävdar han. Han säger sig nu vara i en svår situation, eftersom han har så starka band till den svenska förnyelseväckelsen. Amerikanerna är bra, säger han, men Sverige har en egen linje. Sedan får Lindskog ordet. Han menar att man bör tacka Gud för väckelse, oavsett från vilket håll den kommer. Själv vill Lindskog inte till något pris göra avkall på väckelsen. "Om vi tror på den universella församlingen kan vi inte begränsa oss bara till vårt land", framhåller Lindskog.

Den 1 februari utkommer första bandet i Sven Lidmans självbiografi, *Gossen i grottan*. Hans öppenhetiga självbekännelser i boken väcker stor uppmärksamhet i vida kretsar. Eftersom Lidman är medlem i ÖFF ger hans skrivelser upphov till diskussioner i församlingen angående Lidmans fortsatta medlemskap. Han får dock kvarstå som medlem.

Den 4 februari är det församlingsmöte igen. I det mötet begär några att få flyttningsbetyg, med motiveringen att de ej kan förlika sig med "den ande som Latter Rain-bärarna har". Lindskog får ordet och försvarar friheten. Han frågar sedan Ljungquist offentligt om det är sant som ryktet säger att han besökt Lewi Pethrus. Ljungquist bejaktar detta. Lindskog kritiserar detta hemlighetsmakeri, som han uttrycker det. Han konstaterar också att Pethrus gillade väckelsen när han mötte den i USA, men ändrade uppfattning när den kom till Sverige. Ljungquist lugnar Lindskog med att hans samtal med Pethrus endast gällt de tidningsskrivelser som förekommit.

Den 11 februari blåser det upp till storm på församlingsmötet. När det blir fråga om att kalla vittnen till framtida möten föreslår någon att Price kallas. Ljungquist däremot föreslår Niklasson. Price som är med i mötet begär ordet och säger att man inte ska samlas omkring vare sig honom eller Niklasson. Därefter är det flera som angriper Ljungquist och menar att han på ett svekfullt sätt vill inlemma församlingen i "pingstkroppen". Någon menar att om Ljungquist får som han vill så dröjer det inte länge förrän man kräver att Sven Lidman måste lämna församlingen och att tidningen *Gryning* inte längre får ges ut till allmänheten. Ljungquist dementerar att han skulle ägna sig åt ränksmideri.

Den 16-17 februari besöker Algot Niklasson ÖFF, på inbjudan av Ljungquist. I lördagskvällens möte säger Niklasson bl.a.: "En del kallar sig apostlar och profeter, men är inte gripna av Jesus. Skall du splittra eller förhårliga Jesus?" frågar Niklasson retoriskt. Efteråt blir det bönenatt, vilken inleds med en spontan debatt för eller emot väckelse.

Dagen efter talar Niklasson om förkrosselse, ett vanligt tema i den svenska förnyelseväckelsen. Han säger att den "svenska" väckelsen tycks vara dömd att dö ut. "Men väckelsen skall inte dö", försäkrar han. Han ger även en liten släng till särlaregnsväckelsen genom att hävda att Jesus möter utan profetia och handpåläggnig.

I församlingsmötet den 25 februari talar Ljungquist åter fritt ur hjärtat. Han framhåller att han anser en delning av församlingen vara bättre än att de inre stridigheterna fortsätter. Han deklarerar att han inte kan känna sig ett med den amerikanska Latter Rain-väckelsen. Vidare framhåller han att han vill ha till stånd en verklig uppgörelse med Filadelfia. Dessutom vill Ljungquist att församlingen avböjer alla amerikanska besök tills vidare. Efter Ljungquists inlägg uppstår en intensiv debatt för eller emot en delning. Lindskog kommenterar det märkliga i att som Ljungquist tala för försoning och delning på samma gång. När det blir tal om röstning för eller emot amerikanska predikantbesök lägger Sven Lidman ett gott ord för Layzell, vilken Lidman säger sig ha upplevt som en verklig gudsmän. Röstningen utfaller så, att förslaget att ge återbud till de amerikanska predikanter som redan kallats, avslås.

På grund av att Lindskog åkt på predikoresa till Tyskland blir det nu under några veckor relativt lugna församlingsmöten. Inga brännbara frågor tas upp. Men i församlingsmötet den 31 mars återkommer Ljungquist till motsättningarna i församlingen. Han lyfter åter fram sina svårigheter att ta emot Latter Rain-väckelsen. Han nämner också att det vid nästa församlingsmöte ska bli omröstning om församlingen ska välja den amerikanska linjen eller den svenska. Minoriteten får då underordna sig.

Den 7 april hålls nästa församlingsmöte. Den gamle bibelläraren Paul Ongman inleder debatten angående om man ska ha röstning eller inte med att säga att han personligen anser det svårt att rösta mellan dessa två alternativ. "Båda väckelserna är från Gud", menar Ongman. Han som levt i pingstväckelsens centrum under många år har erfarenhet av att samma motstånd mötte den väckelsen. De som då väntade väckelse kände inte igen Gud då han kom. Sång i Anden förekom också i pingstväckelsens barndom, men den trycktes ner av den naturliga sången, vet Ongman att berätta. Han anser att det skeende församlingen upplever är något från Gud, om än i den ringa begynnelsen. Ongman hävdar vidare att det är bättre att församlingen lovar Gud i ett ackord, än att som man nu gör sjunga sånger ur sångboken utan att vara med i anden. "Pingstfolket i stort sover och vet ej om att det förlorat smörjelsen", menar Ongman. Han säger till slut att det som de amerikanska predikanterna förkunnat angående apostlar och profeter, Kristi kropps enhet och erhållande av andliga gåvor genom handpåläggning inte är något nytt för honom.

Sedan Ongman slutat är det flera som talar för eller emot respektive väckelse med mer eller mindre genomtänkta argument. Till slut beslutar i alla fall församlingen med stor majoritet att *inte* rösta.

Den 21 april är det församlingsmöte igen. Ljungquist meddelar nu att han slutar sin tjänst i församlingen fr.o.m. den 1 maj. Han säger att han vill bli tagen på allvar. Ljungquist menar att det är betydelsefullt vilken kurs församlingen har. När han tillträdde sin tjänst var det med en strävan att få till stånd en verklig uppgörelse med pingstväckelsen och den stora grannförsamlingen. Men de "amerikanska apostlarna", som han kallar Latter Rain-predikanterna, orsakade söndring, enligt Ljungquists mening. Dessa avrådde nämligen från att syssla med denna fråga, säger Ljungquist. Han säger sig vara emot utnämmandet av apostlar och profeter, vilket Ljungquist menar praktiserats i Latter Rain-väckelsen. Vidare hävdar han att det är farligt när andliga gåvor "sätts i system". "Tonandet" i bönemötena gör att det blir bekvämt och ingen andlig kamp, fortsätter han. Ljungquist påstår också att Marshall i samtal med honom hävdade att han sätter profetior före Guds ord. Ljungquist avslutar sitt anförande med att tacka för det stöd och den vänlighet som han mött.

En stor skara reser sig sedan upp och deklarerar på detta sätt sin önskan att lämna församlingen tillsammans med Ljungquist. Sammanlagt blir det ca 150 medlemmar, många av dem unga, som i detta första skede lämnar församlingen. Mötet avslutas med att Lindskog säger att han handlat inför Guds ansikte i föreståndarvalet. Lindskog hävdar också att Ljungquist inte känner till denna väckelse så bra som han påstår. "När väckelsen kom var det stor enhet ända tills det började föras propaganda mot väckelsen", avslutar Lindskog. Så långt Sidenmarks dagboksanteckningar.

De medlemmar som lämnat ÖFF bildade nu en ny församling med Ljungquist som föreståndare. Man hyr lokaler av KFUM vid Snickarbacken 4. Efter att först ha kallat sig Östermalms bönegrupp antar församlingen efter en tid namnet Kristen Gemenskap. Alvar Lindskog blir föreståndare för den skara som stannar kvar i Fenix. Den delen av församlingen behåller namnet Östermalms Fria Församling.

I sin bok *Väckelse – mitt liv* ger Ljungquist sin syn på delningen och gör sig till tolk för den skara som lämnade ÖFF:

Vi ville hålla fast vid pingstväckelsens linje och principer, och vi kände en viss reservation mot Latter Rain. En bidragande orsak till delningen var också den, att vi hade olika meningar om författaren Sven Lidmans litterära produktion just då.

Ljungquist fortsätter:

Jag erkänner gärna, att jag var för svag för att klara situationen i församlingen. Efter ett halvt år kände jag mig föranlåten att säga upp min tjänst, och då ville 12 äldstebröder och 150 medlemmar lämna församlingen och flera gick senare samma väg. Vi blev alltså en grupp på 200 vänner som var ganska villrådigas hur vi skulle göra. Vi ville ju verka och hålla samman. Den 30 april 1952 kom ett 25-tal bröder hem till oss i villan för att samråda. Första maj samlades vi till ett möte i Snickarbacken 4. Det var för oss ett gripande möte, då vi bad till Gud om ledning. Ett offer på några tusen kronor insamlades. Med detta möte var en ny verksamhet påbörjad. Vi hade ju goda äldstebröder och många sångare och musikanter och medel att förvalta.

Det är ju beklagansvärt, när en församling blir delad på detta sätt. Det går ej utan smärta för många. Nu efteråt anser vi nog, att vi borde ha kunnat finna en bättre lösning. Då vi lämnade Östermalms Fria var det dock med en förhoppning, att vi så småningom skulle kunna gå tillbaka. Så skedde ju också men det var först efter elva år som den delade församlingen blev förenad till ett. Vi hade ju hela tiden en del kontakter med varandra. Vi var inga fiender. Alvar Lindskog och undertecknad möttes ibland och samtalade om Guds verk, och många bad till Gud om frågornas lösning. Trots vår svaghet och brist fick vi uppleva Herrens nåd och ledning. Herren gav sin välsignelse till de två församlingarna för att hans plan skulle förverkligas.¹⁸⁸

Ljungquists uppsägning av sin föreståndartjänst i ÖFF, uppmärksammas förstås av tidningen *Dagen*, som den 3 maj bär rubriken: "Ragnar Ljungquist har lämnat Fenix." I artikeln heter det:

1 maj frånträdde pastor Ragnar Ljungquist sin befattning som föreståndare och pastor för Östermalms Fria Församling. En av orsakerna till detta steg är att den vilja till verklig uppgörelse med Filadelfiaförsamlingen och pingstväckelsens folk, som var vid handen vid hans tillträde som ledare för Fenixförsamlingen, helt grusats genom den verksamhet den amerikanska Latter Rain-rörelsens s.k. apostlar bedrivit i församlingen.

En av orsakerna varför jag lämnat min befattning som föreståndare för Östermalms Fria Församling är att utsikterna till en verklig uppgörelse med Filadelfiaförsamlingen och gemenskap med såväl denna församling som pingstväckelsen i stort för närvarande synes vara mycket små, säger pastor Ljungquist vid ett samtal med *Dagen*. Frågan om full uppgörelse med Filadelfia var aktuell och nära sin lösning, då jag kallades till församlingen, men saken fick en annan vändning förliden höst vid besök av s.k. apostlar från den amerikanska Latter Rain-rörelsen. Dessa besökande

¹⁸⁸ Ljungquist 1978, s. 110-111.

predikanter avrådde församlingens äldstekår från att vidare syssla med frågan om uppgörelse.

En annan sak är den, att jag ej kunnat smälta samman med Latter Rain-rörelsen, som fått ett ganska starkt fäste i församlingen. Verksamheten får på detta sätt en helt ny kurs i både hem- och hednaland och söndrar sig från pingstväckelsen. En söndring som givetvis får benägenhet att sprida sig till andra församlingar. Jag kan ej medverka till detta och ännu mindre stå i spetsen för något sådant.

Under dessa förhållanden har jag funnit det riktigast och även mest kristligt att lämna Östermalms Fria Församling för att undvika ytterligare strid och spänning inom denna. Jag går ut från striderna för att uppleva en större och vidare gemenskap med pingstfolket, och även med andra kristna vänner. Av allt att döma kommer en skara medlemmar av samma syn och uppfattning att snarast lämna församlingen. Bland dessa finns många, som på sin tid kom från Elimförsamlingen och grundade Östermalms Fria Församling. De önskar fortfarande verka i enlighet med de principer de då hade och kommer tills vidare att sammansluta sig som en bönegrupp för att få tid att pröva, vad som ytterligare bör göras.

Det är min längtan och mitt hopp, att den förnyelse och väckelse, som begynte i så många församlingar för ett par år sedan, må få taga ny fart i en ännu djupare förkrosselse, helgelse och befrielse.¹⁸⁹

Lewi Pethrus intog en mycket märklig hållning i denna konflikt. Innan uttåget ur ÖFF fullbordades hade nämligen Ljungquist, enligt egen uppgift "ett ingående samtal med Lewi Pethrus, som då rekommenderade grundandet av en ny församling, som skulle få gemenskap med Pingströrelsen."¹⁹⁰ Men trots Pethrus försäkringar blev verkligheten en helt annan. Kristen Gemenskap fick röna samma öde som ÖFF, nämligen att vara utestängd från gemenskapen med Pingströrelsen. Isolerings- och blockadvapnet plockas alltså fram igen och även den nya församlingsbildningen placeras i karantän.

Ljungquist ger i sin bok följande kommentar till den hållning Pingströrelsen intog, trots Ljungquists deklaration i *Dagen* och trots det ingående samtal han hade med Lewi Pethrus:

Trots detta samtal och denna deklaration ställde sig pingströrelsens ledande bröder alltjämt skeptiska till oss i Kristen Gemenskap. Församlingen blev på detta sätt hänvisad till att verka som en helt fristående församling.¹⁹¹

¹⁸⁹ *Dagen* 3/5 1952.

¹⁹⁰ Ljungquist 1978, s. 116.

¹⁹¹ Ljungquist 1978, s. 117.

Det kan så här i efterhand tyckas märkligt att Ljungquist som i grunden hade en traditionell pingstsyn, och som verkligen önskade full gemenskap med Pingströrelsens folk ändå inte kunde upptas i pingstgemenskapen. Förklaringen kanske är att det fanns en rädsla i pingstledningen för att en sådan markering skulle kunna uppfattas som ett stöd för en splittringsrörelse. Ljungquist fick i alla fall finna sig i att även i den nybildade församlingen få utstå samma bojkott och utfrysning som under sin tid i ÖFF. För Ljungquist måste detta ha inneburit ett svårt lidande, eftersom han verkligen älskade pingstväckelsen av hela sitt hjärta.

Arne Imsen, sedermera maranataledare, och under några år i slutet av 50-talet medarbetare till Ljungquist i Kristen Gemenskap, har fångat Ljungquists dilemma på kornet:

Pastor Ragnar Ljungquist upplevde nog isoleringen som särskilt påfrestande. Han är egentligen en fridens man och hade under många år haft en framskjuten position med olika förtroendeuppdrag i pingströrelsens gemensamma verksamhetsorgan. Han upplevde förmodligen den påtvingade ensamheten som en form av försmädd kärlek.¹⁹²

I och med att Ljungquist i spetsen för ett 150-tal medlemmar lämnade ÖFF, nådde flera månaders interna motsättningar inom församlingen sin kulmen. Visserligen lämnade en del medlemmar ÖFF också den närmast följande tiden, men församlingen fick nu i alla fall större arbetsro och kunde ostört bygga upp den verksamhet man trodde på och kände för. Men självklart minskade slagkraften i och med att församlingen på detta sätt så drastiskt decimerades. Den skara som lämnade församlingen bestod dessutom till större delen av yngre människor, varför den utåtriktade verksamheten i församlingen i stor utsträckning hämmades. Detta är troligen den främsta anledningen till att särlaregnsväckelsen i Sverige inte i någon större omfattning kom att nå utanför Östermalms Fria Församling.

¹⁹² Imsen 1970, s. 29.

13. Särlaregnsväckelsens vidare utveckling och dess efterdyningar

Efter den dramatiska skilsmässan fortsatte de förut så oeniga grupperingarna inom ÖFF att verka på skilda håll. Den grupp som under ledning av Ragnar Ljungquist kom att ha sin hemvist i KFUM:s lokaler på Snickarbacken 4 faller utanför ramen för vår kartläggning av särlaregnsväckelsen.

Men sammanfattningsvis kan vi nämna att denna skara under namnet Kristen Gemenskap i 11 år fortsatte som en fristående, från Pingströrelsen isolerad församling. Under den tiden bedrev man en regelbunden verksamhet. Som mest räknade församlingen Kristen Gemenskap ca 300 medlemmar.¹⁹³

Arne Imsen, sedermera Maranataledare, som i slutet av 1950-talet själv delade församlingsgemenskapen i Kristen Gemenskap, ger följande karaktäristik av församlingen:

Kristen Gemenskap var, så länge den levde, organisatoriskt en fri församling med ett dominerande baptistiskt element utan väckelsetradition och framtidsvision. Jag har aldrig vare sig förr eller senare mött en mer homogen och fridsam grupp av fromma människor.¹⁹⁴

I Fenixpalatset fortsatte särlaregnsväckelsen med de yttringar som var typiska för den, trots att församlingen nu var avsevärt decimerad. Å andra sidan var de medlemmar som var kvar enade i sin entusiasm för den väckelse de levde mitt uppe i. De många uppslitande diskussionerna angående församlingens framtida inriktning lade nu inte längre sin sordin på stämningen. Atmosfären blev därför mycket gladare och lättare.

Ett offentligt möte tillgick på ungefär följande sätt: Mötet inleddes med en unison sång. Därefter reste församlingen sig och prisade Gud med lyfta händer och hög röst. Lovprisningen gick så småningom över i sång i Anden. Sedan följde vittnesbörd och predikan. I mötena på torsdagskvällarna var det öppet för fria vittnesbörd, då vem som helst fick framträda. Det var också rätt många, som i vanliga fall aldrig uppträdde offentligt, som här tog tillfället i akt att dela med sig något

¹⁹³ Ljungquist 1978, s. 110-112.

¹⁹⁴ Imsen 1970, s. 40.

bibelord eller någon erfarenhet. I mötena på söndagskvällarna förekom också många vittnesbörd.¹⁹⁵

I tidningen *Grynings* oktobernummer 1952 återges ett brev, i vilket en man från Göteborg beskriver ett besök i ÖFF. Vi citerar lite ur detta brev eftersom det ger en bra bild av hur ett möte gestaltade sig, sett med en utomstående ögon. Brevet är daterat 30 september 1952 och undertecknat H. Auréus. Så här beskrivs ett söndagsförmiddagsmöte i ÖFF i september 1952 av detta ögonvittne:

Redan inledningen till mötet gjorde ett mäktigt intryck, då en samlad äldstekar med en fulltalig församling sjöng den välkända lutherska psalmen "Vår Gud är oss en väldig borg, Han är vårt vapen trygga." Aldrig trodde jag att den psalmen var så härlig så underbar. Man förstod, att det var en kämpande, men segrande församling, som sjöng. Därefter upplästes de olika böneämnena, ett och ett. Med gemensam bön för varje böneämne. När samtliga böneämnena var upplästa, övergick detta oerhörda bönebrus i något sällsamt, ljuvligt, underbart: SÅNG I ANDEN, – Vilken kör, vilken samsjungning, vilken himmelsk harmoni, vilket jubel, vilken lovsång till den levande Guden! – Man ville smälta ner i denna reningens och luttringens eld, som i denna stund ville genomtränga hela ens varelse, man ville försvinna, fördränkas, och jag lät mig fördränkas – i tårarnas vatten. Prisat vare Herrens härliga och underbara namn!

Efter en allvarsmättad och gripande trospredikan, unison sång och bön övergick ånyo det väldiga bönebruset i SÅNG I ANDEN. Självar har jag vid vissa, sällsynta, tyvärr kanske alltför sällsynta, tillfällen fått sjunga i Anden. Hur stor blev därför inte min glädje och överraskning, då även jag fick falla in i denna jublande kör av människors barn och lovsjunga Gud och Lammet på ett språk, som människor ej blev förunnat att uttyda eller förstå, men som himmelens änglar med välbehag lyssnade till."¹⁹⁶

Här får vi en klar bild från ett neutralt vittne om att väckelseskedet i ÖFF fortsatte, trots den splittring man upplevt några månader tidigare. Sången i Anden tonade alltjämt, som ett uttryck för den enhet och harmoni man nu upplevde. Den väckelse som satte sin prägel på församlingen lockade folk från många platser i landet. Under större delen av 1950-talet kom många andligt långtående människor till Fenixpalatset. Många fick där också göra nya avgörande andliga upplevelser.

För det mesta stod Alvar Lindskog och församlingens egna förångor för medverkan i mötena, men man fick även en del besök uti-

¹⁹⁵ Intervju med Sture Swärd.

¹⁹⁶ *Gryning*, oktober 1952.

från. Den som mer än någon annan satte sin prägel på det andliga skeendet i församlingen var naturligtvis dess "andlige fader" Reginald Layzell. Denne besökte ÖFF ett flertal gånger åren 1952–56 och uppmuntrade församlingen med sin entusiasm och trovisshet. Layzell var allmänt respekterad för sin starka andliga auktoritet, sin integritet och pondus. Han var även mycket uppskattad för sin omsorg om församlingen som helhet. Den låg nämligen honom verkligt varmt om hjärtat. Men inte minst var han omtyckt för sin omsorg om den enskilde individen. De insatser han gjorde för församlingen med sin trosstärkande förkunnelse gav nya inspirerande vyer åt denna alltjämt så isolerade skara. Många grundlade utifrån Layzells inspirerande och utmanande predikningar de värderingar som skulle komma att präglade hela deras liv.

Under större delen av 50-talet upplevde ÖFF en harmonisk tid, då församlingen präglades av den glädje, spontanitet och frigörelse som utmärkte särlaregnsväckelsen. Detta ledde till att Fenixpalatset blev ett andningshål för många andligt svältfödda, under denna i övrigt tämligen väckelsefattiga tid. Den betydelse som ÖFF härigenom kom att få även för att förbereda senare tiders väckelseskeden ska nog inte underskattas. Kanske var tiden inte riktigt mogen för allt det nya som särlaregnsväckelsen förde fram. Men här bereddes ändå vägen för den andliga förnyelse som i längden inte kunde hejdas. Det dröjde inte heller så många år förrän pingstfolkets "monopol" på andedopet bröts. Så skedde när den karismatiska väckelsen bröt fram i de traditionella kyrkorna, främst under 1970-talet. Mycket av det som förkunnades och praktiserades i särlaregnsväckelsen kom då tillbaka, fast i vidare omfattning.

Varför fick då inte särlaregnsväckelsen större spridning i vårt land? Ja, vi har redan angett den yttre isoleringen och den inre splittningen som avgörande faktorer. En annan viktig orsak torde vara att väckelsen utvecklades till att bli alltför inåtvänd och inriktad på församlingens inre uppbyggelse. Därmed blev evangelistens tjänst åsidosatt. "Mycket berodde detta på, att vi inte trodde det skulle behövas, utan att människor skulle komma ändå", säger Sture Swärd, en av dem som var livligt engagerad i ÖFF under Latter Rain-epoken. Han tillägger:

Nu kom det ju en hel del människor utifrån landet på besök i församlingen. De hade hört talas om väckelsen, blivit entusiastiska över mötena och sedan spritt ryktet vidare. Och det var väl på det sättet vi trodde det skulle utvecklas, om vi bara höll linjen i Stockholm.

”Men tyvärr blev det inte så”, konstaterar Sture Swärd beklagande.¹⁹⁷

En annan förklaring till väckelsens begränsade spridning kan vara att ledarskapet inte var tillräckligt starkt och att Alvar Lindskog därmed stod alltför ensam. Lindskogs starka sida var att predika och undervisa. Däremot förmådde han inte riktigt att uppmuntra och entusiasmera medlemmarna att gå in i sina olika uppgifter. Han var heller inte speciellt ”PR-sinnad”, tvärtom skydde han publicitet och uppmärksamhet från massmedias sida. Vad nu än den främsta anledningen var kom i alla fall väckelsen i ÖFF att avmattas under slutet av 50-talet.¹⁹⁸

Det var i samband med att väckelsen var på nedåtgående som Alvar Lindskog genomgick en svår personlig kris efter att hans femtonåriga dotter hade drabbats av cancer. Den förlamning och sorg han då upplevde återverkade även på församlingen, där entusiasmen och hänförelsen nu dämpats. I samband med detta tog Lindskog initiativ till ett samtal med Lewi Pethrus, i akt och mening att klara upp misshälligheterna med Pingströrelsen. Ett av de villkor Pethrus ställde för att en försoning skulle komma till stånd var att Sven Lidman lämnade ÖFF. Så skedde också i och med att han, uppmanad därtill, på egen begäran utträdde ur församlingen. Därmed var det sista hindret undanröjt för ÖFF att åter få gemenskap med Pingströrelsen efter många år av isolering. Det skedde alldeles i början av 1959.

Med anledning av denna uppgörelse skriver Lewi Pethrus en ledare i tidningen *Dagen* den 22 januari 1959. Denna ledarartikel kommenterar Arne Imsen lite tillspetsat i sin bok: ”Lewi Pethrus hotfulla tongångar på Dagens ledarsida ... väcker misstanke om vem som dikterat fredsvillkoren. Dem till efterrettelse och andra till varning, mullrar domsåskorna.” Därefter citerar Imsen direkt ur ledaren, där den välkända signaturen LP skriver:

Det som nu inträffat borde också utgöra en kraftig varning för var och en, som känner sig frestad att splittra en väckelserörelse sådan som pingstväckelsen. De, som låter sig förledas till ett sådant företag, bör veta, att man först och främst själv får bära följderna av ett sådant handlingssätt, och att det inte är så lätt att undkomma dessa. Man får i det långa loppet ofta betala ett högt pris för misstag i sådana sammanhang som detta.¹⁹⁹

¹⁹⁷ Samtal med Sture Swärd.

¹⁹⁸ Samtal med Sture Swärd.

¹⁹⁹ Imsen 1970, s. 41-42.

År 1962 var tiden mogen också för Kristen Gemenskap att få pingst-blockaden hävd. Det skedde vid pingstvännernas stora sommarkonferens i Nyhem. Ragnar Ljungquist berättar själv om detta tillfälle:

Under fredagens första session fick jag tillfälle att tala. Det var ingen svårighet eller spänning, då jag nu skulle få säga ett ord. Jag kände att detta var ett tillfälle som Herren hade givit mig. ... Jag fick säga allt jag hade på hjärtat. Jag sade: Då man står i ett spänningsförhållande frestas man att tänka och tala om bröder som man inte borde göra. Man kan också handla fel. För allt sådant ber jag om förlåtelse. ... Efter mitt anförande talade Lewi Pethrus, Willis Säwe och Georg Gustavsson ... och ville välkomna mig och den församling jag tjänade till gemenskap med Pingstväckelsens folk.²⁰⁰

Arne Imsen ger en mera krass version av uppgörelsen. Vi citerar:

Hans [Ljungquists] relationer till pingströrelsen normaliserades efter en välregisserad försoningsceremoni under den stora sommarkonferensen i Nyhem 1963 ... där han, för att citera tidningen Dagen, "erkände att han tänkt, talat och handlat felaktigt, för vilket han nu bad om förlåtelse". ... Stående hälsade den stora församlingen den återbördade utbrytaren välkommen tillbaka. ... Följaktligen var en konstlad partistrid avblåst. Men väckelserna, vart tog de vägen ...? ²⁰¹

Efter försoningen med Pingströrelsen blev det också aktuellt med ett närmande mellan Kristen Gemenskap och ÖFF. Arne Imsen sammanfattar läget:

Åren i diasporan hade varit tunga för Östermalms Fria Församling. Latter Rain-entusiasmen hade efterföljts av trött resignation. "Den andliga sången", omkring vilken striden stått het och splittrande, var inte längre så dominerande och skrämde därför inte längre vännerna på Snickarbacken. Spänningsfältet var urladdat, och de två skarorna kunde återförenas med Ragnar Ljungquist på föreståndaretaburetten.²⁰²

Det var den 22 april 1963 som de båda församlingarna röstade för ett samgående och den första maj inledde den nya församlingsbildningen sin verksamhet i Fenixkyrkan. Man enades om att anta namnet City Pingstförsamling och så småningom bytte även kyrkan namn från Fenixkyrkan till Citykyrkan. Alvar Lindskog återupptog nu sin missionärstjänst i Sydeuropa.²⁰³

²⁰⁰ Ljungquist 1978, s. 119-120.

²⁰¹ Imsen 1970, s. 42.

²⁰² Imsen 1970, s. 42.

²⁰³ Ljungquist 1978, s. 124-125.

En del medlemmar ställde inte upp på samgåendet, som man såg som ett uttryck för mänskliga konstruktioner och spekulativ kyrkopolitik. Det stora flertalet, ca 85 %, röstade dock för en återförening. Sångledaren i ÖFF, Gösta Berg, kan stå som talesman för dessa: "När de som lämnat oss kom tillbaka efter 11 år var det enastående att se hur alla bjöd till. Vi smälte alla samman, och vi kom knappast ihåg vilka som varit med där på Snickarbacken."²⁰⁴

Ragnar Ljungquist är inne på liknande tankegångar i sin bok:

Något som för mig var rent överväldigande, var den stora och rena kärlek jag fick möta i den förenade församlingen. Då vi skildes åt var det svårt och stridigt, och givetvis hade jag som föreståndare stort ansvar och även skuld i det som skedde. Men då vi började samarbeta igen, så bad vi varandra om förlåtelse. Det gamla var förgånget. Se, något nytt hade kommit.²⁰⁵

Särslaregnsväckelsen var nu ett avslutat kapitel. Men som vi redan antytt kom delar av den förkunnelse och de yttringar, som förts fram i denna väckelse, tillbaka i andra sammanhang. I Maranataväckelsen, vilken nådde sin höjdpunkt i mitten av 1960-talet, fann en del Latter Rain-anhängare en fristad. Den väckelsen stod för glädje, frigörelse, hänförelse och utåtriktad verksamhet. Yttringar som handklappning och högljudd lovprisning var företeelser som var allmänt förekommande och som Latter Rain-anhängarna kände igen och trivdes med. Sång i Anden var däremot inte så vanligt i detta sammanhang. De flesta av dem som stod i spetsen för Maranata hade sina rötter i Pingströrelsen och de fria församlingar som bildades på flera platser i vårt land som ett resultat av förnyelseväckelsen i början av 50-talet. Maranataväckelsen nådde i början många utomstående, men till skillnad från särslaregnsväckelsen fick Maranataväckelsen tidigt en mer sekteristisk framtoning. Detta var säkert en reaktion på det motstånd som Maranata möttes av från de etablerade frikyrkorna. Maranata betraktades av dessa som en osund splittringsrörelse och ut-sattes därför enligt väl inarbetat mönster för bojkott och avståndstagande. Det största hotet mot Maranataväckelsens vidare utbredning låg dock inte i det yttre motståndet, utan i de interna motsättningar som snart uppstod mellan dess mest framstående ledare. Dessa motsättningar hade till följd att Maranataväckelsen splittrades upp.

²⁰⁴ Samtal med Gösta Berg.

²⁰⁵ Ljungquist 1978, s. 126.

Därmed avtog slagkraften och rörelsens storhetstid blev därför tämligen kortvarig.

Det var först i och med den karismatiska väckelsens genombrott på 1970-talet, som Latter Rain-väckelsens grundtema åter fick genomslag. Då fick nämligen förkunnelsen om kristen enhet och den universella församlingen – Kristi kropp – förnyad aktualitet. Den karismatiska väckelsen nådde dessutom långt vidare kretsar inom kristenheten än vad Latter Rain-väckelsen någonsin fick tillfälle till. Nu kom de andliga gåvorna till uttryck också i de traditionella kyrkorna. Sången i Anden bröt åter fram, och även handklappning, lovprisning och dans till Herrens ära fick en framträdande plats. Detta starka andliga skeende, som nästan uteslutande förblev en förnyelserörelse inom de etablerade kyrkorna, kom att innebära en revolution för många i deras gudstjänstutövande. Den karismatiska väckelsen har betytt oerhört mycket för att skapa en öppenhet inför andens dop och de karismatiska gåvorna inom de traditionella kyrkorna. Därmed bröts mycket av de fördomar och den skepsis, som funnits i de äldre samfundet i generationer, inför starka andliga yttringar. Sådana yttringar var något som tidigare ansetts förbehållet pingstbetonade, mer känslö- och upplevelseinriktade kristna. Latter Rain-väckelsen hade stor betydelse i processen som banbrytare för det nytänkande, som den utbredda andeutgjutelsen i den karismatiska väckelsen fick inspirera till.

Efter att den karismatiska väckelsen till stor del ebbat ut nådde en ny förnyelserörelse vårt land i början av 1980-talet. I likhet med dess föregångare blev även denna rörelse omdiskuterad och synad i sömmarna och tonläget i debatten var inte alltid så sakligt eller balanserat. Liksom Latter Rain-väckelsen kom denna väckelse, som senare fick benämningen trosväckelsen, från USA. I Sverige fick den sin främste talesman i den förre studentprästen Ulf Ekman. Efter att under ett år ha hämtat inspiration på bibelskola i trosrörelsens högkvarter i Tulsa, Oklahoma, grundade han i Uppsala Livets Ords bibelcenter och församlingen Livets Ord. Redan första läsåret 1983–84 var Livets Ords bibelskola norra Europas största med över 200 elever. Alltsedan dess har församlingens arbete haft en oerhörd utveckling och blivit alltmer omfattande. Bl.a. bedrivs, förutom församlingsarbete och en omfattande utbildningsverksamhet, mission och församlingsbyggande, TV-arbete, förlagsverksamhet, samt insatser för att hjälpa ryska judar till Israel.

Som man förstår av namnet talas det i trosrörelsen mycket om tro, om vikten av att ha en positiv bekännelse och om auktoriteten i namnet Jesus. Man framhåller även möjligheten av att leva i hälsa och ekonomisk välsignelse genom att bekänna sin tro på Guds ord. Här kan man se tydliga paralleller till vad som förkunnades i Latter Rain-väckelsen. Mycket av det vi tidigare citerat ur Reginald Layzells predikningar kunde även ha förts fram av våra dagars trosförkunnare. I trosväckelsen förekommer också vissa av de yttringar som präglade Latter Rain-väckelsen, som exempelvis handklappning, samfärd lovprisning och sång i Anden. Däremot har inte förkunnelsen om Kristi kropps enhet hittills haft lika stort utrymme som i särlaregnsväckelsen. Tonvikten läggs mer på att nå ut med evangeliet, undervisa de troende samt att bygga nya församlingar.

I mitten av 1990-talet började det återigen blåsa väckelsevindar från Kanada. Företeelsen benämndes "Toronto-välsignelse" efter de märkliga yttringar som började äga rum i församlingen Airport Vineyard i Toronto i januari 1994. Berörda av Guds Ande hände det att människor föll till golvet, skakade i hela kroppen, hoppade, skrattade eller ropade med hög röst, för att nämna några av de vanligaste yttringarna. I Sverige var det framför allt församlingar inom den s.k. Vineyard-rörelsen som förde detta skeende vidare. Förnyelsen mottogs anmärkningsvärt positivt, med ett slags intresserad nyfikenhet, av svensk kristenhet. Visst var även en del kritiskt avvaktande eller direkt avvisande, men jämfört med det mottagande trosrörelsen fick mottogs det skeende som började i Toronto ändå i huvudsak positivt.

"Toronto-välsignelsen" är den senaste i den långa rad av andliga skeenden, som sedan slutet av 1800-talet nått Sverige. Som en andlig "golfström" från det stora landet i väster, har gång på gång andliga förnyelser strömmat in över vårt land, och varmt många långtande, frusna och andligt svältfödda nordbor. I detta flöde har särlaregnsväckelsen sin givna plats, fast den i Sverige förblev okänd för det stora flertalet. Sedd i ett längre perspektiv utgör den en tydlig länk till de förnyelser som kommit på senare tid.

Kanske skulle man rentav kunna påstå att särlaregnsväckelsen i Sverige var ca 20 år före sin tid. Men även om den i vårt land fick en mycket begränsad omfattning bidrog den utan tvivel till att öppna människors hjärtan för de välsignelser som längre fram skulle komma en långtande och andligt hungrande kristenhet till del. Man kan därför inte förbigå särlaregnsväckelsen vid en helhetsbedömning av

de andliga förnyelserörelser som uppstått i vårt land under de senaste decennierna.

Källförteckning

Litteratur

- Aronson, Torbjörn 2005, *Guds eld över Sverige – Svensk väckelsehistoria efter 1945*, Livets Ords Förlag. Första utgåvan publicerades år 1990.
- Gaglardi, Maureen 1966, *The Key of David*, Mission Press.
- Gustafsson, Harald 1985, *I backspejeln – Harald Gustafsson berättar*, Normans förlag.
- Harrell, D.E. 1975, *All things are possible*, Indiana University Press, Bloomington & London.
- Hawtin, Ern 1949, "How this revival began", i *The Sharon Star*, augusti 1949, återgivet från *New Wine*, oktober 1980.
- Imsen, Arne 1970, *Fruktad frihet*, MR:s Bokförlag AB.
- Layzell, Reginald 1965, *The Pastor's pen*, Mission Publishing.
- Layzell, Reginald 1979, *Unto Perfection, The King's Temple*.
- Lindskog, Alvar 1947, *Spräng cirklarna*, Förlaget Filadelfia.
- Ljungquist, Ragnar 1978, *Väckelse – mitt liv*, Evangeliipress.
- Mårtensson, Jean-Erik 1975, *Vi i pingstkyrkan och andra kristna – eller sången om Jesu "massa syskon som tycker om varann"*, Missionshandelns i Mariehamn förlag.
- Pethrus, Lewi 1951, *Verklig väckelse*, Förlaget Filadelfia.
- Pethrus-Peterson, Mirjam 1995, *I stormens öga*, Livets Ords Förlag.
- Riss, Richard 1980, "The Latter Rain and Healing Revivals", i *New Wine*, oktober 1980.
- Sahlberg, Carl-Erik 2009, *Pingströrelsen och tidningen Dagen – från sekt till kristet samhälle 1907–63*, Skrifter utgivna av Insamlingsstiftelsen för pingstforskning. Den är en något bearbetad utgåva av den som ingår i serien "Uppsala: Skrifter utgivna av Svenska kyrkohistoriska föreningen. II Ny följd 26" (1977).
- Sundstedt, Arthur 1969, *Pingstväckelsen – dess uppkomst och första utvecklingsskede*, Normans förlag.

Sundstedt, Arthur 1971, *Pingstväckelsen och dess vidare utveckling*, Normans förlag.

Sundstedt, Arthur 1973, *Pingstväckelsen – en världsväckelse*, Normans förlag.

Tidningar och tidskrifter

Dagen.

Evangelii Härold.

Expressen.

Gryning.

Jesus Kommer.

Brev och andra källor

Personliga brev till Lars Friedner från Maureen Gaglardi, Reginald Layzell samt Marion Peterson (privat arkiv).

Lewi Pethrus korrespondens: Lewi Pethrus samling, Riksarkivet.

Kurt Sidenmarks dagbok för åren 1951 och 1952 (privat arkiv).

Personliga samtal och intervjuer.

SKRIFTER UTGIVNA AV INSAMLINGSSTIFTELSEN FÖR PINGSTFORSKNING

1. Bertil Carlsson, *Organisationer och beslutsprocesser inom Pingströrelsen* (2008); nyutgåva
2. Bertil Carlsson, *Organizations and Decision Procedures within the Swedish Pentecostal Movement* (2008); nyutgåva
3. Bertil Carlsson, *Vårt behov av sanning* (2008)
4. Carl-Erik Sahlberg, *Pingströrelsen och tidningen Dagen – från sekt till kristet samhälle 1907–1963* (2009); nyutgåva
5. Carl-Erik Sahlberg, *Pingströrelsen, kyrkorna och samhället – en studie kring tidningen Dagen 1964–1974* (2009); nyutgåva
6. Rhode Struble, *Den samfundsfria församlingen och de karismatiska gåvorna och tjänsterna. Den svenska pingströrelsens församlingssyn 1907–1947* (2009); nyutgåva
7. *Pingstoäckelsens riktlinjer* (2009); nyutgåva
8. Börje Norlén och Georg Kjellberg, *Latter Rain-väckelsen i Östermalms Fria Församling på 1950-talet* (2010); uppsats framlagd 1985 och reviderad 1995